Biblioteca Bucureștilor

7
Iulie
2011

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ BUCUREŞTI • ASOCIAȚIA BIBLIOTECARILOR ŞI DOCUMENTARIŞTILOR DIN ROMÂNIA • DIRECTOR: FLORIN ROTARU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

I 34049

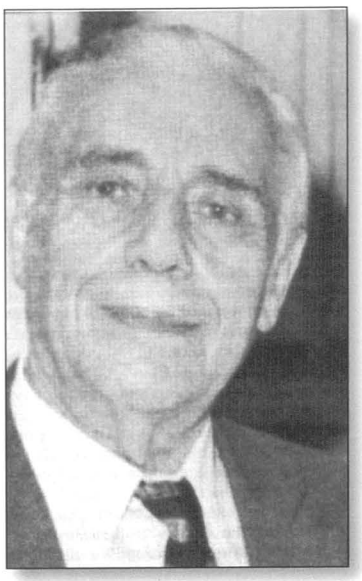

GEORGE IVAŞCU

1911–1988

100 de ani de la naştere

Redactor-şef al „Contemporanului", la propunerea lui Iorgu Iordan, apoi director al „României literare", profesor şi şef de catedră la Facultatea de Limba şi Literatura Română a Universităţii Bucureşti, G. Ivaşcu se va complace în caracterizarea dată de G. Călinescu: „Un jurnalist în sensul superior, creator al cuvântului, un animator de idei." Este autorul unor texte de poziţie şi afirmaţii generale, adecvate convenţiilor articolului editorial, reunite în „ Confruntări literare" (vol. I, 1966 şi vol. II, 1986). Din „Istoria literaturii române" (ed. I, 1969) se reţine urmărirea ideii de continuitate a spiritului autohton […]

Importanţa lui G. Ivaşcu rămâne într-un domeniu foarte mare: a fost un foarte bun manager de presă. A contribuit astfel la reducerea tensiunilor literare în anii marii relaxări […]

Marian Popa, ***Istoria literaturii române de azi pe mâine,***
Fundaţia Luceafărul, 2001

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

SUMAR / CONTENTS

RĂSFOIRI
Lucian BLAGA – Influențe modelatoare și catalitice / *Modelling influences to Mihai Eminescu* /2

BUCUREŞTII DE ALTĂDATĂ
Dem I. DOBRESCU – Viitorul Bucureștilor (I) / *Future of the City of Bucharest*/3
Corneliu RADEŞ – Bucureștii sub ocupație germană / *Bucharest under the german Occupation*/7
Marian NENCESCU – Palatul Cercului Militar (III)/ *A "Rouge Vif" Reference on the Capital Map*/9

PATRIMONIU
Ediții de colecție / *Books of Collection*/10

ISTORIA CĂRŢII
O istorie culturală parțială / *A short culturaly History*/11

AUTOGRAFE CONTEMPORANE
Victoria MILESCU și vocația multiculturalității / *Inclination to the Multiplicity* /12
Gheorghe ISTRATE – Noblețea învingătorului / *The Nobility of the Triomphant* /14

MERIDIAN BIBLIOTECONOMIC
Conferințele Criterion – Serie nouă /*A new Season of the Criterion Conferences*/16
Manifestare comemorativă la Chișinău / *Remember Nicolae Titulescu at Chisinew*/17
Clubul Iubitorilor de Cultură la trovanți / *A geological Mystery* / 21

ORIZONTURI
LITERATORUL . Scurt istoric al revistei / *A historical romanian Literary Review* /22
Gheorghe MOLDOVAN – Lucian Blaga, bibliotecar-șef și cercetător științific / *L. Blaga as a chief Librarian*/25
Premiul IMPAC / *IMPAC International Prize*/28
Ion C. ROGOJANU – Meniuri românești la Curtea Regală și la Paris / *Romanian Royal Court at the Table*/29
Cartea – susținător al dezvoltării umane / *World summit of the Book, Ljublijana, 2011*/29

EDIŢII CRITICE
Constantin POPESCU-MEHEDINȚI – Epistolae ad Atticum/30
Despre nume, aproape totul / *All about the Name*/34
Dr. Gelcu MAKSUTOVICI – L. Blaga în diplomația românească / *L. Blaga as a Diplomat*/35

CATALOG
Cărți nou primite la redacție / *New Books* /36

OBICEIURI ZILNICE, SĂRBĂTORI PERENE
Marian NENCESCU – Europa și tauromahia / *Tauromachy in Europe* /38

CALENDAR – Iulie / *July 2011* /39

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ
BUCUREŞTI
Inventar Nr. B40449

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

RĂSFOIRI

Influenţe modelatoare şi catalitice în opera lui Mihai Eminescu

Lucian BLAGA

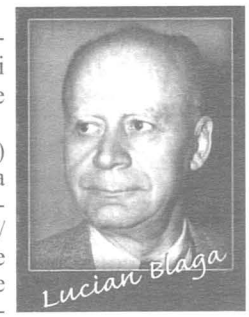

Conştiinţa etnică, din ale cărei formule ne mai hrănim şi astăzi, a lui Eminescu, a fost formată graţie unei ample aducţiuni germane, dar o anume vrajă de acest soi a descătuşat în el şi izvoarele inconştiente, cele mai profunde, ale cântecului românesc. Istoria şi critica noastră literară au făcut, după cum se ştie, o adevărată vânătoare după ideile de împrumut ale lui Eminescu. Satisfacţia gonacilor de a fi făcut o descoperire, reală sau fictivă, a cam împiedicat pe istoricii şi criticii noştri să se aplece mai de aproape peste configuraţia nativă a poetului. Figura poetului a fost reconstituită, stângaci şi nedemn, mai mult printr-o tehnică de mozaic. Puţinii care s-au declarat împotriva metodei de constituire exterioară din hârburi colorate, vorbesc cu îndreptăţit entuziasm despre „duhul eminescian" şi despre „sufletul românesc" care şi-a găsit expresie superioară în opera poetului. Acest fel de a vorbi e însă global: „duhul eminescian", „sufletul românesc", sunt cuvinte, simple cuvinte frumos cadenţate şi ameninţate să devină fabulă, cât timp nu le substitui o viziune mai precisă, întrebarea e: în ce consistă duhul eminescian şi sufletul românesc? Partea întâi a întrebării, referitoare la duhul eminescian, depăşeşte considerabil măgura preocupărilor, cărora ne-am dedicat în studiul de faţă. Dat fiind însă că în lucrarea noastră am vorbit tot timpul despre „matricea stilistică" românească şi despre determinantele ei, e cazul să arătăm cum s-a revelat această matrice în Eminescu. Nu credem să ne lăsăm seduşi de năluciri, afirmând că revelaţia a avut în adevăr loc. Ea a fost înlesnită de o inducţiune catalitică, de altă natură decât obişnuitele influenţe, ale căror urme pot fi arătate cu degetul. Ceea ce e important, a fost însă consecvent trecut cu vederea. Schopenhauerismului şi budhismului li s-a dat în schimb, în opera lui Eminescu, proporţii de elefantiază. Prea puţini şi-au dat seama că aceste împrumuturi nu devin constitutive pentru personalitatea lui Eminescu, ci rămân elemente de conştiinţă suprapuse, prin natura lor poate tocmai contrare substanţei sufleteşti intime a poetului. Eminescu cel adevărat e accesibil numai unei analize mai reverenţioase. în faţa operei lui Eminescu trebuie să ţinem, ca în faţa operei nici unui alt român, seama de „inconştient" şi de „personanţele" acestuia. De aci trebuie abordat fenomenul. În inconştientul lui Eminescu întrezărim prezenţa tuturor determinantelor stilistice, pe care le-am descoperit în stratul duhului nostru popular, doar altfel dozate şi constelate, din pricina factorului personal. Acel orizont al spaţiului ondulat, specific duhului nostru popular, apare personant şi foarte insistent în poezia lui Eminescu. E drept că structura orizontică, ondulată, nu e simbolizată, în opera lui Eminescu, atât prin imaginea „plaiului", cât şi prin imaginea „mării" şi a „apei". Ondularea, valurile, legănarea - sunt elemente dintre cele mai frecvente în poezia eminesciană. S-ar putea afirma chiar că poetul recurge hipno-tic, iarăşi şi iarăşi, la aceste elemente de expresie. Marea - nu e pentru Eminescu un prilej de pierdere în infinit, sau un simbol al dinamicei furtunoase, cât un simbol al ondulării, al legănării, un simbol al unui anume melancolic sentiment al destinului, ritmat interior ca o alternanţă de suişuri şi coborâşuri. Culegem la întâmplare câteva exemple, care ilustrează această structură orizontică: „Stelele-n cer/ Deasupra mărilor/ Ard depărtărilor,/ Până ce pier./ După un semn,/ Clătind catargele,/ Tremură largele/ Vase de lemn;/ Nişte cetăţi/Plutind pe marile/ Şi mişcătoarele/ Pustietăţi."

Din Luceafărul acest peisaj orizontic: „El tremură ca alte dăţi/în codri şi pe dealuri,/Călăuzind singurătăţi/De mişcătoare valuri.

Sentimentul legănării: „(...) Luminiş de lângă baltă,/ Care-n trestia înaltă/ Legănându-se din unde/ în adâncu-i se pătrunde/ Şi de lună şi de soare/ Şi de păsări călătoare,/ Şi de lună şi de stele/ Şi de zbor de rândunele/ Şi de chipul dragei mele." Avem aici imaginea unui întreg cosmos contaminat de „legănare": „Ce te legeni, codrule./ Fără ploaie, fără vânt,/ Cu crengile la pământ?"

Structura orizontică a „ondulării" e îmbibată la Eminescu până la saturaţie de un sentiment al destinului.

În afară de această structură orizontică presimţim în opera lui Eminescu, mai rar manifestată ce-i drept, şi determinanta sofianică. Luceafărul are, nu numai prin motivele de poveste, ci şi în toată atmosfera sa, ceva din reflexele aurii ale transcendenţei coborâtoare în lume. Luceafărul ca personaj e frate bun cu Eonii intermediari între cer şi pământ, din sistemele gnostice. În prima formă a poeziei Luceafărul, în prima încercare de poetizare şi versificare a basmului, ce l-a inspirat pe Eminescu, Luceafărul este numit „Eon". În finalul poeziei definitive personajul de lumină rosteşte sentinţa, static transfigurat şi dominator, ca o figură de arhanghel teocratic: „Trăind în cercul vostru strâmt/ Norocul vă petrece,/ Ci eu în lumea mea mă simt/ Nemuritor şi rece".

Năzuinţa spre pitoresc îşi găseşte o documentaţie dintre cele mai ample în opera lui Eminescu. Ajunge să amintim de pildă pe Călin. Iar dacă ar fi să ilustrăm simţul de nuanţă şi de discreţie al poetului, ar fi indicat poate să citâm aproape în întregime Sara pe deal, sau versurile „Şi dacă ramuri bat în geam şi se cutremur plopii". Dincolo de acest mănunchi de determinante, personal colorate, dar care ţin de o matcă stilistică etnică, există în inconştientul lui Eminescu şi determinante pur personale, care-l leagă însă definitiv de matricea etnică. Vom mai scoate în relief un nucleu sufletesc, dinamic, central, din care ni se pare că derivă laturi aproape indefinibile ale configuraţiei sale spirituale. Pentru a ne tăia drum până la acest sâmbure, trimitem lăturalnic la unele cercetări pe tărâmul psihologiei abisale. Cercetători prestigioşi au arătat, ca să ne oprim numaidecât la un exemplu concret, că în adâncul subconştient al americanului de astăzi, de obârşie anglo-saxonă, se păstrează ca un cheag definitiv statornicit, un ideal omenesc, spre care americanul din toate clasele, tinde, fără a-şi da seama, şi de care el se lasă subconştient înrâurit în toate atitudinile de viaţă, secretă sau făţişă, cotidiană. Idealul subconştient, de magia căruia se resimte toată viaţa americanului, este reprezentat prin figura bărbătească a indianului, căpetenia de trib, arhicunoscut din literatura pentru tineret, şi cu care s-au luptat strămoşii actualului american. Dacă s-ar face un sondaj abisal în psihologia românului de toate zilele sau a omului balcanic în genere (deloc în sens peiorativ) s-ar descoperi, credem, undeva în zonele sale sufleteşti cele mai obscure, un ideal bărbătesc colectiv, şi anume acela al „haiducului". Multe laturi psihologice ale balcanismului se explică prin persistenţa în zone sufleteşti umbratice, a acestui ideal colectiv, caracteristic unei întregi regiuni. Dar nu insistăm...

Lucian Blaga, *Trilogia culturii*, în *Opere*, vol. 9, Bucureşti, Editura Minerva, 1985, p.323 şi urm.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

BUCUREŞTII DE ALTĂDATĂ

Viitorul Bucureştilor (I)

Dem I. DOBRESCU (1869–1948),
fost primar al Capitalei

Istoria modernă a Bucureştilor îşi leagă existenţa de numele a doi primari de legendă - Pake Protopopescu şi Dem I. Dobrescu. Pe nedrept uitaţi astăzi, aceşti vrednici gospodari intraţi în conştiinţa publică mai ales pentru proiectele urbanistice îndrăzneţe - celebrul Pake a trasat bulevardul ce-i poartă azi parţial numele, şi care rivalizează, prin îndrăzneală şi modernism cu artere similare celebre de la Budapesta, Viena, Munchen sau Paris, în vreme ce Dem I. Dobrescu a încercat imposibilul: alinierea Căii Victoriei, o realizare finalizată parţial, dar cu nimic mai prejos decât careul de bulevarde ce se aliniază în Piaţa Universităţii, cândva Piaţa Ion C. Brătianu.

Despre Dem I. Dobrescu, un biograf bucureştean, istoricul Silviu N. Dragomir, scria că a fost un primar "ca nimeni altul". Realizările sale urbanistice cuprind, între altele, reamenajarea salbei de lacuri de pe râul Colentina, şi asanarea a 1330 de hectare de teren inundabil. Început în 1931, proiectul amenajării Colentinei (sub egida Uzinelor Comunale de Apă Bucureşti, inginer constructor Ricardo Canella, cel care, anterior realizase canalul Mogoşoaia-Băneasa) a însemnat un efort economic considerabil. "Aşa lucrări de mare extindere, cu rezolvarea unor importante probleme de organizare şi finanţare nu mai cunoscuseră Bucureştiul", susţinea, în şedinţa Consiliului General al Capitalei din 21 octombrie 1932, consilierul ing. Nicolae G. Caranfil.

Mai mult decât un simplu edil vizionar - din păcate, Capitala îi păstrează memoria doar printr-o stradă, de mici dimensiuni, pe care e amplasată Biserica Sf. Mina, reconstruită prin eforturile sale - primarul Dem I. Dobrescu a lăsat şi un important studiu teoretic, referitor la arhitectură şi dezvoltare urbanistică a Capitalei. Ne face o deosebită plăcere să publicăm integral acest text, aşa cum a apărut el în colecţia "Tribuna Edilitară". Menţionăm că lucrarea se află în ***Colecţia N. Iorga****, a Bibliotecii Metropolitane Bucureşti.* **(Redacţia B.B.)**

ÎNCEPUT DE DRUM

În viaţa pustiitoare a oraşului / viaţă ce se târăşte săracă şi învecinată cu toate confuziile unui secol în care fierul şi betonul armat încearcă să suplinească tradiţia, confortul şi mai ales, efortul de a creea o linie estetică – sufletele nu puteau rămâne uitate şi înţelenite de avalanşa preocupărilor oficiale.

Ideea editării unei biblioteci ieftine, care să poată fi la îndemâna cetăţeanului dornic de a-şi completa cunoştinţele şi orienta pasul în timpul care începe să definească viitorul Bucureştilor, a fost de mult constantă în preocupările noastre.

N-am pornit răzleţi şi entuziaşti la drum, tocmai fiindcă ştim asprimea şi nepăsarea ce pândeşte ca un exantematic, paşii acelor temerari neînarmaţi cu un dezinfectant.

Dacă ne-am alăturat unei idei, n-am făcut-o din calcule meschine şi de tarabă.

Activitatea noastră în câmpul publicisticei şi al tuturor vânturile ce bântuie comuna, e un modest tribut pe care – nu drept ofrandă, ci drept bir cetăţenesc – am înţeles să-l plătim generoşi, oraşului pentru ale cărui bune orânduieli luptăm.

Şi fiindcă nu vrem să fim Fariseii propriilor noastre acte de civism, tot în continuarea obligaţiilor pe care înţelegem să le ducem cu orice jertfă până la capăt, începem drumul acesta nou, cu editarea bibliotecii de care se simţea nevoie.

Ştim: într-o parte vor lătra – improvizat şi surd – dulăii care n-au nevoie decât de halca aburită cumpărată din hală, iar de partea cealaltă, strânsă la un loc cu emoţii, ne aşteaptă timida bunăvoinţă a celor care continuă să creadă în destinele Capitalei de mâine.

Redacţia TRIBUNA EDILITARA

Dacă ne-am fi întrebat acum şase ani în urmă, care ar putea să fie viitorul Bucureştilor, noi am fi răspuns, împreună cu toată lumea, că oraşul nostru e condamnat la o banalitate eternă şi iremediabilă. De câteva ori s-a şi hotărât că n-avem altă soluţie pentru a realiza o capitală demnă de ţara noastră, decât s-o mutăm în altă parte. Dv. vă amintiţi că toate formele erau făcute ca să mutăm capitala la Braşov şi că n-a lipsit decât semnătura defunctului Vintilă Brătianu, pentru ca să încercăm cea mai riscată aventură naţională. Vă închipuiţi Dv. ce s-ar fi întâmplat, dacă ne-ar fi apucat marea criză de astăzi, cu această îndrăzneaţă întreprindere. Mai întâlnim încă şi în timpul nostru urbanişti improvizaţi, care recomandă să facem un oraş nou, la Băneasa. În criza care bântuie azi, am ajunge să avem două sate în loc de unul. O capitală este un copac mare, cu întinse rădăcini morale şi materiale, crescute de veacuri întregi şi în toate direcţiunile. Aceşti urbanişti de duzină cer să transplantam trunchiul copacului în altă parte şi să lăsăm rădăcinile lui la locul lor. Atât e de greu să muţi un oraş, încât în timp de mai multe secole, centrul Parisului nu s-a deplasat decât cu câţiva metri. Le Corbursier are o comparaţie mai plastică. El spune că un oraş este osia şi hinterlandul său e roata. Cei ce vor să mute un oraş, vor să mute osia fără ca să mute şi roata ei.

Dar este oare capitala noastră atât de urâtă? Este adevărat că Bucureştii sunt aşezaţi în regiunea mlăştinoasă a Dâmboviţei şi a lacurilor Colentinei, rămase până astăzi tot pestilenţiale. Dar toate marile oraşe ale lumii au fost aşezate tot în locuri într-adins alese mlăştinoase, tocmai pentru că terenurile băltoase erau singura citadelă, erau singura fortificaţie a omului primitiv, unde se putea apăra de animale sălbatice şi de vrăjmaşii săi. Tot astfel a fost aşezat Parisul, Londra, Roma, Veneţia. Dar aceste oraşe au căutat să facă din mlaştinile lor, terenuri utile şi pajişti pitoreşti.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

S-a spus că Bucureştii sunt un oraş de şes, fără nici un pitoresc natural. Dar mai cu seamă astăzi, cu mijloacele tehnice moderne, nu se mai poate spune că un oraş de şes este condamnat la banalitate. Se pot săpa lacuri frumoase artificiale, se pot planta păduri întinse, se pot ridica monumente măreţe, care ar aduce viaţa şi pitorescul în oraşul cel mai banal. Până la revoluţia tehnică modernă, pitorescul oraşelor nu putea fi decât natural, dat de terenul lor accidentat. Astăzi nevoia vitezei face ca oraşul modern ideal, să fie tocmai oraşul de şes, unde putem realiza o mai mare viteză. Nevoia vitezei şi progresul tehnic modern au schimbat şi noţiunea de pitoresc şi pe aceea de peisaj urban. Pitorescul oraşelor moderne e dat mai mult de pitorescul artei, decât de pitorescul naturii. Dar Bucureştii au avantajul că pot să aibă şi utilul şesului, şi pitorescul lacurilor, pădurilor şi înălţimilor frumoase care îl înconjoară.

Este iarăşi adevărat că clima capitalei noastre este extremă, dar avem multe oraşe cu o climă extremă şi clima lor nu le împiedică să fie oraşe foarte frumoase. Dacă am generaliza arcadele la construcţiunile capitalei noastre, am putea înlătura aceste inconveniente ale climei noastre extreme. Pe lângă acestea, noi avem înălţimile din jurul capitalei, unde am putea să avem curente de aer şi un mare pitoresc natural şi unde am putea foarte bine, să întindem oraşul nostru. Astfel că putem spune de la început, că Bucureştii nu sunt un oraş banal, decât pentru spiritele banale. În orice caz, nimeni de astăzi, nu se mai poate gândi la mutarea capitalei noastre. Oraşul Bucureşti este fixat şi bine fixat acolo unde l-a hotărât păstorul Bucur.

Atunci, care a fost cauza acestui defetism urbanist, care a înconjurat capitala noastră? Cauza era lipsa noastră de dragoste pentru Bucureşti, din care a ieşit lipsa noastră de preocupare şi deci şi de pricepere în chestiunile edilitare. Atât lipsa noastră de dragoste pentru oraş, cât şi lipsa noastră de preocupări urbaniste, au avut cauze istorice speciale ţării noastre. Nu se putea naşte dragostea de o aşezare orăşenească la un popor chinuit, care în toată trista sa istorie, a fost nevoit să-şi treacă viata sa, în lupte permanente cu năvălitorii, fie barbari, fie civilizaţi, care distrugeau orice aşezare omenească. În limba noastră, „fondarea" unei ţări se numeşte „descălicătoare", adică coborârea de pe cal, adică un simplu popas în viaţa noastră de continue peregrinări războinice.

Capitala poporului român era pe caii luptătorilor şi ea se găsea acolo unde era cartierul său general. În timpul când celelalte popoare, mai fericite decât noi, puteau clădi palate şi puteau planta parcuri, noi trebuia să ducem luptă aprigă şi disperată pentru existenţa noastră. Plecând de la această ordine de idei, la conferinţa interparlamentară ţinută la Bucureşti, puteam să spun, cu drept cuvânt, congresiştilor conferinţii: dacă dv. ne-aţi întreba, ce fapte extraordinare am făcut noi, în cursul tristei noastre istorii, eu v-aş putea răspunde scurt: am trăit!

A doua cauză care ne-a împiedicat să căpătăm gustul de oraşe frumoase româneşti, era absenteismul clasei noastre conducătoare. Pentru ca să arate legăturile îndepărtate dintre diferitele fapte sociale, marele nostru istoric Xenopol, ne spune că pe noi românii ne-a civilizat Coranul. Coranul, pretindea el, oprea pe turci să înveţe limbi străine. Pentru a se putea înţelege cu atâţia străini care veneau în ţara lor, turcii au fost nevoiţi să se adreseze la greci, care învăţau limbi străine, Grecii, creştini ca şi noi, veneau în ţările române, şi boierii noştri puteau să înveţe de timpuriu limbile occidentului. Cunoscători ai limbilor popoarelor apusene, ei puteau să călătorească în occident şi să aducă în ţara noastră cultura apusului. Adevărul este că noi nu ştim dacă este adevărat că Coranul a civilizat ţara noastră, dar credem însă că Coranul a nenorocit oraşele noastre. Boierii noştri latifundiari, care luaseră de timpuriu drumul occidentului, părăseau ţara îndată ce veneau căldurile verii, cu mirosul şi cu parfumul oraşelor noastre şi se întorceau în ţară în preajma iernii sau nu se mai întorceau deloc, pentru că primeau în străinătate veniturile lor. Având la îndemâna lor oraşele apusului, în cea mai mare parte a anului şi mai cu seamă în anotimpul cel mai urât din ţara noastră, ei nu mai aveau nevoie de oraşele noastre semibarbare, pe care le neglijau şi le disprețuiau. De aceea putem să vedem acest fenomen foarte ciudat, putem să vedem cum o aristocraţie cu toată civilizaţia ei foarte rafinată, a putut suporta nişte oraşe şi o capitală atât de inferioară. Cu modul acesta boierii noştri care căpătau cultura apusului, se mulţumeau cu oraşele din occident: iar boierii care nu mergeau în occident, locuiau tot timpul la ţară, puteau nesocoti oraşele româneşti şi rămâneau cu gusturile rurale. Din aceste obiceiuri absenteiste sau ruraliste ale aristocraţiei noastre, ieşea dezinteresarea, ieşea nepriceperea şi ruralismul nostru. De aici venea şi defetismul nostru edilitar. Argumentul acesta capătă confirmarea lui, cu ceea ce se întâmplă astăzi după exproprierea marilor proprietari. Aristocraţia noastră sărăcită de expropriere şi reţinută, în tară, a început să se intereseze serios de oraşele noastre.

D. Dem. I. Dobrescu
văzut de Victor Ion Popa

În timpul din urmă însă, spiritul capitalei s-a schimbat. Asistăm la o adevărată renaştere urbanistă generală, însoţită de un mare optimism urbanist şi de o mare dorinţă de a lucra pentru capitala noastră. Bucureştenii au început să iubească în mod sincer oraşul lor. În timpul primariatului meu, am fost încurajat şi ajutat cu o mare însufleţire, de toată populaţia oraşului nostru. Mai cu seamă doamnele bucureştene, au arătat atâta dragoste dezinteresată capitalei noastre, încât îmi fac o datorie să le arăt aci, toată recunoştinţa mea.

Această perioadă de optimism urbanist, a deşteptat o febrilă preocupare la toţi bucureştenii, de tot ceea ce interesează ridicarea capitalei noastre. Niciodată nu s-a vorbit atât de mult de urbanism, de sistematizarea şi de înfrumuseţarea oraşului nostru, ca în timpul din urmă. Un fost subsecretar de stat îmi spunea că până acum câtva timp, el nici nu auzise de

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

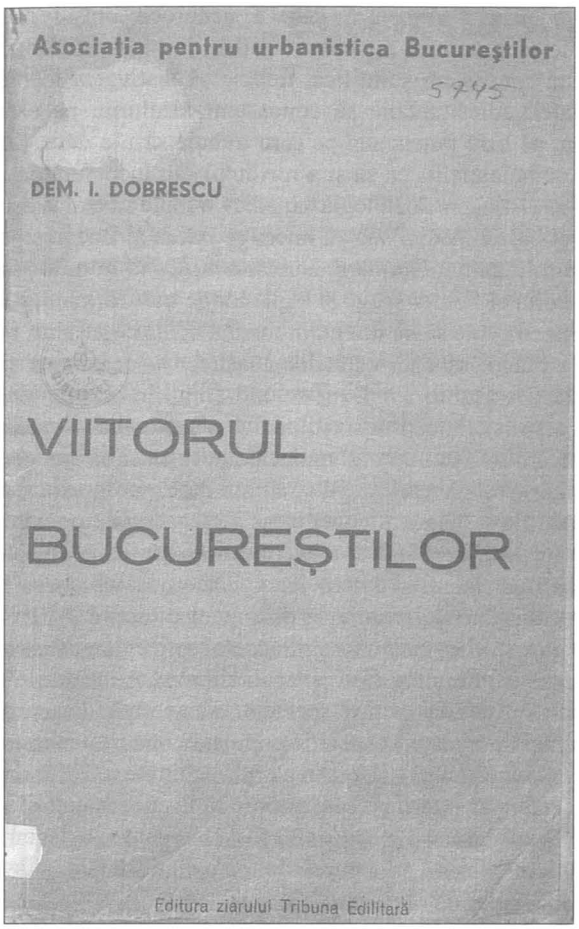

urbanism. Putem afirma chiar, că aceste demersuri şi aceste preocupări sunt chestiuni cu totul noi. Barometrul preocupărilor noastre pentru Bucureşti, ni-l arată mulţimea revistelor edilitare, apărute toate numai de acum cinci sau şase ani şi care se menţin în Bucureşti, susţinute de opinia publică bucureşteană, câştigată de noul curent urbanist. Ni-l arată dărnicia cu care fiecare din locuitorii mahalalelor, mi-au dăruit până la sute de metri de teren, pentru ca să le facem străzi largi. Cred că mi s-au dat gratuit de către cetăţeni, suprafeţe pe cari le pot evalua la cel puţin 50-60 milioane lei. Am fost emoţionat când o femeie săracă de la mahala, de la care ceream peste o sută de metri de teren, mă privea drept în ochi şi-mi spunea: domnule primar, taie în carne vie şi fă frumos.

Gratie noului optimism urbanist, putem spune că astăzi capitala noastră este salvată, pentru că bucureştenii au început să iubească Bucureştii. Am intrat într-o eră de adâncă renaştere comunală bucureşteană, de care s-a molipsit ţara toată. Dacă s-ar fi lucrat pentru tară, pe jumătate decât s-a lucrat pentru oraşe, am fi avut o altă ţară, după cum azi avem alte oraşe. În locul dezinteresării generale de capitala lor, am văzut apărând deodată în oraşul nostru un adevărat „patriotism comunal bucureştean". Cuprinşi de acelaşi şovinism comunal, locuitorii Parisului spun mai întâi că sunt parizieni şi apoi că sunt francezi. Locuitorii Vienei spuneau cu mândrie că ei nu sunt austrieci, ci vienezi. Cetăţenii capitalei noastre, n-au ajuns încă la acest adevărat şovinism comunal, dar începem să găsim pe mulţi cetăţeni, purtând numele de Bucureşteanu.

Din „patriotismul bucureştean", ieşea preocuparea noastră de interesul Bucureştilor. Azi opinia publică vrea hotărât să formulăm o politică orăşenească şi o politică a capitalei noastre, bazate pe ştiinţa oraşelor şi a capitalei. Partidele noastre ne-au dat o politică a satelor noastre, ne-au dat până şi o politică a viilor noastre, dar nici un partid nu s-a gândit să formuleze o politică a oraşelor şi o politică a capitalei noastre, într-o conştientă politică naţională, este periculos să ne ocupăm numai de sate şi să nesocotim sistematic oraşele şi capitala.

Mai întâi, orice societate este un organism viu şi nesocotirea unor organe atât de importante ale corpului social, cum sunt oraşele şi capitala noastră, provoacă perturbări adânci în dezvoltarea întregului organism. În virtutea legii „corelaţiunii organelor" din biologie, care este adevărată şi în sociologie, un organism social nu poate progresa complet, decât prin dezvoltarea armonică a tuturor organelor sale. Organele rămase în urmă, vor stânjeni progresul tuturor celorlalte organe.

Pe lângă acestea, un popor are nevoie şi de sate înfloritoare din care oraşele să-şi primească viata lor şi de oraşe superioare, în care să se formeze înalta civilizaţie orăşenească, care îndrumează şi ridică civilizaţia satelor şi a ţării. Satul a fost totdeauna candela şi oraşul flacăra ei, care luminează şi oraşul şi satul şi statul întreg. În lumina oraşului, ca şi în flacăra candelei, se ridică şi se consumă esenţa cea mai nobilă, pe care a putut s-o producă-civilizaţia satelor, pentru ca în urmă să cadă în formă de zgură socială, în straturile de jos ale societăţii. Tot materialul uman superior, ridicat de la ţară la oraş, după o distilare din ce în ce mai rafinată de-a lungul generaţiunilor, produce pe savanţii, pe artiştii, pe tehnicienii şi pe conducătorii care ridică şi satele şi oraşele. Oraşele îşi trag viata lor de la sate şi satele îşi primesc lumina lor de la oraşe.

Istoria lumii confirmă aceste postulate de elementară raţiune. Satele care n-au putut să producă oraşul mare şi civilizat care să sublimizeze civilizaţia lor, au rămas în întuneric, împreună cu statul întreg. Şi invers, oraşele care n-au putut să ridice sate superioare, din care să-şi împrospăteze elementele omeneşti, arse: civilizaţia lor, sau n-au putut să dea nici o civilizaţie, sau au pierit împreună cu civilizaţia lor. Oraşele istorice ca Tirul, Sidonul, Cartagena, care au fost private de izvorul de viaţă al satelor, au pierit din istorie. Popoarele exclusiv agricole, rămase cu o civilizaţie rurală, America dinainte de Columb, în care începuturile de viaţă orăşenească au fost distruse de barbaria generală, n-au putut ieşi din starea de barbarie şi au fost distruse sau supuse de alte civilizaţii.

Numai popoarele cu sate tari şi cu oraşe mari, au dat ţării o civilizaţie înaltă, pe care am văzut-o în Elada, în Italia, în Germania etc. Tot astfel tendinţa civilizaţiei moderne, se îndreaptă către urbanizarea tuturor ţărilor cu prea puţine oraşe. Ruralismul exclusivist poate să dea unui popor liniştea sa politică, dar nu poate să-i dea binefacerile unei civilizaţii integrale orăşeneşti, din care trag tăria lor şi satele şi oraşele. În concurenţa culturală viitoare, popoarele pur ruraliste, vor rămâne cu particularismul, cu prejudecăţile, cu rutina, cu nedibăcia politică a popoarelor înapoiate şi cu posibilitatea dictaturilor politice. Libertăţile publice s-au născut şi au fost apărate la oraşe şi de orăşeni. Aşa dar, putem conchide că popoarele care-şi nesocotesc oraşele, îşi mutilează singure istoria lor.

Capitala noastră se resimte încă mult de ruralismul trecutului nostru. Acest ruralism naţional, are grave consecinţe asupra intereselor noastre şi trebuie să luăm măsuri urgente. Noi nu mai putem merge înainte cu mâinile la ochi şi pe dibuite, atunci când este vorba de viitorul capitalei noastre, de care este legat, în mare parte, chiar viitorul neamului nostru. O capitală reprezintă geniul naţional al unui popor, reprezintă

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

chiar obrazul țării. În toate timpurile din istoria omenirii, capitala unei țări a constituit mândria sa. Astăzi, chiar consolidarea noastră națională este legată de civilizația capitalei noastre. În opinia publică mondială, dreptatea noastră nu luptă cu tăria dreptății ungurilor pe care n-o au, ci cu frumusețea Budapestei lor. O politică a Capitalei noastre, face parte din chiar politica noastră națională. În istoria lumii s-a dat o luptă mare pentru splendoarea capitalelor și pentru a reuși să distrugă geniul popoarelor supuse, popoarele învingătoare dărâmau capitala poporului învins. De aceea toate neamurile superioare apărute în istorie, au avut o politică clară a capitalei lor.

O capitală simbolizează sau mai bine zis, o capitală este chiar țara. Capitala unei țări este laboratorul spiritual unde se formează ideile, unde se nasc sentimentele și unde se făuresc idealurile unui popor, care apar ca o eflorescență a chiar geniului său național. După cum în fibrele cele mai periferice ale corpului uman, se simt pulsațiunile inimii, pulsațiile morale ale unei capitale, se resimt până în cele mai îndepărtate orașe și sate, până și pe nava care se găsește pe mări, departe de țară. O capitală, este academia morală a unei țări, unde se formează și de la care pleacă, toate curentele politice, culturale, morale și industriale ale unui neam. Comandamentul moral, politic și artistic, industrial și comercial pe care îl găsești în orice manifestație națională și în orice parte a țării, este comandamentul capitalei sale, format în capitală și plecat din capitală. De aceea o țară fără capitală este un corp fără creier și fără inimă. De aceea, un popor nu valorează decât atât cât valorează capitala sa.

Ca să știm ce poate da capitala noastră în viitor, trebuie s-o cunoaștem în mod științific. Este în interesul țării să ieșim din empirismul urbanist, care a nenorocit orașul nostru, trebuie să terminăm cu improvizațiile și cu improvizații. În această cunoaștere științifică, trebuie să distingem ideologia capitalei, adică trebuie să cunoaștem idealurile pe care le dorim, pe care putem sau pe care trebuie să i le dăm, ținând cont de potențialitatea sa și a mediului său înconjurător. Trebuie să distingem sociologia sa, adică trebuie să cunoaștem în mod științific mediul social, intern și extern al Bucureștilor și legile sale de transformare. Numai cunoscând în mod științific mediul ei fizic și social și legile lor de transformare, putem să știm ce poate să ne dea acest mediu, adică ce idealuri realizabile putem să dăm capitalei noastre. Cu ocaziunea sistematizării orașului, am făcut studiul științific al terenului, al apelor și al climei Bucureștilor. Iar pentru studiul mediului social, am înființat muzeul municipal, pentru ca să ajungem să cunoaștem caracterul populațiunilor care au locuit această capitală de-a lungul timpurilor și civilizațiunile pe care ele le-au format. Trebuie să studiem îndeaproape tot mediul social înconjurător intern și extern. În acțiunea noastră pentru înălțarea capitalei mai trebuie să distingem o tactică urbanistică pentru ca să știm care sunt mijloacele tactice de guvernare și de administrație prin care putem să realizăm idealurile date capitalei. Această tactică specială este cerută de temperamentul și de caracterul specific populației bucureștene pe care vrem s-o îndrumăm și de caracterul mediului social înconjurător, intern și extern pe care trebuie să le cunoaștem.

Toate aceste cunoștințe au fost însumate sub denumirea nouă de urbanism, care cuprinde toate cunoștințele, știința și arta de a îndruma orașele. *(va urma)*

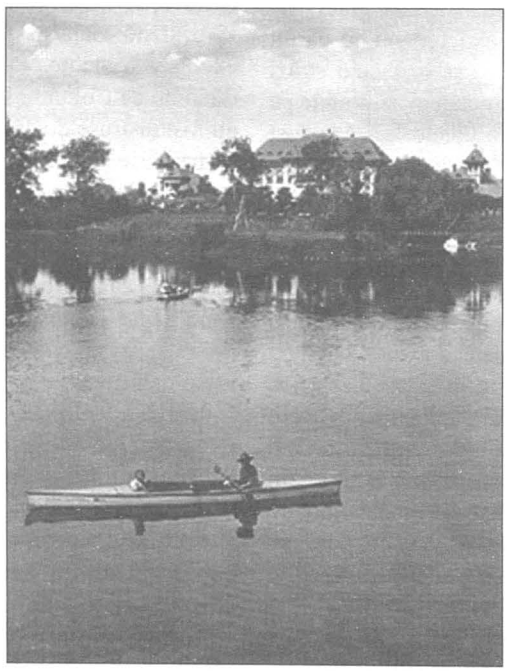

Lacul Herăstrău reamenajat în perioada interbelică

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bucureştii sub ocupaţie germană

Corneliu RADEŞ

După ruperea frontului pentru apărarea Capitalei, lucrurile au luat o întorsătură bruscă, dramatică, precipitată. Bucureşti s-a umplut de fugari civili şi militari. „Pe străzile care vin de la barierele dinspre sud apar şiruri de trăsuri militare fugite din rând. Chesoane de artilerie cu câte un cal, cavalerişti scăpaţi cum au putut fără armă, soldaţi de infanterie rupţi de oboseală şi plini de noroi, apoi lungi şiruri de care şi căruţe pline cu locuitorii satelor de pe marginea Dunării, care fug din faţa năvalei bulgarilor. Aceşti fugari aduc groaza în Capitală"[1]. Majoritatea locuitorilor şi în special „o anumită pătură a populaţiei"[2], ar vrea să plece cât mai degrabă. Graba lor este accentuată de bubuitul tunurilor care, pe zi ce trece, se aude tot mai aproape şi mai aproape, de evacuarea precipitată a ultimelor servicii administrative guvernamentale care, înainte de a se îmbarca în trenuri, dau foc în curţile interioare la documentele pe care nu le pot lua[3], de zvonurile care se amplifică zi de zi şi oră de oră, despre atrocităţile săvârşite în mod barbar asupra populaţiei paşnice, în special femei şi copii, de către trupele vrăjmaşe, mai ales de către bulgari[4].

Lumea se repede spre Gara de Nord, cărând cu ea fel de fel de bagaje. Începând de la Matache Măcelaru pe Calea Griviţei circulaţia este foarte anevoioasă. În curtea gării este o mare de capete, în gară nici nu se poate pătrunde... Aglomeraţia este înspăimântătoare".[5] Gara Obor este destinată numai evacuării răniţilor. Aceştia au fost triaţi la spitale: cei grav răniţi rămân pe loc, ceilalţi având hrană pe două zile, sunt urcaţi în trenurile care circulă până în ultima zi de libertate.[6]

În faţa neputinţei de a se evacua cu trenul, mii de bucureşteni şi alte mii de refugiaţi din ţară – unii veniţi de peste Olt, au apucat-o spre răsărit „pe jos, pe cai, cu automobilele, bicicletele, căruţele de pâine, camioane, cabriolete, docare, dricuri"[7], ducând cu ei „bietele lucruri pe care putuseră pune mâna în repezeala plecării"[8]. Zi şi noapte uruitul căruţelor de tot felul pe caldarâmul străzilor nu mai înceta. Barierele Pantelimon şi Colentina erau neîncăpătoare pentru miile de vehicule ce se înghesuiau care de care să apuce drumul pribegiei salvatoare.[9]

Este greu de imaginat ce coşmar au trăit acei oameni, ce drame s-au putut petrece pe acel drum considerat de toţi ca salvator din faţa „vrăjmaşului vestit ca nemilos".[10] Trebuia doar „să fi luat parte la acel exod; să fi suferit laolaltă; să mergi prin noroaie şi zăpadă, bătut de vânturi şi ploi, dezbrăcat si nemâncat, noaptea fără adăpost şi ziua zdrobiţi de oboseală, fără să ştie unde şi când se sfârşeşte rătăcirea, iar sufletul să-ţi fie sfâşiat de nesiguranţa în care se află alţi membrii ai familiei tale; ba încă să te mai pierzi pe drum şi de copilul cu care ai plecat; numai trecând tot acest cortegiu de nenorociri şi durere poţi să-ţi închipui ce a fost acest refugiu, al cărui drum a fost semănat cu (...) mii de morţi".[11]

Mulţi, foarte mulţi bucureşteni au rămas, însă, pe loc (nu s-a refugiat decât 10 la sută din populaţia oraşului). Ei i-au petrecut pe cei care părăseau Capitala, trişti şi demni. La despărţire „nu s-au vărsat lacrimi nici din partea celor care plecau în pribegie, nici a celor care rămâneau".[12] Iar după ce avalanşa exodului s-a mai liniştit, oraşul a căzut în tăcere,

părând gol şi doar pe străzile de la periferie pâlcuri de soldaţi obosiţi şi înghemaţi se retrăgeau încet.[13] Tăcerea şi aspectul de oraş pustiu s-au accentuat şi mai mult după ce, la 21 noiembrie 1916, au fost afişate o Ordonanţă şi o Proclamaţie semnate de gen. AI. Mustaţă, noul Prefect al Poliţiei Capitalei, prin care se cerea bucureştenilor să aprindă în casele lor luminile ca în zile de pace, să lase porţile şi uşile locuinţelor nezăvorâte, să nu opună nici o rezistenţă la intrarea trupelor de ocupaţie în oraş, să ofere găzduire cu bunăvoinţă acelora şi să le pună la dispoziţie tot ce au nevoie, să depună armele şi muniţiile ce le deţin, să se abţină de la întruniri în case particulare, locuri publice, cluburi şi pe străzi, să nu difuzeze ziare şi alte publicaţii, să nu circule după ora nouă seara etc.[14] Aceste ordine ale autorităţilor române rămase pe loc, ce abundau cu „contravenienţii vor fi pedepsiţi cu împuşcarea", „contravenienţii vor fi executaţi", „contravenienţii vor fi pedepsiţi cu pedeapsa capitală" şi care în acele zile au îngrozit populaţia mai mult decât bombardamentele aviaţiei inamice, au făcut străzile şi mai pustii; doar „ici, colea câte un trecător mergea grăbit, minat parcă de spectrul morţii sau privea lung afişul, ţintuit parcă de frica morţii".[15]

Pustiul şi liniştea apăsătoare a străzilor şi locurilor cândva animate: Cişmigiul, Gara de Nord, de unde nu mai pleca nici un tren, magazinele golite de orice alimente, teatrele, cinematografele, cafe-concerturile etc., erau din când în când deranjate de exploziile de dinamită cu care se aruncau în aer instalaţiile de la Pulberăria Dudeşti şi Arsenalul Armatei, ori de huruitul greu al ultimelor unităţi de artilerie aflate în retragere.[16]

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Doar o oarecare agitație se zărea la locuința lui Alexandru Marghiloman din strada Mercur, cunoscut filogerman, rămas pe loc, unde „bărbați, femei, tineri, bătrâni, liberali și conservatori, înflăcărații războinici de până ieri, aleargă să ceară protecție".[17] La fel la Capșa, la restaurantul Europa ori la băcănia Ciobanu, ca și în fiecare local de altfel, unii oameni, cei mai curajoși, fără a se mai sinchisi prea mult de ordonanța generalului Mustață, intră după vești, beau ceva și ciugulesc un mizilic, timp în care află ultimele noutăți și pornesc mai departe grăbiți după alte și alte știri.

Pe străzi, o mână de sergenți și jandarmi pedeștri mențin ordinea publică și protejează de atacurile eventualilor răufăcători clădirile instituțiilor guvernamentale, băncile, palatele, locuințele părăsite, muzeele, depozitele cu alimente și alte mărfuri etc.[18]

Dușmanul a ajuns la porțile orașului. În seara zilei de 22 noiembrie 1916 a intrat în Capitală, ca parlamentar, căpitanul Lange. El a întrebat, în numele comandantului suprem, feldmareșalul von Mackensen, pe primarul Capitalei, Emil Petrescu, dacă „Cetatea București" se apără sau se predă în 24 de ore. I se răspunde că Bucureștiul a fost declarat oraș deschis, cele 18 forturi din afara lui și cele 18 fortificații intermediare au fost de mult dezafectate și că este pregătit să se predea fără să opună nici o rezistență; se cere doar să se garanteze averea și cinstea locuitorilor.[19]

Au mai rămas, deci, mai puțin de 24 de ore până când prima cizmă dușmană avea să răsune pe caldarâmul Capitalei României, inaugurând doi ani de jaf, lipsuri de tot felul, nesiguranță, degradare morală.

Din volumul Corneliu Radeș, *Bucureștii în vâltoarea primului război mondial*, București, Editura Teora, 1993, p. 22-25

Note

1. Constantin Bacalbașa, *op.cit.*, p. 20.

2. Constantin Kirițescu, *op.cit.*, p. 17.

3. Virgiliu N. Drăghicescu, *707 zile sub cultura pumnului german*, Editura Cartea Românească, București, 1920, p. 7.

4. *Idem*, Constantin Bacalbașa, *op.cit.*, p. 21.

5. Constantin Bacalbașa, *loc.cit.*

6. Alexandrina Fălcoianu, *op.cit.*, p. 22.

7. Virgiliu N. Drăghicescu, *op.cit.*, p. 7.

8. Constantin Kirițescu, *loc.cit.*

9. Anibal Stoenescu, *Din vremea ocupației*, București, 1927, p. 8.

10. Virgiliu N. Drăghicescu, *loc. cit.*

11. „Actualitatea", nr. 8 din august 1920, p. 2.

12. Pia Alimănișteanu, *Însemnări din timpul ocupației germane. 1916-1918*, București, 1929, p. 3-4.

13. *Idem*.

14. Constantin Bacalbașa, *op. cit.*, p. 24-25 și 28.

15. George D. Nedelcu, *Justitia română sub ocupație*, București, 1923, p. 18.

16. *Idem*, p.19; Pia Alimănișteanu, *op.cit.*, p. 4-5.

17. *Idem*, p.19; Pia Alimănișteanu, *op.cit.*, p. 4-5.

18. Anibal Stoenescu, *op.cit.*, p. 13; „au fost lăsați cu această misiune 4 ofițeri cu 375 de jandarmi pedeștri și circa 500 de sergenți de stradă".

19. „*România în timpul războiului 1916-1918*", seria I, fascicola 6, decembrie 1919, p. 108-109; „Actualitatea", nr. 6-7 din iunie-iulie 1920; Pia Alimănișteanu, op.cit., p. 5; Virgiliu N. Drăghicescu, op.cit., p. 14.

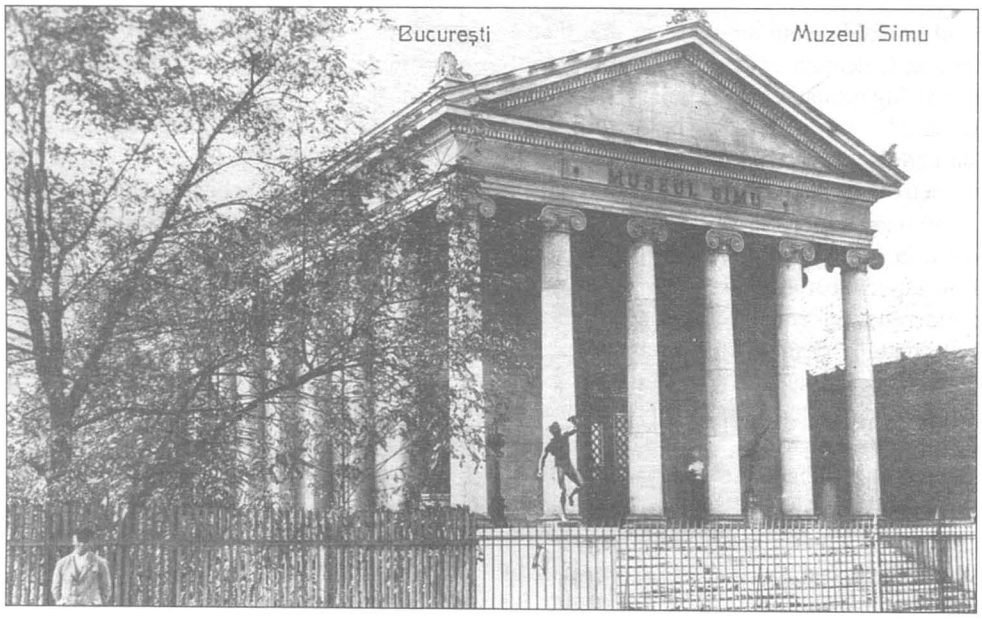

Muzeul Simu, instituție simbol a vechiului București

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Palatul Cercului Militar Naţional – un punct de „rouge vif" pe harta Capitalei (III)

Dr. Marian NENCESCU

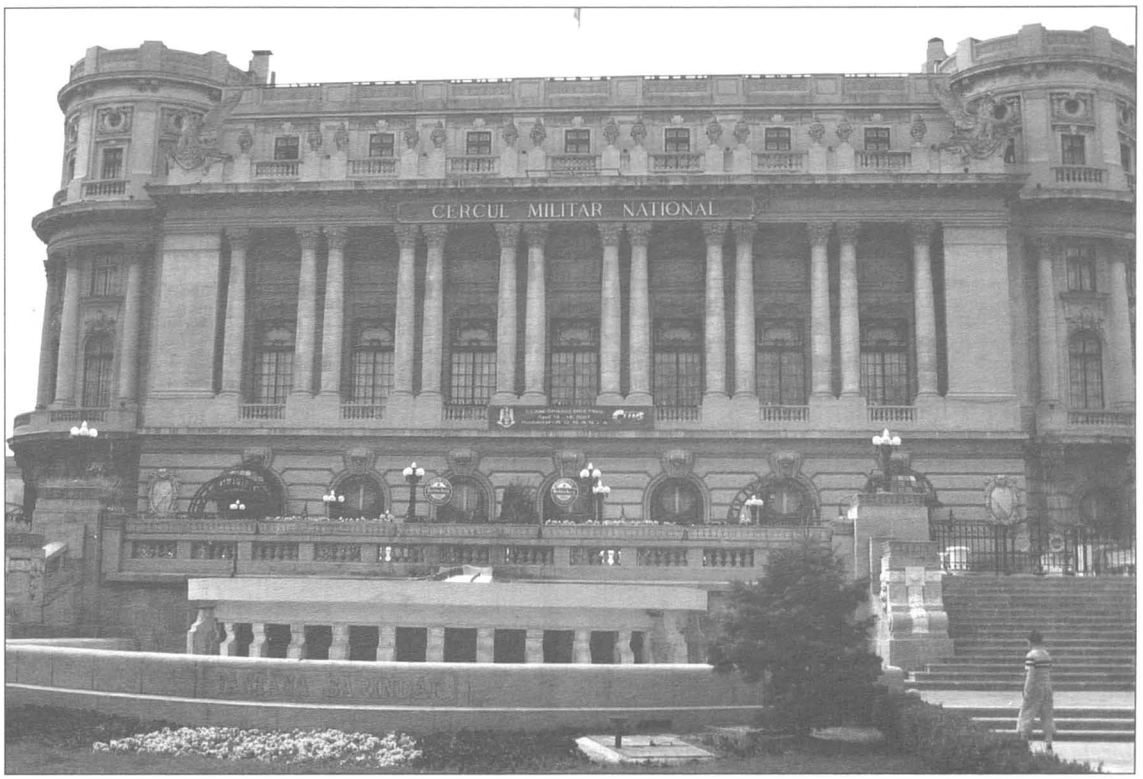

Străbatem adesea Bucureştii obsedaţi de imaginea prezentului, dar orbi la mărturiile trecutului. Repere arhitecturale de referinţă, clădiri istorice de patrimoniu sunt acoperite de voalul neglijenţei, al uitării, sau chiar demolate în necunoştinţă de cauză. Una din aceste clădiri de patrimoniu ce au făcut faima Micului Paris este şi Cercul Militar Naţional, situat chiar în inima Capitalei, pe Calea Victoriei. Iată cum descria, în 1938, gazetarul bucureştean Grigore Ionescu această clădire: „Cercul Militar, a cărui faţadă monumentală în stil neoclasic franţuzesc se desfăşoară într-o bună perspectivă între Bulevardul Elisabeta şi strada Constantin Mille, a fost construit începând cu 1912, şi inaugurat la 4 februarie 1923, după planurile arhitecţilor D. Maimarolu, Victor Ştefănescu şi E. Doneaud, pe locul ocupat altădată de renumita biserică Sărindar [...] (Capitală pentru România, Editura Albatros, 2007, p. 151).

În fapt, iniţiativa înălţării unui edificiu destinat activităţilor de destindere şi protocol ale militarilor bucureşteni datează din decembrie 1876, când un grup de cadre constituie Cercul Militar al Garnizoanei Bucureşti, instituţie având ca menire derularea activităţilor cu caracter cultural-educativ pentru militari şi familiilor lor. Ocazia înălţării unui sediu propriu se iveşte după 1898, când este demolată Biserica Sărindar. În acelaşi an, terenul este cedat de către Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice în folosinţă, Ministerului de Război, cu destinaţie precisă – construirea Cercului Militar. Abia în 1911 se instituie un concurs public de proiecte arhitecturale, se pare la iniţiativa Regelui Carol I. Din cele cinci proiecte expuse la Ateneu, cel mai reuşit este acela al arhitectului Dimitrie Maimarolu, care şi câştigă premiul de 30.000 lei, pus în joc. În 1912, la 17 mai demarează lucrările de construcţie. Din cauza solului mlăştinos şi nisipos, la recomandarea inginerilor Anghel Saligny şi Elie Radu se optează pentru aşezarea construcţiei pe piloni de stejar, înfipţi în solul nesigur. În 1914, clădirea era deja „la roşu", finisarea fiind amânată de începerea Războiului Mondial. Doi ani mai târziu, la 2 aprilie 1916 „Gazeta ilustrată" nota: „Cercul Militar este podoaba arhitecturală a ţării, cel mai frumos şi mai impunător dintre palatele cu care, în ultimele decenii, ştiinţa şi spiritul estetic al marilor arhitecţi români şi străini au înzestrat România". Din păcate, în acelaşi an, la 12 noiembrie 1916 capitala este ocupată de trupele germane, iar Cercul Militar, evacuat. În 1911, la revenirea autorităţilor române la Bucureşti, palatul era devastat şi jefuit...

În timpul ocupaţiei, feldmareşalul Mackensen a transformat Palatul în închisoare pentru ofiţerii ruşi şi români, şi, parţial, în Post de poliţie. Pe 14 ianuarie 1918 de ziua Kaizerului Wilhelm al II-lea mareşalul Mackensen a organizat, pe Calea Victoriei, având ca axă Cercul Militar, o mare paralelă militară. Câteva luni mai târziu în plină retragere, palatul arăta ca o ruină.

Ca o concluzie la cele relatate până acum, putem spune, că odată cu demararea construcţiei Cercului Militar, capitala trece de la epoca „hanurilor", la cea a „palatelor". Evident, dacă nu uităm că este şi oraşul cafenelelor, teraselor şi, de ce nu, al teatrelor şi grădinilor de vară. *(va urma)*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

PATRIMONIU

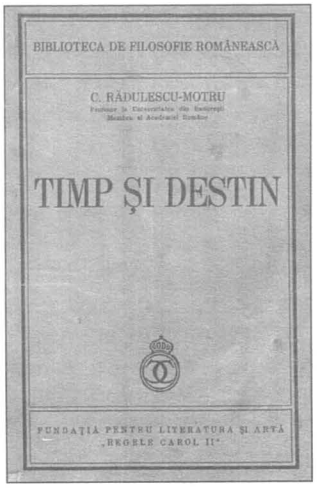

Constantin RĂDULESCU-MOTRU, *Timp şi Destin*
Fundația pentru Literatură şi Artă „Regele Carol al II-lea", Bucureşti, 1940

Ținem să prevenim pe cititor, de la început, că intenția noastră nu e câtuşi de puțin, să considerăm timpul trăit, sau destinul, ca un fel de antiteză la timpul rațional, abstract. O asemenea dialectică în înțelegerea timpului şi indirect apoi, în înțelegerea cauzalității, nu este logiceşte fondată; ea nu este utilă nici ca simplă ipoteză de lucru, deşi unii filosofi o adoptă. Pentru noi există un singur timp real, acela care este trăit şi pe care îl denumim destin; în vorbirea curentă denumirea proprie de timp fiind luată în înțelesul timpului cronometru.

Friedrich NIETZSCHE, *... Aşa vorbit-a Zarathustra. Despre războiu şi luptători,*
Traducere de Eugen D. Reglis, Editura Bibliotecii „Luceafărul", Bucureşti, [1915]

Deci, eu nu mai iubesc decât țara copiilor mei, țara necunoscută de prin mări depărtate: pe dânsa pânzele mele trebuie s-o caute şi s-o caute. Vreau să ispăşesc față de copiii mei păcatul de a fi fiul părinților mei: vreau să răscumpăr cu tot viitorul prezentul acesta!... Aşa vorbit-a Zarathustra.

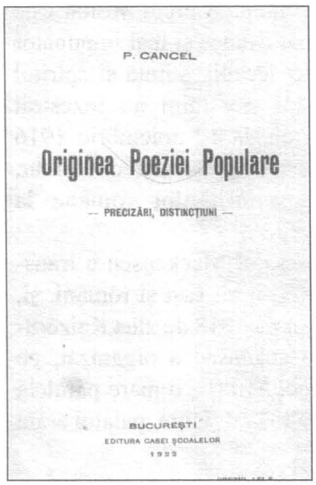

P. CANCEL, *Originea poeziei populare. Precizări, distincțiuni*
Editura Casei Şcoalelor, Bucureşti, 1922

Procesul separațiunii genezei de circulație în studiul operei literare populare, se vede justificat şi la cercetarea produselor melodice populare. O melodie ce ni se prezintă ca fiind luată din mulțimi, nu este în chip necesar de esență populară; ea este fără îndoială de accepție populară [...] Invențiunea melodică populară şi circulațiunea melodică nu se presupun riguros una pe alta

Rubrică realizată cu sprijinul unor colecționari, prieteni ai Bibliotecii Metropolitane Bucureşti

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ISTORIA CĂRŢII

O istorie culturală parţială

O Istorie culturală în imagini. De la G. Călinescu la Nichita Stănescu (Editura Vestala, Bucureşti, 2008) ne propune criticul literar Florentin Popescu, având girul şi susţinerea materială a editorului Ion Oprişan. Miza cărţii este, evident, o readucere în conştiinţa publicului a cunoscutului fotograf şi companion al scriitorilor, regretatul Vasile Blendea (n. 1937 – m. 17 nov. 2005).

Parţial, memorialistul şi, pe alocuri, cronicarul unor evenimente la care a fost martor sau i-au fost relatate de către cei prezenţi, se achită onorabil de greaua misiune asumată. Asta pentru că inegalabilul Vasile Blendea poate fi cu greu catalogat sau cuprins într-un tipar. Personaj ubicuu, posedând capacitatea uimitoare de a se transpune în posturi şi situaţii diverse, paradoxale, excelent conviv, memorialist şi discret participant la reuniuni şi şezători literare cu personalităţi diverse, de la scriitori şi oameni de litere la militari, patroni sau simpli aspiranţi la gloria publică, Vasile Blendea a reprezentat, mai ales pentru anii '90, ce au coincis cu recunoaşterea sa publică, nu doar un reper, dar şi o instituţie. Într-o vreme când multe glorii ale literaturii postbelice fie dispăruseră fizic, fie intraseră într-un nedrept con de umbră, Vasile Blendea şi-a asumat, aproape singur, rolul de martor. Nu doar fotografiile sale – unele fabuloase prin candoarea, prospeţimea şi ineditul lor – îl recomandau ca pe un personaj public de prim rang, dar mai ales memoria fără cusur, capacitatea rară de a evoca fără să lezeze, de a fi, cu alte cuvinte, un fidel receptor al unei lumi pe cale de dispariţie. Căci, un lucru este cert: după 1990, deşi o bună parte din membrii Uniunii Scriitorilor, ca şi dintre actori, pictori sau muzicieni, a continuat să activeze, spiritul vechii Uniuni s-a stins definitiv odată cu privatizarea celebrului local din Calea Victoriei.

Visul lui Vasile Blendea era de a publica o *Istorie a literaturii române în imagini*, eventual şi cu un text minimal, conceput probabil într-o manieră memorialistică, anecdotică, uşor acidă, dar suficient de comprehensivă la adresa scriitorilor pe care i-a cunoscut şi care l-au acceptat în anturajul sau chiar intimitatea lor. Speram că Florentin Popescu, tocmai prin abilităţile sale de istoric şi critic literar, va redacta, poate şi în numele lui Vasile Blendea, textul unei asemenea lucrări unicat în peisajul editorial actual. Sub acest aspect, cartea răspunde parţial aşteptărilor. Asta pentru că partea memorialistică este expediată sumar, într-un fel de „dialog" în 12 secvenţe (nu am înţeles de ce autorul foloseşte maniera decupajului cinematografic, mai ales că Vasile Blendea nu a cochetat cu filmul). Poate că mai potrivită era maniera clasică, a portretelor însoţite de comentarii, cu atât mai mult cu cât Vasile Blendea nu avea orgoliul să se expună pe sine cu precădere.

Cartea mai cuprinde şi două capitole, cel puţin discutabile sub aspect estetic şi moral: un extras din *Cartea de condoleanţe* deschisă la moartea lui Vasile Blendea, şi o culegere de texte, unele cu totul ocazionale, selectate dintr-o serie de publicaţii „de nişă", fără ecou şi răspândire publică. Această „cedare" în faţa efemerului, în dauna unei analize temeinice, urmată de o evaluare semnificativă a operei de artist fotograf a defunctului, face ca o carte ce se anunţa de interes să cadă în desuetudine. Dovadă este lipsa de receptivitate a publicului şi trecerea cărţii, la nici doi ani de la apariţie, pe raftul de „Oferte".

Având în vedere că moştenirea artistică a lui Vasile Blendea este departe de a fi cercetată şi promovată sistematic, poate că, pe viitor, se va găsi un condeier care, cu sprijinul familiei, va clasa şi va selecta, din cele peste 200-300.000 de cadre, acele piese cu adevărat demne să ilustreze încă nescrisa *Istorie a literaturii contemporane în imagini*. Memoria lui Vasile Blendea merită un astfel de efort. *(CRONICAR)*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

AUTOGRAFE CONTEMPORANE

Victoria Milescu sau vocaţia multiculturalităţii

Despre *lirica feminină*, sintagmă cu totul neadecvată câtă vreme identitatea lirică nu constă în acest gen de afirmaţii cu iz exclusivist, s-au pronunţat, de-a lungul vremii, cu mai multă sau mai puţină consideraţie, majoritatea criticilor importanţi. Observaţiile lor, pertinente desigur, oscilează între „feminin" şi „feminism" (termen conceput evident cu sens misogin), cu toate că societatea modernă, de la noi dar şi de aiurea, abundă în „femei excepţionale". Studii temeinice, de ordin filosofic, relevă distincţia dintre elementul ontologic feminin şi cel masculin, cu specificaţia că elementul feminin este perceput adesea ca un NON-A, respectiv ca având o lipsă (v. Mihaela Miroiu-Bârsan, *Jumătatea anonimă. Antologie de filosofie feministă*, Ed. Şansa, 1995, p. 23).

Prin urmare, cele două entităţi nu beneficiază de un statut epistemic de egalitate (filosofia practicată în zona occidentală discută chiar despre derivarea inferiorităţii epistemice din cea ontologică). Inclusiv la noi, *sinele* şi *sinea* au statut inegal, preponderent fiind, evident, sinele.

Preluate ad-litteram, aceste observaţii conduc spre ideea că „lirica feminină" ar fi predeterminată către un efort de dobândire a autenticităţii, fenomen perceput, chiar şi la nivel public, drept un *implant artificial*. Din acest motiv, mulţi critici sau antologatori (exemplele sunt furnizate chiar de succinta Biobliografie ce însoţeşte această prezentare) încearcă, inutil de altfel, să identifice o anumită spiritualitate proprie construcţiilor lirice feminine, după modelul feminismului apusean. Rezultatul este un banal *déjà vu*, respectiv o construcţie critică fundamental discutabilă.

Revenind la lirica doamnei Victoria Milescu, un demers de proporţii, bine articulat şi extins pe o perioadă relativ mare de timp, constatăm o amprentă accentuată asupra a ceea ce s-ar numi o constantă a destinului istoric românesc, respectiv *eterna întoarcere*. Analizând poezia sa de pe poziţii existenţialiste, regăsim ideea de destin, văzut ca un act spiritual deliberat, construit în deplină responsabilitate. În cazul nostru, destinul doamnei Milescu pare să fie apetitul liric, cultivat în condiţii adesea vitrege, de solitudine şi asceză. Rezultatul este naşterea *poemului*, temă lirică reluată şi cizelată pe parcursul a numeroase volume.

Făcând parte dintr-o generaţie condamnată să suporte, fizic şi psihic, trecerea de la comunism la capitalism, poeta are conştiinţa apăsată de presiunea aplicată de toate structurile totalitare trecute şi prezente. În acest sens, feminismul devine, inevitabil, o marcă a absurdului, autoasumată, dar condusă şi exploatată cu atenţie. În contextul societăţi româneşti actuale, poezia practicată de doamna Milescu se plasează, cu arme şi bagaje, sub semnul diversităţii culturale, lirice, sociale. Strategia poetei nu este deloc una facilă: feminismul se naşte spontan, din frustrare şi revoltă, dar se manifestă conştient, în deplină specificitate.

Selecţia lirică propusă în acest grupaj urmăreşte un filon preponderent concentrat către definirea şi descrierea poemului, element specific liricii sale, un alt ego, de data aceasta masculin. Acest tip de construcţie binară relevă cel mai bine relaţia de deferenţă, constituind, ca tip de mesaj obiectiv, o componentă a statutului conceptual şi social al femeii contemporane.

Marian NENCESCU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Biobibliografie

Poeta Victoria Milescu (născută la Brăila, 18 decembrie 1952) este licenţiată a Universităţii Bucureşti, secţia limba engleză şi a urmat cursuri postuniversitare. După o scurtă carieră didactică, apoi funcţionărească (referent de specialitate la Departamentul Aviaţiei Civile) se dedică definitiv scrisului profesionist, ocupând, succesiv, funcţii efemere în presa culturală (la publicaţiile „Universul cărţii" şi „Feţele culturii") sau în domeniul editorial (la editurile „Scripta" şi „Nemira"). Debutează literar în 1978, în revista „Luceafărul", iar din 1988 publică constant poezie, dar şi cărţi pentru copii, traduceri, critică literară. Este deţinătoare a numeroase premii şi diplome obţinute la târgurile şi saloanele de carte. Din 1995 este membră a Uniunii Scriitorilor.

În 1988 câştigă, simultan, concursul de debut la două edituri importante („Cartea Românească", redactor Mircea Ciobanu, şi „Facla" din Timişoara, redactor Eugen Dorcescu), dar adevărata sa evoluţie lirică cunoaşte un curs ascendent după 1994, când îi apare culegerea bilingvă Bunvenit, decembrie / Welcome December, în traducere proprie. Urmează o perioadă fecundă, când publică anual câte un volum selectiv, dar şi cu numeroase piese noi. Este poeta cu cele mai multe apariţii în ediţii bilingve (2003, Flacăra nevăzută, în română şi maghiară, apoi 2009, Bucuriile triste, în română şi albaneză şi, în acelaşi an, Floarea vieţii, în română şi georgiană etc.).

Cărţi pentru copii (selectiv): 1995, Cine l-a salvat pe Murdărel?, 1995, Abecedar ghicitoare, 2000, Găseşte rima, 2000, Animalele mele dragi.

A tradus, după 2004, atât cărţi de ştiinţă popularizată (2004, Corpul uman, atlas), dar mai ales literatură pentru copii (2006, Aventurile lui Robin Hood, apoi, tot în 2006, Vrăjitorul din Oz etc.).

Este prezentă în numeroase antologii şi dicţionare (Who's Who in Romania, Personalia, Dicţionar biobibliografic al literaturii române, Ed. Ex Ponto, Constanţa, 2000) sau O istorie a literaturii pentru copii şi adolescenţi de Iuliu Raţiu, apărută la Editura Biblioteca Bucureştilor.

Despre creaţia poetei Victoria Milescu s-a pronunţat de-a lungul timpului majoritatea criticilor importanţi ai epocii, atât din capitală cât şi din alte centre culturale, de la „veteranul" Radu Cârneci sau regretatul Cezar Ivănescu până la critica nouă. Este prezentă în antologiile: De la cuvinte la necuvinte. 50 de poeţi români contemporani, traducere în limba maghiară de Horvath Dezideriu, 2005, Ed. Constant, apoi Antologia poetelor din România, selecţie de Constantin Popescu-Ulmu, 2000, Ed. Muzeului Literaturii Române, sau Voices of Contemporary Romanian Poets, english version by Dan Brudaşcu, 2008, Ed. Youngsuk Park, Suwon, Korea.

Prezenţă stenică, agreabilă, elegantă şi discretă, poeta Victoria Milescu onorează cu participarea sa activă cenaclurile şi manifestările culturale organizate de BMB, fiind una dintre animatoarele cenaclului şi grupării din jurul publicaţiei „Paradigma", apărută sub egida instituţiei noastre.

EUROPOEMUL

La un pas de noi
poemul se zvârcoleşte
sfârtecat de bombe, otrăvit
poemul horcăie, dar nu-l auzim
noi nu ne ridicăm în picioare
noi dormim
trec nori grei, sulfuroşi
noi dormim
la umbra păsărilor de pradă
soarele nostru a orbit
râul se spală pe mâini cu leşuri
cei bravi au căzut lângă noi
în fluviul cu grătarele înfundate
de visurile câtorva visători lucizi
noi nu ne ridicăm înpicioare
noi dormim
şi poemul doarme în noi...

POEŢII

Poeţii vorbesc despre lumi nevăzute
credeţi-i pe nebunii salahori la neant
credeţi-i pe cei ce umblă
cu capul în nori, preaînalţi fiindu-ne
atenţi mai degrabă la hârtoape cereşti
neîndemânatici în tribulaţiile terestre
căzuţi din ironie divină aici, pe pământ
trăind doar să dăruiască
poeţii scriu despre ce va veni, cu siguranţă
iubiţi-i, sunt îngerii decăzuţi
cu nostalgia planetei pierdute
sunt îngerii cu aripi încarnate
presimţind că într-o zi îşi vor lua zborul
spre ţinuturi cu mult mai amare...

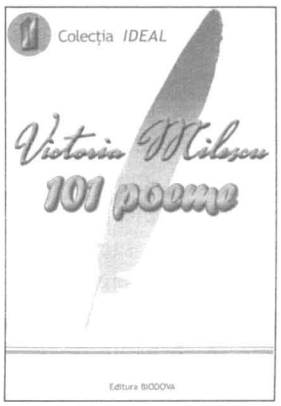

CEL SURD NE AUDE

Fulgerul, şi el poet
scrie pe unde apucă
pe cer, pe omoplatul meu drept

îmi vrea sufletul
din scorbura ADN-ului

trântit în iarbă
îmi face semne prieteneşti

nu mă mai aştepta
nu mai vin
în acest secol benign

azi, când serveam la cantină
mi-am vărsat pe piept, plină
câmpia cu hominzi

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Nobleţea învingătorului

Gheorghe ISTRATE

O evoluție surprinzătoare, „victoriană", în poezia română contemporană, o prezintă cazul Victoria Milescu. Volumele ei au crescut unul din altul, precum arborii adolescenței revărsați în arborii maturi. Glasuri de critici, autorizate, mi se alătură în a-i recepta antena poetică plenară, cea cu o vibrație de o structuralitate și frumusețe proprii.

Aflată încă într-o tinerețe superioară, Victoria Milescu este adoptată de dicționare, antologii, ba chiar enciclopedii riguros selective, de premii și diplome de excelență, pe care numai orgolioșii emfatici se prefac că nu le observă sub laserul lor larvar și servil.

Cineva își manifestase, umil și cinstit, neputința de a penetra sintagma unui titlu precum *Conspirații celeste*, unul dintre cele mai recente și de succes volume ale Victoriei Milescu. Într-adevăr, acolo se ascunde o tautologie intențională, care împinge „epica" poeziei mult mai departe, în *Povestea magului călător în stele*, a suprastraturilor inspirative, adică în răsuflul obosit de atâta zbor al îngerului constelar.

Acest nou volum, *Dreptatea învingătorului* – titlu exact și înscris diametral în poezia de până acum a poetei – , reprezintă o mică schimbare la față a Victoriei Milescu. Integral, este o ars poetica. Nu teoretică precum la Nicolas Boileau – ci aplicativă, pe cât se poate, cu prospețime și posesiv chemătoare. O mărturisire în alcovul poeziei adevărate lângă un mire de penumbră și de mireasmă abstractă. Mai exact, un discurs dublu despre poem și poet, între care se așază, febril, verigheta dreptății, de aici titlul Dreptatea învingătorului, dar mai ales dreptatea suferinței creative.

Poeta nu se extaziază niciodată. Nu-i permite starea sa de permanentă încordare, de poză eroică asupra poemului. Versurile au o concentricitate electrică, puternică și voluptăți nevolatile, sunt mici focoase ascunse într-o gravidă armă a poeziei, gata să explodeze, să se apropie de verb ca de o fântână regală, cu exclamații amoroase, cu mângâieri și suspine, dar și cu imprecații, cu divorțuri subit anulate în scene terifiante: „Născută pentru suplicii/ de aceea bine păzită/ ațipești în autobuzul/ care ne duce la muncă forțată/ copacii aliniați/ salută/ lumina muribundă/ scheletele din beton/ privit de sus poligonul pare/ tabla de șah a unui rege nebun/ detașamente cu căști printre buburuze/ cineva oprește clipa/ cineva blochează eternitatea/ administrându-i somniferul/ cineva oprește liftul/ lumina sare de la înălțime/ rupându-și gâtul/ noaptea își sfâșie rochia pentru bandaje" (Nu vei muri, dar...).

Verbul pentru Victoria Milescu este și „făt" și „soț", dar mai ales un administrator (v. Mazilescu!) ales de zei. Îl introspectează-n oglindă, anulându-i umbra, dar acceptându-i respirația. Victoria Milescu trăiește poezia bouche-à-bouche, amintindu-mi deseori de convulsia poetică a Magdei Isanos.

Tâmpla inspirată a Victoriei Milescu atinge, uneori, și riscurile magice ale marii poezii ale Sylviei Plath. „Vântul trece pe lângă/ adăpostul femeilor maltratate/ ele mor râzând// pe gardul înalt cu colți de fier/ au pus cerul cu stelele/ la uscat// vine femeia nopții/ tocurile ei ascuțite/ se înfig sacadat/ în carnea trotuarului// vântul trece prin părul/ ce-i ascunde fața surâzătoare/ îi fură mica poșetă cu rujul maro/ îi trage trotuarul de sub picioare/ rulează iarba/ sub care se zbenguie peștii" (Oricui i se poate întâmpla).

Ea este un scrib devotat care scrie până și cu oasele tocite ale degetelor însângerate. Actuală, își asumă destinul lumii imperfecte și din această luptă cu victime și călăi, cu „șchiopi și cocoșați", care se răstoarnă unii în alții (esopian), cu îngerii kamikadze, cu trădători și farisei cântărind cât tot Dumnezeul nostru în clipele sale de oboseală „nonasecundă" – luptă din care poeta iese tot victoriană (în lb. lat. învingător, în gr. nike, tot a învinge).

Când silaba îi oboseşte, Victoria Milescu intră pe portița unei melopei delicate, odihnitoare, atât de necesare pentru cititorul prea concentrat. Dincolo, poarta erupe în poezii memorabile: „Grăbiți-vă/ în curând vor cânta cocoșii/ vin zorii/ mă sting/ (deși de milioane de ori mai tare/ decât soarele aș străluci)/ grăbiți-vă, voi, vânzători de stârvuri/ preoți, judecători, jandarmi/ artiști, poeți, veniți/ ca să descoperiți din întâmplare/ (ca toate ale voastre mari descoperiri)/ poemul/ cu un țăruș înfipt în inimă" (Polen pe pleoape); „Cu o mică întârziere/ soseşte în gară/ trenul poemelor promise/ unele coboară, altele stau pe scări, indecise/ unele strălucesc de ambiții, de vise/ altele abia se târăsc/ aştept pe acel peron/ ca un poem să vină şerpeşte/ să-mi sară de gât/ greu, profund ca o piatră de moară:/ bine te-am găsit, victoria/ uite ce ți-am adus din țara/ în formă de cruce/ îți place?/ iar eu să privesc uimită/ spre râurile puse în palmă/ râuri de lapte și miere/ scurgându-se printre traverse..." (În prima decadă a mileniului); „Cât ne detestăm între noi, autorii/ acestor mici țări/ care sunt poemele/ cu legile lor stranii/ cu populații ciudate/ niciodată pașnice/ luptându-se continuu, cu ferocitate/ până la ultima silabă/ pentru un petic de eternitate" (Rezemat de întuneric).

Am transcris doar câteva, mai sus. Restul (totalul) aparține cititorului ideal.

Dreptatea învingătorului e de o densitate impresionantă. De aceea, închid – deschizând prefața (oximoron) cu o invitație în oglinda primei poezii a volumului superb, concluzionând: „dau un regat pentru un poem!" Cartea Victoriei Milescu ascunde multe registre și multe poeme.

Cutează, cititorule!

CÂND EL PURTA NUMELE MEU

Mâncăm la aceeași masă
dormim în același pat
pe lună nouă pleacă de-acasă
afundându-se într-o văgăună
se reîntoarce în zori
înfrigurat, duhnind a război
îmi pune pe raft câteva bancnote
într-un plic
nu-l deschid
lasă, lumea mai are încă de ispășit
să nu-i judecăm pe îngeri
cum se salvează
lasă, poate vin alte vremuri...

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ÎN PRIMA DECADĂ A MILENIULUI

Cu o mică întârziere
sosește în gară
trenul poemelor promise
unele coboară, altele stau pe scări,
indecise
unele strălucesc de ambiții, de vise
altele abia se târăsc
aștept pe acel peron
ca un poem să vină șerpește
să-mi sară de gât
greu, profund ca o piatră de moară:
bine te-am găsit, victoria
uite ce ți-am adus din țara
în formă de cruce
îți place?
iar eu să privesc uimită spre
râurile puse în palmă
râuri de lapte și miere
scurgându-se printre traverse...

ȘLEFUITORUL DE LACRIMI

Invită-ți oaspeții
mesele sunt pline
iar pe covorul purpuriu

tu devii femeie
se scutură floarea miresei
pe partea celui puternic
amurgul împăienjenit
consumă aerul cu solzi
Înfruntă-ți prietenii
rămași
în peisajul subteran al violetei de Parma
ceea ce-ți scapă este
de obicei
materia primă pentru el,
șlefuitorul de lacrimi

PRIN PÂNZA DEASĂ A ZILEI

Stau în fața ușii tale
neîndrăznind să bat
neîndrăznind să plec
pe brat cu hainele
acelui trup subțire
căldura lor
se-nvârte-n jurul meu ca un canar
venisem să îți cer
ori să îți dau
cu spaima-n suflet
și cu un teanc de bani în buzunar
foșnind ca un copac
smuls de curând.

PRINCIPIUL PRINCIPIILOR

Îți mulțumesc, Doamne
că te-ai gândit să exist și eu
cu ale mele ciudățenii
să umplu golul dintre pământ și cer
în numele unei libertăți efemere
Îți mulțumesc, Doamne
că te-ai gândit să exist și eu
ți-a luat ceva timp
să fiu așa cum sunt, deși
dacă m-ai fi întrebat
altfel ar fi arătat toate...

ARLEZIANA

Dansează, femeie cu părul albit
bucură-te
pune-ți flori lângă tâmplă și nu-l crede
pe cel ce-ți spune că ai îmbătrânit
sparge oglinzile, chiar dacă scumpe -
tot mincinoase
pune-ți veșminte de foc
strigă lumii: trăiesc, deci contez
în dansul ceresc al planetelor
tu ești stea cu noroc.
Dansează, femeie cu păr argintiu
nimeni nu-i mai frumoasă decât tine
când dăruiști apa vie
răsăritului de soare, de lună
când nu iei în seamă șanțul săpat
de lacrima iubirii, a vegherii, a spaimei
de moarte pretimpurie
pe obrazul încă nesărutat.
Dansează, femeie cu păr înstelat
pe magistralele lumilor fericite
râzând și plângând
chiar dacă nu mai ești tânără
n-ai averi și nici rang
iar din cer cad albastrele ploi uranice.

INIMĂ DE MISTREȚ

Aleg cel mai rău loc
în cea mai proastă camionetă
mănânc și scriu

orașul meu geme, trece
de pe o planetă pe alta
orașul meu nu are munți
nici râuri
nu știe să ardă, să viscolească

oamenii dorm în tunele de ploi
pe traverse
oameni-lăcustă, oameni vierme-de-var

și totuși, orașul meu
e o inimă încă vie
cu jeturi pulsatile de metal fierbinte
o inimă de mistreț.

PARTEA NEVĂZUTĂ A GLORIEI

Poemul
ca un cal de rasă
trece prin paradisuri pierdute
sau recuperate instantaneu
abandonându-și autorul
traversând golurile eternității
se rostogolește printre
dughenele răvășite, prin piețe
regăsindu-se în filele arse
jucându-se de-a primejdia
secondat de câini vagabonzi
are parte de partea nevăzută a gloriei
uneori vântul
îl buzunărește, furându-i
nimicurile care-i alcătuiesc măreția.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

MERIDIAN BIBLIOTECONOMIC

Conferinţele CRITERION - Serie nouă

M-a prins un dor teribil de vremurile admirabile ale Criterionului, pe care toţi îl înjuram, dar care n-o să se întoarcă niciodată", îi scria, în 1940, într-o scrisoare, Eugen Ionescu, amicului său Petru Comarnescu.

Ce-i unea deci pe tinerii intelectuali ai generaţiei '27, după o denumire consacrată, sau Criterionişti, pentru a ne situa în perimetrul temei noastre de azi? În primul rând sentimentul solidarităţii de generaţie, element suficient de vag şi totuşi încărcat de o spiritualitate sui-generis, după cum avea să remarce sociologul Dimitrie Gusti. Cel care avea să definească rolul generaţiei în cultura noastră, a fost, cu totul remarcabil, Mircea Vulcănbescu, într-un articol publicat chiar în revista „Criterion", la 15 noiembrie 1934. „Generaţa este, susţine Mircea Vulcănescu, o grupare bio-psiho-istorică, în care predomină oamenii de aceeaşi vârstă, şi care se manifestă simultan şi spontan, având conştiinţa solidarităţii de vârstă."

Cu alte cuvinte generaţia are rolul de a reuni o colectivitate în scopul încadrării într-o ierarhie socială. Întâmplător sau nu, rolul de mentor al generaţiei cei unea pe Mircea Eliade, Mircea Vulcănescu, Mihai Sebastian, Petru Comănescu, Dan Botta, Constantin Noica, spre a-i numi pe cei mai remarcabili, îi revine lui Nae Ionescu, cel care reprezintă cheia hermeneutică a unui proces intelectual şi cultural unic în istoria modernă a României. Fără să calce măcar odată pe la redacţia „Criterionului", sau pe la Fundaţia Culturală „Carol I", care găzduia conferinţele invocate azi, Nae Ionescu are totuşi rolul hotărâtor în constituirea condiţiilor de funcţionare a asociaţiei „Criterion". De la Nae Ionescu provine spiritul critic, gândirea în permanentă combustie, originalitatea şi eleganţa exprimării, dar mai presus de toate mediul elegant, superior, academic am spune, al dezbaterilor. Fără modelul oferit de însuşi Nae Ionescu, cu greu am putea să ne imaginăm nivelul conferinţelor Criterion. Într-un mediu comun, dominat de amatorism şi veleitarism, Nae Ionescu aduce rigoarea şi distincţia condiţii obligatorii ale actului cultural promovat de Criterionişti.

Privit din perspectiva destinului cultural românesc, fenomenul Criterion căci se poate vorbi de un asemenea model, de vreme ce Mircea Vulcănescu a dedicat un volum acestui fenomen „*De la Nae Ionescu la Criterion* (reeditat în 2003, la Humanitas, sub îngrijirea lui Marin Diaconu) reprezintă o provocare la adresa unei societăţi frământată, atunci ca şi azi, de criza economică, dar şi de experienţele „sociale" diverse. Întâmplător sau nu, majoritatea criterioniştilor proveneau din clasa avută, fiind, deci, la adăpost de grijile cotidiene. Din păcate, spiritul tolerant şi elegant al Criterionului se va transforma în scurtă vreme într-o atitudine radicală ce îi va forţa chiar şi pe cei mai nehotărâţi să ia atitudine. În acest sens, trebuie înţeles şi regretul din cuvintele lui Eugen Ionescu, invocate în debutul intervenţiei sale.

Revenind la „Criterion", voi accentua asupra nivelului superior, academic, al dezbaterilor promovate în cadrul conferinţelor. Înfiinţată în 1932, gruparea va funcţiona efectiv până în 1935, când se autodizolvă. Există şi aici suficiente supoziţii. Se pare că la originea dispariţiei a fost şi teama regelui Carol al II-lea de a nu tolera o organizaţie ce promova un anume soi de liberalism cultural considerat în epocă, dar şi mai târziu, periculos. Oricum, o analiză „sociologică" a fenomenului „Criterion" ne conduce spre ideea unei depline libertăţi de gândire şi expresie intelectuală, ce a oferit inclusiv pe plan filosofic, o şansă de asimilare a culturii noastre, în contextul valorilor europene.

Nu întâmplător „Criterionul" stă sub semnul „noii spiritualităţii", idee salutară ce a permis, fixarea fizionomiei spirituale a epocii invocate. În fond, o accepţie comună a unei anumite atitudini intelectuale orientată axiologic reprezintă ceea ce Mircea Vulcănescu numea „tiparul" sau modelul cultural. Din păcate, modelul „Criterion" nu corespunde întru totul cu nici una dintre cele trei tipare invocate de Vulcănescu: umanismul, naţionalismul integral sau maxismul.

Fără a avea intenţia de a lipsi publicul de plăcerea de a afla mai multe despre Criterion şi mai ales programul asociaţiei cu acelaşi nume, reprezentată aici prin doamna Virginia Stănescu, invitata noastră de onoare voi semnala că, în ultimii ani au mai fost încercări de renaştere a spiritului şi conferinţelor „Criterion". Că a fost sub egida I.C.R.- ului, sau a Uniunii Românilor Liberi, fundaţie înfiinţată de regretatul Ion Raţiu, nici una din aceste încercări nu a reuşit să intre în conştiinţa publică, să devină o instituţie. Nu-mi rămâne decât încrederea că azi, asistăm sub egida BMB la renaşterea spiritului conferinţelor Criterion. *(CRONICAR)*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

MANIFESTARE COMEMORATIVĂ LA CHIŞINĂU – 70 DE ANI DE LA MOARTEA LUI NICOLAE TITULESCU –

Joi, 16 iunie a.c., în prezența domnului profesor universitar dr. Adrian Năstase, președintele Fundației Europene Titulescu și a istoricului George G. Potra, directorul Fundației și membru al Academiei Oamenilor de Știință din România, Academia de Științe a Moldovei a omagiat, la Chișinău, împlinirea a 70 de ani de la moartea marelui diplomat și om politic român.

Personalitate marcantă a vieții politice interbelice, Nicolae Titulescu (n. 4 martie 1882, d. 17 martie 1941) a făcut epocă în secolul al XX-lea prin demersurile sale publice puse în slujba marilor idealuri de pace, securitate și progres ale poporului român. Omagiat încă din timpul vieții atât de Academia Română, dar și de alte instituții publice și academice europene și americane, între care și faimoasa Academie Diplomatică Internațională de la Paris, dar și de alte foruri de la Moscova, Ankara, Londra sau New York, Nicolae Titulescu rămâne în memoria colectivă drept un veritabil „ministru de externe" al Europei interbelice, un apostol al păcii într-o epocă excesiv militarizată și aflată pe picior de război. Orator desăvârșit, om politic polivalent și clarvăzător, Nicolae Titulescu s-a impus atât în viața politică internă, dar și cea externă prin fermitatea pozițiilor sale, ca și prin claritatea și frumusețea expresiei oratorice.

Astăzi, memoria marelui Titulescu este perpetuată de societatea ce-i poartă numele. Ca o continuare a demersurilor depuse în ultimii ani de cei ce și-au asumat nobila misiune de promovare a imaginii lui Nicolae Titulescu în fața opiniei publice, se situează și manifestarea de la Chișinău, onorată inclusiv de prezența domnului Gheorghe Duca, președintele Academiei moldovene, ca și a domnului Ion Guceac, secretar științific. Prin amabilitatea domnului George G. Potra, publicația noastră a intrat în posesia alocuțiunilor rostite cu acest prilej de către distinșii oaspeți de la București. Ne facem o datorie de onoare în a publica ample fragmente din aceste texte pilduitoare. *(Redacția B.B.)*

Cuvântul E.S. Adrian NĂSTASE, Președintele Fundației Europene Titulescu

Onorată asistență,
Doamnelor și domnilor,
Dragi prieteni,

Este o mare bucurie pentru mine să ne aflăm astăzi împreună, aici, la Chișinău, în capitala Republicii Moldova, pentru a comemora și, în același timp, pentru a aduce omagiul nostru comun lui Nicolae Titulescu, această mare personalitate politică și diplomatică, de anvergură europeană și mondială, scumpă românilor de pretutindeni, dar apreciată și respectată deopotrivă în toate marile cancelarii ale lumii pentru contribuțiile sale remarcabile la apărarea și salvgardarea păcii în zbuciumatul secol XX.

Sunt absolut convins, ca și dumneavoastră, că prețuirea cea mai potrivită și elogiul cel mai vibrant care pot fi aduse unei personalități de talia lui Nicolae Titulescu își pot găsi expresia cea mai fidelă și pot fi redate cel mai precis în primul rând de măsura în care ideile sale de forță, marile sale idealuri, care erau deopotrivă ale sale și ale neamului său, găsesc rezonanță în zilele noastre, cu alte cuvinte își păstrează actualitatea. În mod fericit, constatăm că ideile marelui diplomat Nicolae Titulescu sunt astăzi de o tulburătoare actualitate.

Scriam în Cuvântul Înainte la o a doua ediție a volumului *Nicolae Titulescu. Contemporanul nostru*, publicat în română și franceză cu nouă ani în urmă, susțin și acum același lucru: „Titulescu a fost o voce inconfundabilă în concertul națiunilor interbelice, un solist care nu s-a înscris întotdeauna în corul general al epocii. Aceasta a fost, de altfel, marea lui tragedie. El nu a fost înțeles și auzit nici de Europa,

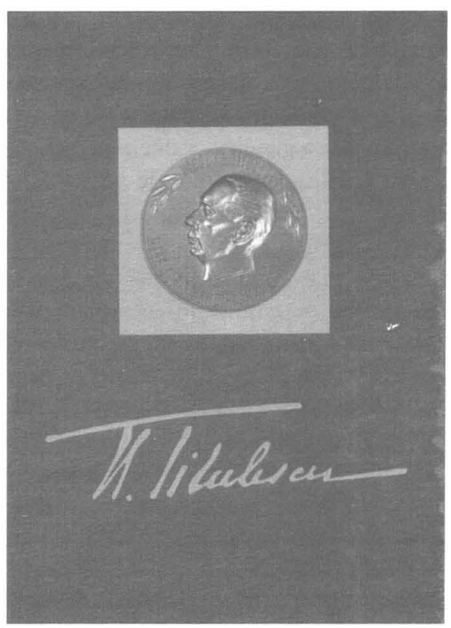

Nicolae Titulescu, ***Mărturii***,
R.A. Monitorul Oficial, 2004

care a intrat în război la trei ani după ce Titulescu și-a încheiat cariera publică, și nici în țară, unde regele care i-a luat ministerul de externe i-a împărtășit, după numai patru ani, soarta exilului. Omul politic și gânditorul, teoreticianul relațiilor internaționale, eminentul jurist care a fost Titulescu este contemporanul nostru...".

Tot ca un preambul aș dori să subliniez satisfacția deosebită că această importantă și frumoasă manifestare dedicată lui Nicolae Titulescu în capitala Republicii Moldova este organizată și găzduită de forul dumneavoastră științific cel mai înalt, Academia de Științe a Moldovei.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Trebuie să reamintesc faptul că, la 28 mai 1935, Academia Română îl primea în rândurile sale, ca membru activ, pe Nicolae Titulescu, îmbogățindu-și astfel galeria nemuritorilor cu cel mai cunoscut român al vremii sale, înnobilat pe alte meridiane cu demnități de autoritate universală, din care amintesc doar alegerea de două ori ca președinte al Adunării Societății Națiunilor și ca președinte al Academiei Diplomatice Internaționale de la Paris. Academia Română l-a prețuit întotdeauna, așa cum se cuvine, pe Nicolae Titulescu. Chiar și atunci, în împrejurările dramatice ale începutului celui de-al Doilea Război Mondial, când trupul său a căzut prematur pe meleaguri străine, la 17 martie 1941, sub loviturile nedrepte ale adversarilor din țară și din străinătate, cotropit de tristețea prăbușirii idealurilor în care a crezut și pe care le-a slujit și hrănit prin luptă și dăruire, când Nicolae Titulescu nu-și putea găsi somnul cel de veci în pământul țării, iar evocarea și omagierea sa în presă au fost sever cenzurate sau de-a dreptul interzise, de oficialitățile regimului de dictatură militară, Academia Română nu a respectat consemnul, abordând doliu și elogiindu-l succesiv.

Înainte de a intra în tema propriu-zisă a expozeului meu, vă rog să-mi îngăduiți să vă adresez felicitări și să vă aduc un cald omagiu pentru faptul că, în 2011, Republica Moldova aniversează 20 de ani de la desprinderea din imperiul sovietic și proclamarea independenței de stat. În calitate de martor, dar în bună măsură și de participant direct la istoricele evenimente de la începutul anilor 1990, care au marcat descătușarea noastră, a tuturor în această regiune, de chingile unui regim totalitar care, cu nuanțe și accente specifice, desigur, a avut pe fond aceeași semnificație: de încătușare a libertății, de suprimare a gândirii critice și, poate cel mai grav, de despărțire artificială, dar extrem de brutală, a fraților de frați.

Am trăit cu intensitate momentele incendiare de atunci, neliniștile și mai ales marile speranțe care au erupt cu o forță irezistibilă și pe care numai dorința de libertate și dreptate o poate da unei întregi generații. Era epoca în care bătea cu putere, așa cum se exprimă plastic în memoriile sale prietenul meu Nicolae Țîu, „ceasul unor vremuri noi", sau – după cum se sublinia răspicat în Declarația de independență a Republicii Moldova, adoptată de Parlamentul dumneavoastră cu 20 de ani în urmă, la 27 august 1991, sosise deja „ceasul cel mare al săvârșirii unui act de justiție, în concordanță cu istoria poporului nostru, cu normele de morală și de drept internațional".

Ca ministru de externe al României, am aterizat la Chișinău într-o dimineață de duminică, la 24 martie 1991 – cu câteva luni înainte, deci, de proclamarea independenței –, după ce fusesem în prealabil la Moscova și Kiev și cu o săptămână înainte de dizolvarea Pactului de la Varșovia. Am rămas aici două zile și am avut întâlniri cu toți factorii politici de decizie de atunci – președintele Mircea Snegur, prim-vicepreședintele Parlamentului, Ion Hadîrcă, premierul Mircea Druc, ministrul de externe Nicolae Țîu și primarul general al Chișinăului, Nicolae Costin. Cu acel prilej am semnat Protocolul privind colaborarea dintre ministerele de externe ale României și RSS Moldova.

Respectând în totalitate dorințele exprimate de interlocutorii mei (al căror leitmotiv era acesta: scopul nostru principal este lupta pentru consolidarea independenței, pentru libertate), atunci am declarat, printre altele: Discutând despre felul în care putem să dezvoltăm în viitor ceea ce s-a numit în convorbirile noastre interferență culturală, spirituală, interferență de sânge: pentru acestea trebuie să găsim cadrul cel mai adecvat, cu înțelepciune, cu moderație, căutând pas cu pas să ne înscriem în istoria modernă a Europei, să ne înscriem, în același timp, în propriul nostru viitor. Desigur, sunt multe lucruri pe care nu le-am făcut până acum datorită necunoașterii, altele datorită unor rețineri nejustificate. Eu cred însă că putem să găsim împreună limitele acțiunii politice responsabile, care să ne permită să nu roșim în fața urmașilor noștri. Din acest punct de vedere cred că discuțiile purtate au avut nu numai căldura firească, dar și pragmatismul necesar căutării unor soluții concrete. Aceste discuții ne permit, deci, să ne așezăm mai bine pe drumul pe care l-am început... Am discutat diferite lucruri ce pot să prefigureze o strategie,... (privind) punerea în comun a resurselor noastre într-un spațiu al valorilor europene. Cred că trebuie să ducem mai departe acest dialog, cu respectul cuvenit celorlalți, însă, în același timp, cu necesitatea ca și ceilalți să înțeleagă interesele noastre...".

Iată deci, stimați prieteni, cum într-o perioadă de căutări febrile, în care timpul nu mai avea răbdare cu nimeni care nu înțelegea sensul schimbărilor ce cuprinseseră întreaga Europă, nu doar regiunea noastră, noi și dumneavoastră găseam aici, la Chișinău, limbajul potrivit care să ne permită să ne căutăm drumul comun spre Europa valorilor democratice și perene, în spiritul lui Nicolae Titulescu, chiar dacă nu îl evocam întotdeauna în cadrul dialogului nostru.

După cum cunoașteți, România a fost atunci prima care a salutat cu entuziasm și a recunoscut independența Republicii Moldova. Am făcut acest lucru cu sinceritate și toată convingerea că independența Moldovei, ca și actele succesive de proclamare a independenței de către celelalte republici foste unionale, s-au constituit într-un moment decisiv al năruirii unui sistem totalitar care s-a dovedit caduc, respins de istorie, și totodată într-un stimulent puternic al renașterii și reconstrucției unei noi Europe. O Europă a unor națiuni și popoare libere, în care drepturile lor să fie respectate, iar securitatea și integritatea să le fie garantate și asigurate, indiferent de mărimea lor, așa cum visa și Titulescu. Pentru că, este bine știut, Titulescu a fost un aprig apărător al statelor mici și mijlocii, a imaginat și a militat pentru un sistem de securitate colectivă pe continent care să le pună la adăpost de agresiunile unor mari puteri, în primul rând ale țărilor revizioniste.

Celebrul răspuns al lui Titulescu la problema liniilor de demarcație și a revizuirii granițelor suna astfel: Nu prin deplasarea frontierei către est sau vest se servește mai bine pacea. Ceea ce trebuie făcut pentru a asigura pacea este ca popoarele, cu toată sinceritatea și fără gânduri ascunse, să lucreze la spiritualizarea frontierelor prin acorduri de tot felul.

Constatând că chestiunea revizuirii frontierelor devenise o adevărată sabie a lui Damocles pentru unele țări din Europa Centrală, printre care și România, iar orice revizuire de ordin teritorial însemna inevitabil izbucnirea războiului, Titulescu afirma și mai răspicat: Aceste lucruri îmi sunt atât de clare, încât cred că soluția reală pentru relele create de frontiere nu este revizuirea, care înseamnă mutarea acestor rele dintr-un loc într-altul, ci distrugerea frontierelor prin dispariția obstacolelor pe care ele le reprezintă pentru

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

mișcarea bunurilor și oamenilor, cu alte cuvinte, spiritualizarea constantă și progresivă a ceea ce reprezintă frontierele.

Am ajuns aici la unul din conceptele fundamentale ale gândirii politice și diplomatice a lui Titulescu: spiritualizarea frontierelor, ca răspuns adecvat la încercările revizioniste de schimbare prin forță a granițelor și a ordinii europene, în climatul atât de agresiv și de revendicativ din perioada interbelică. Este cunoscut faptul că Titulescu a fost un mare apărător al ordinii și stabilității din Europa în perioada interbelică, iar spiritualizarea frontierelor nu a însemnat pentru el niciodată o plasare în plan secundar a ideii apărării acestora și, cu atât mai puțin, o renunțare la necesitatea apărării lor ferme. Întregul discurs politic titulescian atestă că, prin această sintagmă, omul politic și diplomatul român înțelegea renunțarea la orice manifestări de autarhie, izolaționism, exclusivism, că presupunea cooperare între egali, în condițiile păstrării și respectării drepturilor inalienabile ale fiecăruia.

Titulescu a înțeles, mai bine ca nimeni altul în epoca sa, că o consolidare a relațiilor de bună vecinătate, inclusiv la nivelul relațiilor subregionale (de genul Micii Înțelegeri sau al Înțelegerii Balcanice), poate deveni o puternică garanție pentru pace. Nicolae Titulescu nu s-a sfiit să reamintească marilor democrații occidentale că interesele lor nu se opresc la propriile garanții. El era deplin conștient de indivizibilitatea securității europene, de faptul că atâta timp cât țările Europei Centrale nu vor fi susținute de către țările occidentale în aspirațiile lor de pace, atâta timp cât țările occidentale nu vor vedea în amenințările la adresa țărilor Europei Centrale amenințări la propria lor adresă, eforturile împotriva războiului rămân precare.

Mergând pe firul gândirii lui Titulescu, astăzi noi înțelegem că cea mai sigură cale către securitate și stabilitate în Europa este promovarea includerii și nu a diviziunii și excluziunii, atragerea partenerilor din vecinătate către valorile comune euroatlantice și proiectarea de soluții comune la probleme comune. Pornind de la aceste principii, am declarat și în calitate de prim-ministru al României (în 2002), declar și acum că interesul nostru este ca Republica Moldova, de care ne leagă valori culturale și spirituale comune, să își consolideze statalitatea, suveranitatea și integritatea sa, precum și evoluția democratică spre împlinirea destinului său firesc în Europa Unită.

Spiritualizarea frontierei noastre comune, eliminarea firească a barierelor nefirești din calea liberei circulații a oamenilor, a mărfurilor și a ideilor, vor face ca Republica Moldova să nu se mai afle la granița de est a Uniunii Europene, ci în interiorul granițelor europene. Pentru că Republica Moldova aparține Europei și, în pofida multor greutăți care mai persistă, ea trebuie să facă parte din Europa Unită.

Totodată, noi credem că devotamentul nostru pentru spiritualitatea românească din afara granițelor, inclusiv din Republica Moldova, este nu doar o datorie față de cei care simt românește, ci și o contribuție firească la menținerea diversității solidare a Europei Unite. Pentru că, Europa va fi cu adevărat întreagă și liberă odată ce vom înlătura definitiv bariera psihologică a liniei ce separă virtual zonele culturale ale Europei. Demersul nostru european promovează eliminarea liniilor de diviziune a prosperității prin încurajarea șanselor egale și accesul deschis fără a prejudicia specificitatea identităților naționale.

Vorbim adeseori despre lecțiile istoriei, iar opera și activitatea lui Nicolae Titulescu ne oferă și ele numeroase lecții, adică învățăminte pentru viitor. Una din aceste lecții ne arată că, pe lângă eforturile neobosite pentru a edifica un sistem de securitate colectivă în Europa, Titulescu s-a străduit necontenit să construiască o punte între dezvoltata civilizație europeană și mai înapoiata societate românească. Pe scurt, dorea sincronizarea României cu Occidentul. Titulescu a găsit prea puțin sprijin în propria țară și destul de puțină înțelegere în lumea internațională pentru proiectele și ideile sale, care au rămas la stadiul de nobil deziderat. Astăzi ne aflăm însă într-o situație cu totul nouă, i-aș spune o perioadă istorică excepțională. Eu am mai spus în România, nu mă sfiesc să afirm și aici, în fața dumneavoastră: în prezent, în pofida crizei și atâtor probleme și dificultăți existente la scară planetară, deci în prezent avem cu toții în această regiune o șansă uriașă, aceea de a ne integra în lumea occidentală. Pentru prima dată, de cel puțin 300 de ani încoace, lumea dezvoltată, Europa occidentală și Statele Unite ale Americii, își doresc și ele dezvoltarea și modernizarea regiunii noastre, a țărilor din această regiune, deci și a României și Republicii Moldova. Așadar, nu mai suntem singuri în proiectul nostru de modernizare. Nu va fi desigur simplu deloc să profităm fiecare de această șansă istorică. Este nevoie în primul rând ca acest deziderat de veacuri al modernizării să devină proiect național pentru fiecare dintre noi, care să coaguleze toate energiile și să dea expresie voinței politice a întregii societăți în statele noastre. Aș vrea să fiu optimist și încrezător că vom fi capabili să ne valorificăm cum se cuvine șansele.

Delegația Fundației Europene, la Chișinău

Cuvântul istoricului George G. POTRA, Director al Fundației Europene Titulescu

Onorată asistență,

S-au împlinit 70 de ani de când Nicolae Titulescu s-a frânt din viață, la 17 martie 1941, la Cannes.

Prematur. Nedrept. Departe de țară.

Alungat din viața politică, după 20 de ani de activitate pusă în slujba României, Titulescu a fost obligat – de dușmanii ireductibili de la București și de la Berlin, de la Roma, Belgrad, Varșovia, Budapesta și Sofia ș.a. – să aleagă calea exilului, rămânând un proscris.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

A rămas devotat fără rezerve țării, înfrângând boala, adversitatea, izolarea politică şi fizică, servindu-şi poporul prin idee şi acțiune.

A încercat să depăşească limitele posibilului.

Prefigurând marile convulsii ce aveau să vină în scurt timp, anticipând declanşarea celui de al Doilea Război Mondial, Nicolae Titulescu a pledat în centre importante ale marilor democrații occidentale pentru conştientizarea tuturor forțelor politice responsabile chemate să-şi asume destinele securității şi păcii europene şi globale.

A gândit totdeauna angajamentele şi şansele României în coordonate europene, înțelegând că România este în Europa şi că Europa fără România nu poate fi.

„Pelerin al păcii", Nicolae Titulescu s-a făcut pe cele mai diverse meridiane exponentul unei necesități şi apărătorul unui ideal.

Pericolele relevate de involuțiile politico-militare din vremea sa, ascensiunea regimurilor de extrema dreaptă sau de extrema stângă, proliferarea manifestărilor de forță, accentuarea pretențiilor revizioniste şi revanşarde, multiplicarea expresiilor de terorism politic şi a confruntărilor de ordin etnic şi religios, l-au angajat pe Nicolae Titulescu într-un efort fără egal pentru trezirea la realitate.

Nicolae Titulescu nu a ezitat să reamintească marilor democrații occidentale că interesele lor nu se pot opri la propriile granițe, că pacea şi securitatea sunt fenomene indivizibile, precum şi faptul că niciun stat al continentului – oricât de îndepărtat geografic de o zonă de conflict potențial sau efectiv – nu se poate deroba de responsabilitățile ce-i revin în plan european şi global.

Discuțiilor sterile, proiectelor himerice, rivalităților mari sau mici, verbiajului devorator de timp şi acțiune, Titulescu le-a opus analize de referință, propuneri şi inițiative concrete.

Observator lucid al realităților interbelice, al forțelor şi proceselor distructive, creator şi apărător al principiilor de drept internațional, promotor al unei noi ordini politice, economice şi morale la scară globală, soldat în prima linie şi până la moarte în „tranşeele păcii", Nicolae Titulescu a fost deopotrivă vizionar, precursor şi promotor al Europei Unite, numele său aflându-se cu îndreptățire alături de acelea ale lui Jean Monnet şi Robert Schumann, ca părinți fondatori ai Uniunii Europene de astăzi.

Umanismul şi democratismul concepției, pe de o parte, realismul şi pasiunea acțiunii, pe de altă parte, s-au îngemănat într-o operă de mare valoare teoretică şi de remarcabilă importanță practică, în care interesele naționale au fost înțelese şi susținute în deplin acord cu acelea ale comunității internaționale.

În ajunul celui de al Doilea Război Mondial, renumitul gazetar francez Raymond Cartier scria: „Ti-tu-les-cu! Cele patru silabe ale numelui său sonor au umplut istoria diplomatică de după război. El a fost unul dintre marii oameni ai României, unul dintre marii oameni ai Micii Înțelegeri, unul dintre marii oameni ai Genevei şi, pentru a spune totul, unul dintre marii oameni ai Europei [...]. El a fost cel mai strălucit şi cel mai dinamic dintre toți cei care au vrut să construiască o Europă nouă, bazată pe egalitatea puterilor şi pe respectul tratatelor. Când norii au suit la orizont, el a fost unul dintre primii care a înțeles şi primul care a vrut să ridice un dig contra inundației care se anunța".

A avut însă soarta Casandrei.

Şi totuşi...

Opera lui Nicolae Titulescu nu rămâne o simplă pagină de istorie.

Opera lui Nicolae Titulescu păstrează şi proiectează valoarea unui mesaj de mare actualitate.

O mare conştiință a veacului trecut, Nicolae Titulescu ne însoțeşte contemporan dincolo de timp şi spațiu.

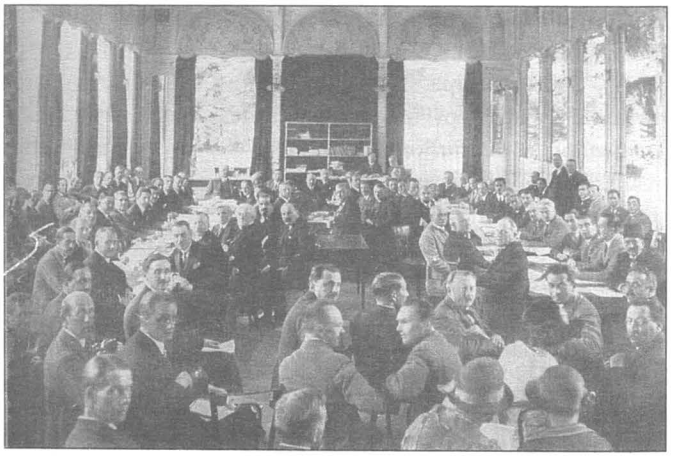

Imagini de la şedințele Societății Națiunilor, prezidate de Nicolae Titulescu, 1936

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Clubul Iubitorilor de Cultură, la trovanţi

Cunoscuţi şi studiaţi de minerologii români încă de la începutul secolului trecut (v. Gh. Murgoci, *Terţiarul şi trovanţii din Oltenia*, 1907) trovanţii – balatruci sau dorobanţi, cum se mai numesc popular – sunt formaţiuni geologice cu forme bizare, în dimensiuni variind de la câţiva centimetri, la structuri mari, depăşind 2 metri, ce se întâlnesc cu precădere în carierele de nisip. Pentru specialişti, ei reprezintă nişte *concreţiuni grezoase*, cu vechime de peste 6 milioane de ani, apărute datorită cimentării locale a nisipului, probabil pe fundalul unor activităţi seismice. În România, depozite semnificative de trovanţi se găsesc în judeţele Cluj (Dealul Feleacului), Sibiu (Casolt), Hunedoara (Hardat) şi Buzău, dar cea mai cunoscută carieră este cea de la Costeşti (judeţul Vâlcea).

Pentru nespecialişti, în special arheologi amatori, dar şi pseudo-istorici, trovanţii sau „pietrele vii" sunt dovezi peremtorii ale unor civilizaţii extraterestre (?). Treptat, în jurul trovanţilor s-au creat adevărate legende, promovate cu sârg, între alţii, de Asociaţia Kogaion, cu sediul în Râmnicu Vâlcea, care administrează singurul „muzeu" de trovanţi din ţara noastră, în fapt un parc în aer liber, în care sunt plantate, aleatoriu şi artificial, câteva formaţiuni de acest gen, unele cu adevărat spectaculoase. În lipsa unor vizitatori cu dare de mână – muzeul este ca şi inexistent, câtă vreme chiar şi semnalizarea locală este deficitară – zona e bântuită de împătimiţi ai s.f.-ului, care nu se sperie de drumul de acces plin de gropi.

Dintr-un pliant de prezentare elaborat în condiţii mo-deste de Asociaţia Kogaion, cu sprijinul Firmei MOL, România, aflăm că zona, ca atare, a fost amenajată în 1996, iar, din 2005, a fost declarată „arie naturală protejată". În lipsa unor dovezi ştiinţifice concrete, reţinem ideea fantezistă că aceste pietre ar fi „ouă ale unor creaturi dispărute"(?) şi că, la căderea serii „ascunse de privirile curioşilor ele vorbesc, şoptesc şi se mişcă" (?) Nu ne miră astfel că un om de afaceri local, autorul unui proiect original de Calendar Perpetuu şi

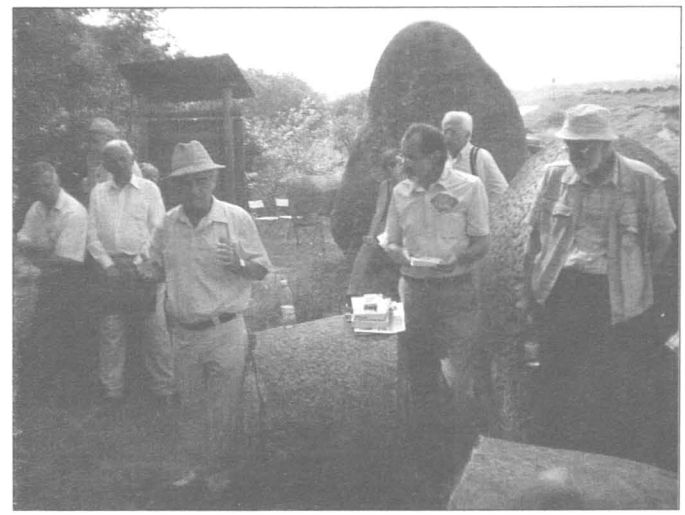

Academicianul Gh. Păun (centru) conducând şedinţele Clubului

Universal, dl. George Rotaru, propune chiar constituirea unei manifestări culturale cu extindere naţională – Trovantocultura – care să susţină aceste idei.

Realitatea este că pietrele de la Costeşti nu cresc, ci, din contră, fiind formaţiuni de eroziune, se micşorează. Mai mult chiar, în urma ploilor, se fărâmiţează, spre deliciul vizitatorilor colecţionari de suveniruri care sustrag bolovani din zonă. Geologul dr. Florin Stoican explică acest fenomen: „În lumea minerală, numai cristalele cresc. Trovanţii sunt un conglomerat de particule (pietricele), legate între ele printr-un ciment carbonic. Aşadar, în timp, se micşorează".

Dincolo de aceste aspecte de ordin tehnic, „muzeul" merită vizitat, chiar şi pentru stranietatea formaţiunilor geologice expuse. Este şi motivul pentru care dl. acad. George Păun a dat adunarea Clubului Iubitorilor de Cultură, miercuri, 13 iulie a.c. la Costeşti, Vâlcea. Au participat peste 35 de iubitori de carte şi de produse culturale de calitate, membri ai Asociaţiei Kogaion, dar şi reprezentanţi ai Editurii Spandagino, din Bucureşti. Biblioteca Metropolitană şi Editura Detectiv din Bucureşti au întregit echipa C.I.C., nelipsită de la aceste adunări.

Tema întâlnirii a constituit-o, evident, descifrarea „tainei" trovanţilor. O sugestie, de ordin spiritual a venit dinspre cartea „Cactus de veghe", semnată de tandemul bine acordat Gh. Păun – Cucu Ureche.

Ceea ce trebuie contează însă, este atmosfera acestor întâlniri. Or, ca de obicei dl. acad. Gh. Păun a dovedit că, la catedră sau direct în poiana cu trovanţi, ştie să impună un nivel spiritual de calitate. *(OBSERVATOR)*

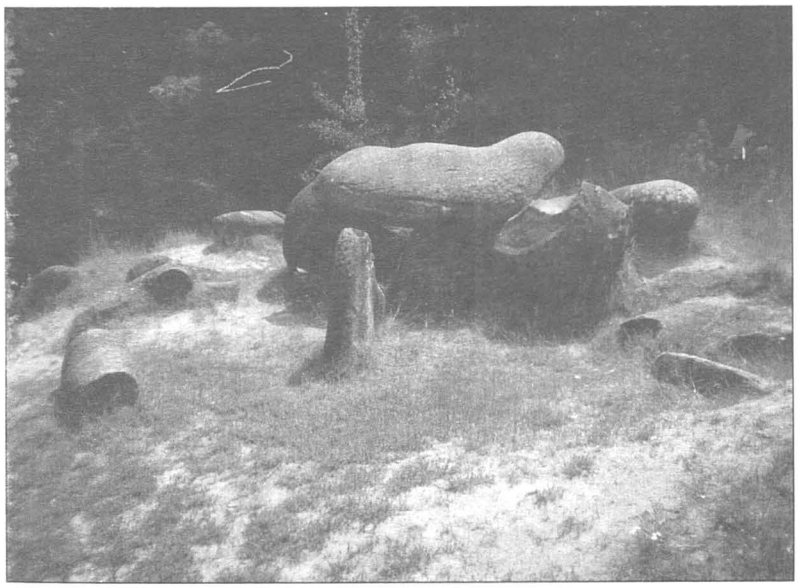

Formaţiuni geologice din Parcul trovanţilor

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ORIZONTURI

Literatorul. Scurt istoric al revistei

Emil LUNGEANU

Anul XX • nr. 144 • mai 2011

Literatorul

Revistă fondată la 1880 de Al. Macedonski / Seria nouă fondată la 1991 de Marin Sorescu — Director FĂNUȘ NEAGU

In Memoriam Fănuș Neagu

PLOUĂ BUCURIA ÎN PÂNZE DE MIERE

FĂNUȘ NEAGU

Aprilie şi-a topit buzele în ciorchini de liliac. N-au mai rămas din el decât privighetorile şi-un cântec desculţ, al dragostei nesărutate, acela pe care-l vor boară zânele în păduri) şi sângelui de mac. Boboci de aur scriu sub pridvoare numele lunii mai, şi-n iunie, când va plămădi pâine din grâu nou, va arunca ramura în cuptor şi va aprinde focul cu ea, şi pâinea va mirosi, frântă pe genunchi, a flori şi a arbore, adică izvorul poveştilor care vor curge toată vara, pe toate câmpiile şi pe toţi munţii, plantând un spic de mister în fiecare om, dor de fugă în nările cailor şi vis de pepene galben în ochii copiilor.

Luna mai roteşte o pasăre de soare, cu aripi de pelin, lângă tâmplele noastre. Plouă bucuria în pânze de miere. Cerul şi-a scos găinuşele pe maidanele cu iarbă de leac (aia pe care-o poartă la ureche toţi fluşturaticii pământului) şi la spoieşte cu azur. Ce cade sau ce pică din râul ăla albastru se schimbă, jos, pe uliţele noastre, în fântâni.

Apariția și programul estetic

Literatorul a apărut duminică 20 ianuarie 1880 la București, ca un hebdomadar literar cu redacția în str. Știrbei-vodă no.9, având-și fondator și director pe poetul și publicistul Alexandru Macedonski (pe atunci în vârstă de 26 ani), semnatar el însuși în paginile primului număr al revistei alături de junii săi amici Bonifaciu Florescu și Th. M. Stoenescu. Totuși, din precizarea tardivă publicată în august 1882, reiese că Theodor Stoenescu – viitor director al Academiei de muzică și artă dramatică – fusese cofondator în toată puterea cuvântului alături de Al. Macedonski.

În articolul-program nesemnat intitulat "Cronica", noul săptămânal își propunea să devină un factor activ de educație literară a publicului și înmulțire a cititorilor de beletristică, răspândind în cercuri cât mai largi fenomenul literar. Prin comparație cu alte reviste din peisajul literar al vremii, nu urma să găzduiască în paginile proprii nici popularizarea științelor și nici gândirea filozofică, ci proiecta să publice exclusiv "literatură pură" și "critică asupra capodoperelor" și "cărților celor noi", cu indicarea datelor biografice ale autorilor importanți și cu păstrarea unei ținute instructive și decente care să nu pună probleme de cenzurare a limbajului după modelul Bowdler și al ediției victoriene ad usum delphini. Din punct de vedere estetic, se reclama o filiație pașoptistă, intenționându-se continuarea în tradiția Heliade a promovării literaturii originale și a "poeziei sociale", în opoziție cu traducerile și cu etimologismul academic ("până acum Academia s-a ocupat numai de a ne strica limba"), respectiv o poziție în general coincidentă cu cea maioresciană, precum și rezolvarea chestiunii raportului conținut/formă în opera literară.

Această orientare vădește faptul că, deși anunța o "direcție nouă" și deși avea să-și creeze un cenaclu propriu omonim, revista Literatorul nu apăruse ca vreo reacție la estetica promovată de Convorbirile literare de la Iași și cenaclul junimist (spre ilustrare, nr. 2 din februarie 1881 promova cu titlu de lecție de stil dramaturgia lui Alecsandri), ci, declarativ cel puțin, o reacție la "golul ce exista în ziaristica din capitala României" comparativ – se înțelege – cu Iașii. La bilanțul făcut după primii doi ani de apariție, se spunea în această privință: "Era o rușine ca Bucureștiul, azi capitala unui regat, să nu fie reprezentat în concertul presei prin nici o revistă literară. (...) Literatorul este astăzi o adevărată școală din sânul căreia au ieșit la lumină tineri cu al căror talent ne putem mândri și noi și țara. (...) Astfel revista literară din capitală devine o republică ce nu va avea alt cenzor decât controlul stilului. (...) Credem că a venit timpul să se formeze un nou partid, Partidul citirii scrierilor naționale." Ce-i drept, nu puțini dintre acei tineri versificatori "talentați" s-au dovedit totuși a nu-și fi meritat onoarea acordată de directorul revistei, care s-a justificat în fața reproșurilor primite prin intenția "de a insufla unora avântul ce le lipsea", dar principalul motiv va fi fost cel mai probabil izolarea macedonskiană mai cu seamă după vara anului 1883, dovadă și faptul că revista accepta să publice versuri în original ale unor autori francezi obscuri, prin opoziție cu "nemțismul" junimiștilor.

Comunicarea în no.1 din 1890 cum că Literatorul "încă de la început a urmărit să fie o trăsătură de unire între literatura română și cea franceză" ar trebui probabil tratată cu multă circumspecție, mai degrabă poate ca o stratagemă macedonskiană "de a demonstra unui public snob că directorul revistei este prețuit în cercurile de vază din Occident", decât ca o intenție de a face "o revistă de circulație internațională, aptă de a fi schimbată cu diferite publicații din Franța și

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Belgia" (Adriana Iliescu). Nu e mai puţin adevărat că tot pilda francofoniei (Jules Laforgue) avea să stea şi la baza teoretizării simbolismului instrumentalist în 1892 (seria a IV-a), prin binecunoscutul articol "Poezia viitorului". Cât priveşte polemica deschisă de Macedonski cu junimiştii, virajul brusc către opoziţia cu "noua direcţiune" convorbiristă avea să fie anunţat abia de programul din primul număr al anului 1884 ("Către cititori").

Conducerea şi mijloacele financiare

Adăugând Istoriei presei româneşti a lui Iorga din 1922, C. Bacalbaşa scria retrospectiv în O privire asupra presei româneşti din zilele noastre, ca unul dintre foştii colaboratori ai Literatorului: "În 1880 apare revista Literatorul datorită activităţii şi iniţiativei lui Theodor Stoenescu (...) Direcţia o are mai întâi profesorul de limbă franceză Bonifaciu Florescu, apoi o are poetul Alexandru Macedonski (...)" Totuşi, Bonifaciu Florescu apare în calitate de codirector alături de Al. Macedonski abia începând cu seria a II-a a revistei (noiembrie 1886). Fapt e că în primul an de apariţie (săptămânală) a revistei, nici componenţa redacţiei şi nici tirajul nu au fost anunţate (ca eventuale repere, Timpul era tras în aceeaşi perioadă în doar 1000 exemplare cu toată starea financiară de invidiat a lui Slavici, Românul în 4000, iar Convorbirile literare doar 800). Cert este că numărul inaugural a costat 20 bani iar următoarele 40 bani (la cursul actual echivalând, quod sciam, cu circa 0,1 dolari S.U.A. – respectiv 0,30 RON).

Nefinanţată de nici un partid politic ori grup de interese, revista făcea apel la mecenatul iubitorilor de cultură şi artă şi lupta constant pentru înmulţirea abonamentelor (se specifică liste de abonaţi din Bucureşti şi judeţele Brăila, Constanţa, Craiova, Galaţi, Gorj, Severin, Teleorman), răspândirea publicaţiei vizând mai cu seamă Muntenia, tot aşa cum Moldova părea să fie fieful Convorbirilor literare. În al doilea an de apariţie, revista devenise lunară, sediul redacţional se mutase în str. Franklin no.5, preţul exemplarului nu era anunţat, însă un abonament anual costa în orice caz 20 lei (= 5 dolari). În august 1882, când redacţia îşi avea sediul în str.Poşta Veche no.6, Macedonski decide, în scopul primirii fondurilor necesare editării, înfiinţarea Societăţii "Literatorul" şi punerea revistei sub patronajul acestui organism cu centrul în capitală şi 17 filiale la Bârlad, Buzău, Brăila, Cernavodă, Constanţa, Craiova, Drăgăşani, Galaţi, Giurgiu, Hârşova, Ostrov, Ploieşti, Râmnicu Vâlcea, Sinaia, Slatina, Slănic, Turnu-Severin. Noua societate, ai cărei membri erau nominalizaţi în numărul 11-12 din 1883, era condusă de Al. Macedonski, V.A. Urechia, Th. M. Stoenescu şi Stelian Grozea.

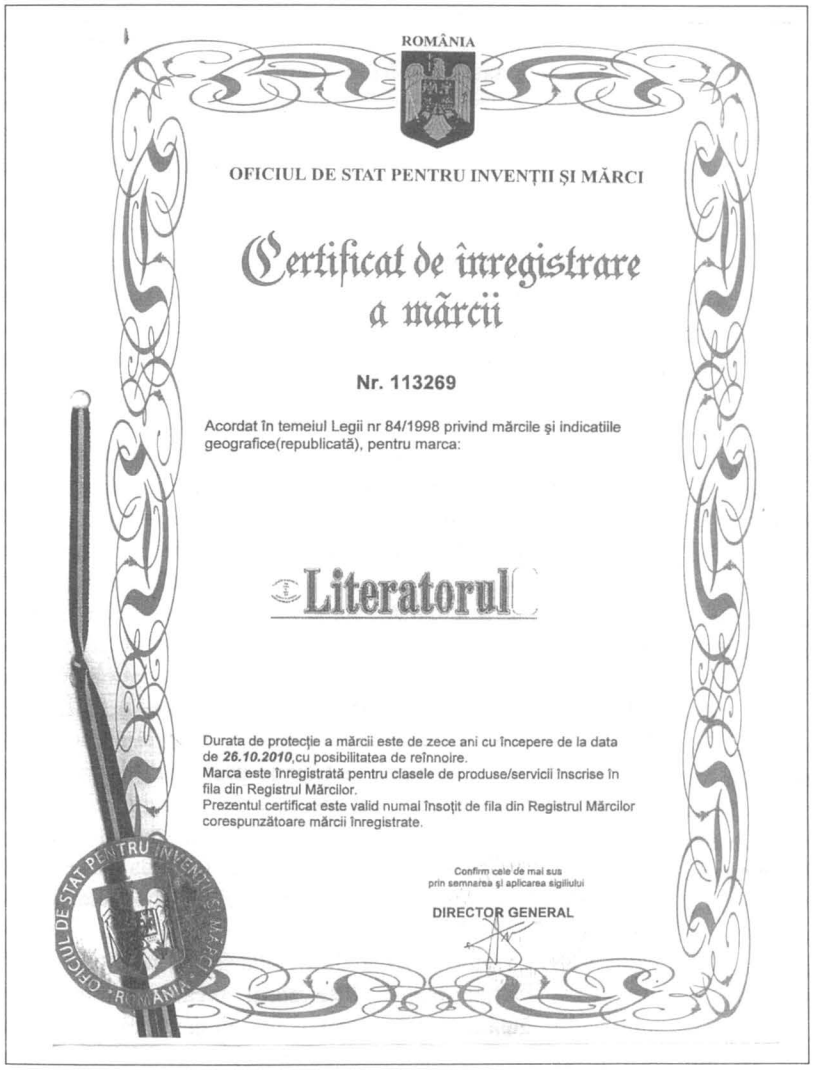
ROMÂNIA

OFICIUL DE STAT PENTRU INVENŢII ŞI MĂRCI

Certificat de înregistrare a mărcii

Nr. 113269

Acordat în temeiul Legii nr 84/1998 privind mărcile şi indicatiile geografice(republicată), pentru marca:

Literatorul

Durata de protecţie a mărcii este de zece ani cu începere de la data de **26.10.2010**,cu posibilitatea de reînnoire.
Marca este înregistrată pentru clasele de produse/servicii înscrise în fila din Registrul Mărcilor.
Prezentul certificat este valid numai însoţit de fila din Registrul Mărcilor corespunzătoare mărcii înregistrate.

Confirm cele de mai sus prin semnarea şi aplicarea sigiliului

DIRECTOR GENERAL

OFICIUL DE STAT PENTRU INVENŢII ŞI MĂRCI · ROMÂNIA ·

Certificat de înregistrare a mărcii ***Literatorul,*** *pe numele Bibliotecii Metropolitane Bucureşti*

Din 1883 revista apărea lunar cu acelaşi preţ iniţial de 40 bani, redacţia avându-şi acum un nou sediu în str. Colţei no. 50. Declinul vertiginos de după vara lui 1883 (urmare fatalei Epigrame la adresa lui Eminescu), cu teancuri de reviste returnate de pe întreg cuprinsul ţării, e alimentat de ştirea – reală sau nu – că "cea mai mare parte a membrilor societăţii Literatorul, indignaţi de purtarea d-lui Al. Macedonski, şi-au dat demisia şi-şi propun să formeze o nouă societate literară care va purta numele de Uniunea Literară, cu organul său lunar" (citată de Adrian Marino). Situaţia tot mai precară a revistei e vizibilă şi în alcătuirea ei inconsistentă din cursul anului 1884, când apare doar sporadic şi nedatată – în ciuda promisiunii apariţiei "o dată pe săptămână" – sub "direcţiunea revistei reprezintată de Comitetul central al Societăţii" (din care potrivit anunţului redacţiei Al. Macedonski "se retrage"), culminând la 17 martie 1885 când îşi încetează cu totul apariţia, fiind înlocuită cu Revista literară (subintitulată totuşi Literatorul) condusă de Ştefan Velescu şi Th. M. Stoenescu, fără ca Macedonski să recunoască el însuşi în noul săptămânal un continuator propriu-zis al Literatorului.

Această primă dispariţie a revistei pune capăt celei dintâi serii editoriale din cele opt ale destinului ei (căruia Adriana Iliescu

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

i-a dedicat o monografie exhaustivă la E.P.L. în 1968), după cum urmează:

SERIA I : ianuarie 1880 - martie 1885
SERIA II : noiembrie 1886 - ianuarie 1887
SERIA III : iunie 1890 - octombrie 1890
SERIA IV : iunie 1892 - februarie 1895
SERIA V : februarie - iunie 1899
SERIA VI : ianuarie 1900 (un singur număr)
SERIA VII: 1904 (două numere)
SERIA VIII: iunie 1918 -1919

Seria a II-a apare doar vreme de trei luni, din lipsă de fonduri. Seria a III-a (1890), cu redacția mutată în str. Popa Rusu no.21, a apărut tot lunar, dar revista anunța că nu se va vinde cu numărul și că abonamentul era tot de 20 lei anual (11 lei pentru 6 luni). Seria a IV-a își are redacția mutată în Calea Dorobanților no.75, costul nu mai este anunțat, ca director figurează Macedonski dar, după șase numere, apare și un "prim-redactor" în persoana lui C. Pavelescu.

Spre finele anului 1893 în direcțiunea revistei intră și principesa Maria D. Ghica, ce va subvenționa publicația, va organiza la reședința personală din str. Romană 14 primirea principalilor colaboratori ai revistei și va publica ea însăși în franceză. Întreita conducere a Literatorului își înștiința colaboratorii că "poeziile și nuvelele franceze vor trebui să fie adresate principesei Maria D.Ghica (...), poeziile române vor fi adresate d-lui Cincinat Pavelescu (...), articolele literare, nuvele, critici, studii științifice, piese de teatru, articole politice etc. d-lui Macedonski." Judecând după lista apărută la 15 august 1892, publicarea acelei serii a IV-a fusese posibilă nu numai grație principesei Maria Ghica, ci și altor personalități ce sprijiniseră reapariția revistei fie prin abonamente, fie pe calea donațiilor – fruntași conservatori ca Lascăr Catargi (prim-ministru), P. P. Carp, Take Ionescu, Alexandru Lahovary (ministru de externe), principele Grigore Sturdza, generalul G. Manu (președintele Camerei), E. Balș, directorul general al Imprimeriilor Statului, cum și alți potentați ai finanțelor vremii precum Grigore Manu, directorul general al Regiei tutunului sau bancherul Evloghie Gheorghiu. Subscripțiile au făcut posibilă totodată chiar și apariția volumului Excelsior (1895). Seria a V-a, apărută "sub direcțiunea unui comitet" care îl substituie pe Macedonski (dar cu precizarea că "proprietatea Literatorului rămâne exclusiv a fondatorului") și cu poetul Ștefan Petică secretar de redacție, relansează Literatorul într-o formulă diferită, tipărit la fiecare 5 și 20 ale lunii în trei ediții, cu un preț de numai 20 bani.

Fondurile au fost asigurate de mecenatul principelui Grigore Sturdza, Alex. Bogdan-Pitești și C. Câmpineanu. Nu au apărut totuși decât șapte numere în acest fel. Seria următoare, avându-l menționat ca director pe Macedonski singur, se va epuiza și ea după numai un număr (ianuarie 1900), iar seria a VII-a (1904) după alte două numere, cu Macedonski în aceeași postură singulară și avându-i colaboratori apropiați doar pe Mircea Demetriade și Const. Cantilli. La ultima relansare a revistei din 29 iunie 1918 (seria a VIII-a), aceasta se anunța ca "organ al grupării intelectuale", avându-l director pe Al. Macedonski, iar din numărul următor ca "prim-redactor" figura Alexandru T. Stamatiad și ca "redactor" I. Peltz, înlocuit din 3 august 1918 cu Tudor Vianu. Din comitetul redacțional păreau totuși a mai face parte și D. Teleor, Th. M. Stoenescu, N. Hârjeu, G. Cair.

Raportul revistei cu propriul cenaclu

"Independent de apariția revistei, cenaclul Literatorului și-a urmat constant activitatea (exceptând perioadele când Macedonski lipsea din țară), atât înainte, cât și după 1900, constituind izvorul mișcării ce tindea să înnoiască lirica românească, fructificând experiența poeziei franceze mai noi" (Dumitru Micu, *Literatura română la începutul secolului XX*).

Merită aici să reamintim "democratismul" accesibilității revistei față de tinerele producții citite în cadrul cenaclului, cum și inventivitatea macedonskiană în atragerea interesului cititorilor și eventualilor stipendiatori ai revistei prin organizarea de lecturi publice din propria operă (formă de promovare azi consacrată) la care era asistat și de cenacliști. Așa se explică și popularitatea poetului, care în anii '90 avea deja în jurul său un public fidel de cititori și admiratori.

Însemnătatea istorică a revistei

Refuzul revistelor simboliste de a-și recunoaște în Literatorul propria rădăcină, ca și resentimentele antimacedonskiene ireparabile lăsate de nefericita Epigramă, ar putea explica în bună parte aparenta lipsă de ecou de după dispariția revistei în 1919. Ar fi însă o mistificare să se concluzioneze, odată cu C. Bacalbașa, că Literatorul "n-a lăsat absolut nici o urmă deși aproape toți tinerii literați și toți începătorii au trecut prin coloanele sale". Pentru că promovarea modernismului în poezia românească de după primul război mondial (Bacovia, Barbu, Arghezi, Minulescu, Pillat, Philippide etc.) în bună măsură pe calea popularizării autorilor francezi în paginile Literatorului datorează un important tribut strădaniilor acestei reviste de a-i potrivi ceasul literaturii române după "ora" literaturii universale în aspectele ei cele mai progresiste, demers pe care Sburătorul lovinescian avea să-l ducă mai departe din 1919 ca pe o ștafetă – fie ea și una neasumată ca atare. Debuturi ale unor scriitori precum Tudor Arghezi, Duiliu Zamfirescu, Traian Demetrescu, Cincinat Pavelescu sau C. Bacalbașa vor rămâne și ele pentru totdeauna legate de numele revistei. În "declarația de principiu" făcută în no. 7 din august 1918, Tudor Vianu reactualiza statutul și orientarea revistei în ansamblul mișcării literare românești: "În trecut *Literatorul* venise pentru a continua marea tradiție neo-latină", având atunci "un adversar puternic într-o altă mișcare, pornită de la Iași, care preconiza – mai ales – influența culturii germane. Tot cu caracterul unei opoziții trebuie prezentată lupta pentru perfecționarea formei literare (...) în sfârșit, Literatorul prezenta publicului de atunci curentele mari din literatura apusului și, prin influențele ce ocaziona, fecunda geniul local care altfel ar fi putut să se risipească în propria lui asemănare".

Într-o vreme când în Micul Paris nu se citeau decât "Almanacuri franțuzești", Literatorul a căutat să trezească publicului gustul pentru creația autohtonă, inclusiv pentru teatrul de limbă românească, aducându-și propria contribuție la încurajarea literaturii române originale în buna descendență a Văcărești lor și a pașoptismului. Din păcate, Literatorul nu a avut și un grup propriu de critici care să dea expresie și să pună în valoare programul de exegeză literară inițiat ce făcuse din revistă o adevărată școală de poezie, proză și critică.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Lucian Blaga - bibliotecar-şef şi cercetător ştiinţific

Prof. Gheorghe MOLDOVAN,
Director al Bibliotecii Municipale Târnăveni

Ca om al bibliotecii prin profesie (bibliolog şi profesor), cu o activitate de aproape patru decenii în munca cu cartea, mă consider onorat să practic o profesie pe care personalităţi ca: Lucian Blaga, St. O. Iosif, Al. Odobescu, C-tin Rădulescu-Motru, Mihai Eminescu, C-tin Noica, B.P.Haşdeu, Ştefan Fay, Elena Farago, Victor Papilian Valeriu Anania şi mulţi alţii au practicat-o o bună bucată de vreme.

Lucian Blaga, filozof, umanist, jurnalist, poet, dramaturg, traducător, profesor universitar şi diplomat român, a lucrat în funcţia de "bibliotecar şef", cu normă întreagă, la Biblioteca Filialei din Cluj a Academiei R.P.R.

Reforma învăţământului românesc din toamna anului 1948 va marca profund destinul lui Lucian Blaga. Catedra de filosofia culturii, unde era titular, a fost desfiinţată, deoarece nu-şi avea corespondentul în nomenclatorul universitar sovietic, fapt petrecut în toate instituţiile de învăţământ superior românesc. A urmat eliminarea din Academia Română.

Timp de doi ani, începând cu 1949, Lucian Blaga a lucrat la Institutul de istorie şi filosofie al Academiei din Cluj, ca cercetător şi profesor, iar ultimii opt ani, în perioada 1951-1959 la Biblioteca Academiei, Filiala Cluj, în diferite secţii, bibliotecar şef, bibliograf şi director adjunct.

Biblioteca Filialei Academiei R.P.R., situată la etajul al II-lea, în aceeaşi clădire cu Biblioteca Centrală Universitară, a fost constituită începând cu toamna anului 1948 şi în anii următori, prin comasarea fondului de carte provenit din cele mai felurite surse (biblioteci din întreprinderile naţionalizate, asociaţii şi instituţii), scopul urmărit fiind atât distrugerea culturii burgheze, cât, mai ales, izolarea literaturii naţionale de masa cititorilor, în vederea ideologizării masive. Lectura marilor scriitori: Lucian Blaga, Tudor Arghezi, Ion Barbu, George Bacovia, Octavian Goga, Liviu Rebreanu, Titu Maiorescu, Eugen Lovinescu era interzisă, iar persoanele care mai citeau operele scriitorilor amintiţi erau denunţate că citesc opere decadente, apoi urmau sancţiunile.

În luna iulie 1951, conducerea Filialei din Cluj a Academiei a numit personalul bibliotecii, avându-l în fruntea listei pe Lucian Blaga ca bibliotecar şef. De la 1 iulie 1953, Lucian Blaga este numit şi cercetător cu o jumătate de normă la Secţia de Istorie Literară şi Folclor, iar din 1954 şi până în 1959 îndeplineşte şi funcţia de director adjunct al Filialei Cluj a Academiei

Transferarea lui Blaga de la Universitate la Biblioteca Academiei a stârnit multe controverse printre cei care-l cunoşteau pe filosof. Munca aceea marginală, unde nu mai stătea în calea nimănui era oare o modalitate de protejare sau, dimpotrivă, era trimis la bibliotecă, într-o muncă izolată unde, practic, era „îngropat de viu" pentru a apăra "masele largi" de înrâurirea nefastă a operei şi a personalităţii sale?

Blaga fusese transferat, fără să fie întrebat, într-un loc de muncă pe care nu l-a cerut, lucru ce-i provoca la acea dată multă nelinişte.

Blaga se va prezenta la serviciu cu regularitate la ora 7, va semna condica, scutindu-l pe şeful de cadre Micheşan, fost cizmar, să-l mai pândească pentru a nota eventualele întârzieri. Însă Lucian Blaga venea la timp dintr-o corectitudine nativă.

Deşi noua muncă era receptată ca fiind inferioară celei avute anterior, atât de îndepărtată de profesia de profesor universitar, coborârea pe scara ierarhiei sociale este posibil să fi fost receptată fără un acut sentiment de umilinţă. Acceptarea s-a produs din raţiuni de asigurare a subzistenţei materiale, căci adevărata lui vocaţie a rămas, constant, creaţia: "Principiul în viaţa mea – i-a mărturisit la 28 aprilie 1958 lui Ion Muşlea, e această muncă literară. Celelalte aproape nu contează".

Lucian Blaga venea la bibliotecă aureolat de stigmatul "filosof al burgheziei în putrefacţie" şi trăia cu impresia că toţi cei care intrau în sala în care lucra îl priveau cu neascunsă curiozitate.

În funcţia de „bibliotecar şef", Lucian Blaga avea „responsabilitatea" grupului de cercetători alcătuit din profesorii: Victor Marian, George Em. Marica, Pompiliu Teodor şi Liviu Patachi, faţă de care filosoful nu se comporta ca un şef. Îndatoririle bibliotecarilor erau "să pună o ordine modernă" în tezaurul de incunabule, în periodice şi în zecile de mii de volume aduse din toate bibliotecile desfiinţate. Toate cărţile urmau să fie catalogate, fişate şi inventariate după clasificarea zecimală universală.

După ce-şi îndeplinea îndatoririle de bibliotecar specializat în clasificarea zecimală universală, filosoful medita şi scria la lucrarea sa despre Experimentul şi spiritul matematic. Lucian Blaga obişnuia să rămână la serviciu şi după orele de program, când se ocupa cu tălmăcirea unei cărţi în verbul românesc al poeziei sale, şi care, printr-un fel de aură magică, dădea în acea vreme persoanei poetului tălmăcitor o investitură particulară, iar lăcaşului în care-şi desăvârşea tălmăcirea, denumirea sa: „Bârlogul lui Faust". Poetul începuse dialogul său daimonic cu Goethe.

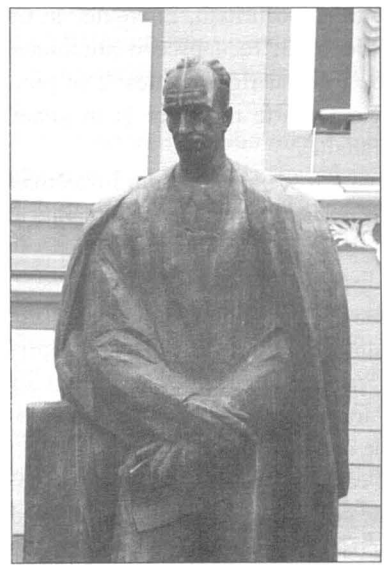

Statuia lui Lucian Blaga, Cluj-Napoca

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

La fel ca toate sălile de bibliotecă, şi sălile Bibliotecii Academiei-Filiala Cluj erau răcoroase vara şi friguroase iarna, ceea ce-l determina pe Blaga să-şi pună pe genunchi un pled, cel puţin aşa l-a surprins de mai multe ori Nicolae Balotă, bibliotecar şi el, omul care-l vizita zilnic pe filosof în chilia sa de lucru, unde purtau discuţii despre ştirile ascultate în seara precedentă pe undele B.B.C.-ului. Lucian Blaga era realmente interesat de viaţa politică a vremii sale şi recepta cu aviditate orice ştire, fapt despre care securitatea era la curent prin informatorul „Lucreţius", care prin rapoarte agramate arăta că filosoful "se interesa de multe ori de mersul evenimentelor internaţionale şi aştepta de pe poziţii burgheze, o clarificare a situaţiei internaţionale".

Cunoscuţii lui Lucian Blaga care l-au vizitat în anii în care a lucrat la bibliotecă, majoritatea au rămas cu o impresie superficială despre munca filosofului, considerând că acesta îşi redacta propriile lui scrieri, ignorând îndatoririle de serviciu, lucru ce nu corespunde întru-totul adevărului, deoarece Blaga, aşa după cum mărturisea Eugen Todoran: „se silea să-şi îndeplinească norma de 80 de fişe pe zi". Da, este adevărat că uneori când era prea obosit, de redactatul fişelor de carte, Lucian Blaga îşi scotea filele cu traducerea lui Faust. Se pare că bibliograful principal D. St. Petruţiu i-ar fi făcut totuşi ceva înlesniri în ceea ce priveşte norma de lucru, însă documentele de arhivă scot la iveală că filosoful efectua o muncă constantă şi cu multă conştiinciozitate şi că respecta cu strictețe orarul bibliotecii.

Munca efectivă depusă de filosof în cadrul bibliotecii consta în clasificarea zecimală a cărţilor. Norma impusă de statul de funcţiuni era de 5500 volume pe an. Munca era plictisitoare, mecanică şi monotonă, îndepărtată de preocupările lui enerale. Reţinem disperarea lui Blaga legată de munca pe care o practica dintr-o scrisoare pe care o trimisese surorii sale, Letiţia, la 18 sept 1952: "Cele opt ore de birou, de muncă extrem de stupidă, încă nu m-au distrus".

Masa de prânz, filosoful o lua la cantinele din apropierea bibliotecii, dar reîntors la bibliotecă, se considera obligat să rămână la serviciu pentru pauza de masă, încă o oră peste program. El oferea astfel contemporanilor săi imaginea unui funcţionar serios şi corect, lucru despre care face referire acelaşi informator al Securităţii, Lucreţius, în Caracterizarea dată la 16 martie 1953, recunoscând atitudinea tot mai rar întâlnită în epocă, dar şi rigurozitatea:"Din punct de vedere moral, este un om foarte muncitor şi în general corect în raporturile cu ceilalţi".

Pe lângă că a fost îndepărtat din învăţământ şi eliminat din Academia Română, i s-au căutat nenumărate motive pentru a fi arestat.

Pentru a dispune de timp liber pentru sine, Lucian Blaga era nevoit să lucreze foarte rapid în cele opt ore de lucru. În timpul serviciului nu se putea ocupa de propria lui creaţie. Nu-i rămânea pentru creaţie decât timpul din zilele de duminică, sărbători legale, concediul de odihnă şi puţinul timp de după orele de serviciu.

În timpul cât lucra, puterea de concentrare a lui Lucian Blaga era atât de adâncă, încât nici nu sesiza când Ion Muşlea se apropia să scoată din rafturi vreun volum. Mărturiile contemporanilor atestă seriozitatea, migala şi spiritul de înaltă răspundere atribuite de Blaga muncii sale.

În perioada cât a lucrat în funcţia de bibliotecar-şef, Lucian Blaga a fost înconjurat de respectuoasa cordialitate şi deferenţa permanentă a colegilor de serviciu. În aceeaşi perioadă temporală, Lucian Blaga şi-a legat, în piele, în şapte volume, culegerile de versuri antume, cartea de la Fundaţii, eseurile, trilogiile, piesele de teatru. Pe spatele volumelor, legătorul a imprimat cu litere aurite: "Lucian Blaga - Opere". Pe biroul de lucru de-acasă, al poetului filosof, puteau fi văzute în permanent cele şapte volume de opere.

Dacă la începutul carierei de bibliotecar-şef, Lucian Blaga se considera retrogradat profesional, din momentul în care, descoperind utilitatea unei asemenea lucrări cu cartea, a ştiut să transforme biblioteca într-o nouă scenă a creaţiei şi nu mai puţin a cercetării de specialitate. În studiul său Aspecte bibliografice ale activităţii lui Lucian Blaga, Cornelia Vaida Gălătescu prezintă contribuţia complexă a filosofului la cercetarea în domeniul bibliologiei printr-o muncă preocupată, conştiincioasă.

Filosoful de la Cluj nu s-a ferit nici de lucrul cu pronunţat caracter tehnic în domeniul biblioteconomiei, clasificând pe materii zeci de mii de volume ale vechilor fonduri din biblioteca blăjeană, aflată în zestrea Bibliotecii Academiei, Filiala Cluj.

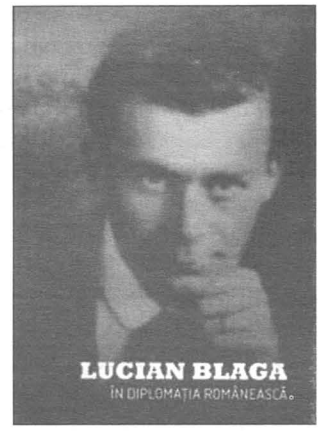

Volum lansat la Fundaţia Europeană Nicolae Titulescu, pe 7 iulie 2011

În munca de bibliotecă, Lucian Blaga s-a antrenat cu un orizont cultural, filosofic şi filologic cu totul excepţional - cunoştea opt limbi. Impresionantul orizont de cunoştinţe pe care le poseda era pus în mişcare de o inteligenţă creatoare neobişnuită, capabilă de superioare abstractizări, de generalizări şi forţă sintetică. Aceste calităţi au făcut din Lucian Blaga un excelent clasificator. Filosoful de la Biblioteca Academiei, Filiala Cluj, în anul 1953, şi-a sintetizat cunoştinţele de biblioteconomie prezentând colegilor săi bibliotecari, documentarul: Expunere a dezvoltării clasificării zecimale, lucrare care dovedeşte că unul dintre cei mai mari scriitori şi gânditori este un bun cunoscător al problemelor de bibliologie.

Secţia de Istorie Literară şi Folclor a Filialei din Cluj a Academiei R.P.R. şi-a propus alcătuirea unei bibliografii analitice a periodicelor româneşti din Transilvania şi adunarea tuturor ştirilor despre români din periodicele maghiare şi germane, apărute pe teritoriul patriei noastre până la 1870. Membrii secţiei trebuiau să ţină, bilunar sau lunar, comunicări privitoare la trecutul cultural şi literar al românilor ardeleni.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Dovada prețuirii de care se bucura Lucian Blaga pentru cercetarea sa documentară este faptul că la 1 iulie 1953, la propunerea lui Ion Breazu acceptă și funcția de bibliograf specializat în germană, cu o jumătate de normă pentru bibliografierea periodicelor de limba germană, concomitent cu activitatea de bibliotecar șef.

În funcția de cercetător științific principal, Lucian Blaga a studiat în ordine cronologică, întreaga materie informativă, referitoare la viața culturală, literară, politică, economică și religioasă a românilor, reflectată în peste zece periodice, ziare și reviste. În afară de periodicele germane, Lucian Blaga a studiat și fișat revistele Gazeta de Transilvania între anii 1838-1839 și, 1842.

De-a lungul anilor, în munca de cercetare, Lucian Blaga a redactat zeci de mii de fișe din ziarele și revistele germane și românești. Fișele păstrează amprentele unei discipline și ale unei conștiinciozități exemplare. Comentariile sunt făcute într-un mozaic savant de intuiții critice. Lucian Blaga reliefează elementele de modernizare ale economiei și ale culturii române, consemnează semnificația faptului divers cotidian, înregistrează știrile ce semnalau progresele realizate de români între anii 1780-1830.

Lucian Blaga a întocmit fișe monografice (cumulative), analitice și de referință.

Fișele monografice cuprindeau într-o expunere individualizată, pofilul revistei, sau al ziarului, apariția, periodicitatea, natura și sursa informațiilor, atitudinea redacției și a colaboratorilor față de evenimentele interne și externe difuzate, poziția față de drepturile românilor din Transilvania, relevarea aspectelor culturale și literare ale românilor din Ardeal și din celelalte țări românești.

Fișele analitice au drept obiect prezentarea critică a unei opere originale, în limba română sau germană, dar inspirată din peisajul priveliștilor autohtone, precum și analiza unor articole pe cele mai diverse teme.

Fișele de referință semnalează știri și informații felurite, referitoare la români, cu indicarea, la început, a datelor necesare identificării articolului în periodice: titlul, anul de apariție, numărul pagina sau paginile, urmate de un rezumat concis.

Numeroase alte fișe înregistrează "ecoul luptelor politice ale românilor pentru emancipare socială și națională", înscriu interesul publicațiilor germane pentru originea și vechimea românilor în Transilvania. Totodată se menționează simpatia pentru eforturile românilor de a-și consolida literatura națională.

Fișele întocmite de Lucian Blaga dezvăluie profesionalismul de excepție al filosofului și atestă corectitudinea prin care și-a îndeplinit obligațiile de serviciu.

După o activitate epuizantă, efectuată zilnic, Lucian Blaga se întorcea, după orele de program, la propria-i creație.

Fișele redactate de Lucian Blaga au fost folosite de Iosif Pervain, Ana Ciurdaru și Aurel Sasu în bibliografia analitică Românii în periodicele germane din Transilvania 1778-1848, vol. I, 1977, vol II. 1981, apărut la Editura Științifică și Enciclopedică, București.

Nu rămâne fără consecințe faptul că același tăvălug al comunismului i-a supus epurării pe mai mulți scriitori, unul dintre ei este Lucian Blaga, care ca și Valeriu Anania sau Victor Papilian și-a găsit refugiu într-o nouă profesie, aceea de bibliotecar.

Valeriu Anania declara despre Blaga: "Ca și mine, Blaga își luase noua meserie în serios și se vădea perfect documentat în toate problemele de biblioteconomie... Am încins chiar și o scurtă controversă asupra unor modificări introduse în sistemul internațional de clasificare zecimală".

După opt ani de muncă în bibliotecă, nu se mai putea descifra în atitudinea lui Lucian Blaga nici un regret pentru catedra universitară pierdută. Ce-o fi fost în sufletul său, doar el putea ști. Împăcarea lui părea deplină: "Vorbea despre actuala lui ocupație ca și cum ar fi avut-o de când lumea și ar fi fost anume destinat pentru ea", apreciază tot Valeriu Anania.

Manifestat cu strălucire ca bibliotecar-cercetător, Lucian Blaga s-a dovedit a fi și în acest domeniu un om de știință în cel mai înalt înțeles al cuvântului, un specialist.

Dacă profesoratul se așeza în prelungirea operei sale filosofice, el fiind hrănit direct din formulările cărților deja publicate, activitatea lui biblioteconomică s-a conjugat perfect cu munca de traducător, ca formă a subzistenței sale creatoare. Pentru că nu îi mai sunt publicate volumele, Lucian Blaga preferă să se ocupe de traduceri.

Ca traducător, Blaga atinge apogeul, prin versiunea lui Faust, rămasă fără egal în cultura românească de la sfârșitul secolului al XX-lea. Lansarea lui Faust, în Cluj, a fost o mare sărbătoare, nu organizată de autorități, ci de admiratorii săi.

În perioada cât a lucrat la Bilioteca Academiei din Cluj, Lucian Blaga a tradus din poeții germani clasici și moderni. Poeziile scrise acum, vor fi publicate postum. Tot în această perioadă scrie romanul cu tentă autobiografică Luntrea lui Caron, publicat de asemenea postum.

Nici chiar regimul comunist, deși a căutat să-l marginalizeze, n-a putut să-l scoată din conștiința neamului nostru, fiind silit să-i recunoască, până la urmă, valoarea și însemnătatea.

În anul 1956 Lucian Blaga a fost propus de Rosa del Conte și de criticul Basil Munteanu, pentru a primi premiul Nobel pentru literatură. Cei doi nu locuiau în România, Rosa del Conte era autoarea unei cărți despre Eminescu, iar Basil Munteanu locuia la Paris, unde se exilase din motive politice. Autoritățile comuniste nu au sprijinit în niciun fel aceste gesturi, pentru că Blaga era considerat un filosof idealist, iar poeziile lui au fost interzise până la ediția din 1962 îngrijită de George Ivașcu.

Volumele lui Lucian Blaga din marile biblioteci și din bibliotecile publice au fost trecute la fondul special, unde nu aveau acces cititorii de rând. În licee și în învățământul universitar, studiul operei lui Lucian Blaga a fost de asemenea interzis. Permisă era doar criticarea ei.

După câțiva ani de la destituirea lui Blaga din Universitate, creația sa a dispărut aproape în întregime din conștiința noilor serii de studenți. Studenții foloseau diferite strategii pentru a putea citi în sălile de lectură din opera lui Blaga. Unul dintre aceștia a fost și Serafim Duicu.

Comuniștii români au învăluit într-o aură negativă opera și personalitatea lui Lucian Blaga, catalogându-l idealist, mistic, antimaterialist și antimarxist, ceea ce a determinat o vizibilă prefacere în forma, aspectul și conținutul relațiilor dintre scriitor și contemporanii săi.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bibliografie

1. Balotă, Nicolae, *Labirint. Eseuri critice*, Bucureşti, Editura Eminescu, 1970.

2. Balotă, Nicolae, *Magul tăcut,* în: *Apostrof*, VI, nr. 5-7, 1995.

3. Bălu, Ion, *Viaţa lui Lucian Blaga*, vol. IV, Bucureşti, Editura Libra, 1999.

4. Blaga, Lucian, *Luntrea lui Caron*, Bucureşti, Editura Humanitas, 1990.

5. *Blaga supravegheat de Securitate. Documente de securitate,* Ediţie de Ion Bălu şi Dorli Blaga-Bugnariu, Cluj-Napoca, Editura Apostrof, 1999.

6. Mărgineanu, Ion, *Ceasul care nu apune*, Alba Iulia, 1996.

7. Nistor, Eugeniu, *Conceptul de spaţiu mioritic în filosofia lui Lucian Blaga*,Târgu-Mureş, Editura Ardealul, 2007.

8. Pervain, Iosif, *Blaga-omul de ştiinţă*, în: *Tribuna*, XIV, nr. 51, 17 dec. 1970.

9. Popa, Mircea, *Gh. Asachi şi Mihail Kogălniceanu într-o revistă germană între anii 1841-1847*, în: *Revista de istorie şi teorie literară*, tom. 25, nr. 3, 1976.

10. Sârghie, Anca, *Doi profesionişti ai cărţii, Lucian Blaga şi Valeriu Anania. Dialog, sub zodia unor apropieri elective*, în: *Meridian Blaga*, vol. II.,Cluj-Napoca, Casa Cărţii de Ştiinţă, 2002.

11. Teodor, Pompiliu, *La Biblioteca Academiei - Filiala Cluj*, în: *Tribuna*, XXX, nr. 21, 1986.

12. Vaida, Cornelia, *Prezenţe şi ipostaze bibliografice*, în: *Steaua*, XXX, nr. 3, 1984.

Turnul Colţei (reconstituire)

Column McCann marele câştigător al Premiului IMPAC 2011

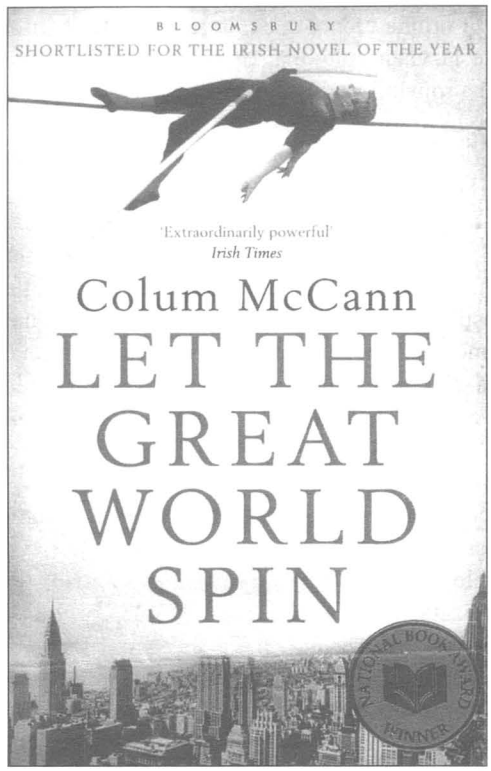

Pe 15 iunie a.c. juriul concursului literar internaţional IMPAC, ediţia 2011 şi-a desemnat câştigătorul în persoana scriitorului irlandez Column McCann, autorul romanului Let the Great World Spin (apărut la Bloombury Publishing şi Random House Inc.)

Motivaţia juriului, alcătuit din reprezentanţi ai nu mai puţin de 14 biblioteci metropolitane din Europa, Statele Unite şi Canada accentuează calităţile romanului, selectat dintr-un număr de peste 30 de lucrări, recomandate de bibliotecile participante. Iată, pe scurt, selecţii din motivaţia ce însoţeşte acordarea premiului. „Cartea urmăreşte destinele mai multor personaje provenind, din medii sociale diverse, de la o gospodină la un preot cu obiceiuri neconvenţionale, punând în valoare atât limbajul colorat al diverselor zone sociale, cât şi diferenţele specifice. Fiecare personaj are propria istorie, propriile candori şi vulnerabilităţi, ca şi o filozofie de viaţă pornită din experienţa individuală.

Scrierea în sine este elegantă, precisă. Autorul deţine ştiinţa adaptării limbajului la condiţia fiecărui personaj […] În final, se spune „McCann a reuşit, cu acest roman să prezinte spiritul locuitorilor New York-ului cu tot ce au aceştia mai mişcător şi mai uman."

Amănunte despre modul cum s-a desfăşurat activitatea de jurizare, criteriile de selecţie precum şi semnificaţia Premiului IMPAC în mediile literare şi biblioteconomice internaţionale se pot găsi pe site-ul www.impacdublinaward.ic, sau direct de la doamna Cathy McJenna, directoarea Bibliotecii Publice din Dublin, Irlanda, instituţie organizatoare a acestei manifestări şi administrator al Premiilor Internaţionale IMPAC. *(Redacţia B.B.)*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Meniuri româneşti la Curtea Regală şi la Paris

Ion C. ROGOJANU
bibliofil

Bibliotecile publice şi arhivele, fie de stat sau particulare, păstrează sub genericul "efemeride" o bogăţie de informaţii, insuficient explorată şi exploatată. Meniul gastronomic este inclus şi el în această categorie.

Din arhiva proprie, vă prezentăm câteva meniuri care au fost realizate grafic de Lena Constante. Pictor, grafician şi artist decorator, cu studii la Academia de Arte Frumoase din Bucureşti şi la Ecole des Beaux Arts şi Ecole du louvre din Paris.

România a participat, în anul 1937, la Expoziţia Internaţională de la Paris. În cadrul pavilionului ţării noastre a funcţionat şi un restaurant, sub direcţiunea lui M. Andronic din Sibiu. Cu acest prilej, pe toată perioada Expoziţiei, erau tipărite zilnic meniuri cu preparatele româneşti oferite spre vânzare. Ele pot fi şi astăzi repere pentru orice gastronom din România.

După cum se poate constata, vechii restauratori dădeau o mare importanţă şi aspectului grafic al prezentării preparatelor, de aceea apelau la pictograficieni consacraţi.

Cât erau de preţuite mâncărurile româneşti se poate remarca şi din meniul oferit, la Dejun, în 5 ianuarie 1915, de Casa Regală. Forma grafică a meniului este opera lui Samuel Mutzner, alt pictor consacrat.

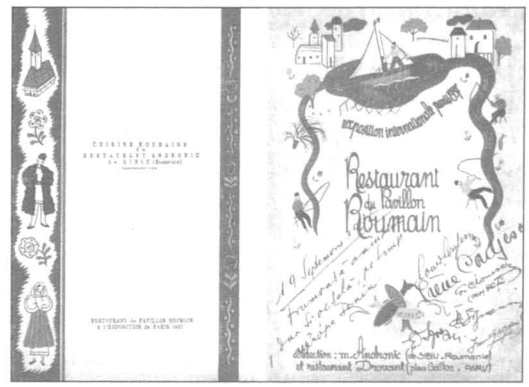

Meniu editat cu prilejul Expoziţiei Internaţionale de la Paris, 1937, la Pavilionul românesc

SUMMIT MONDIAL - LJUBLJANA 2011
Cartea - susţinător al dezvoltării umane

În luna martie a.c. a avut loc la Ljubljana, Slovenia, Summit-ul mondial al Cărţii, cu tema „Cartea – susţinător al dezvoltării umane". Manifestarea a fost susţinută, în principal de UNESCO, în parteneriat cu Asociaţia Internaţional a Editurilor, Federaţia Internaţională a Asociaţiilor de Librării, alte organisme profesionale internaţionale, împreună cu Ministerul de Cultură Sloven şi primăria oraşului Ljubljana.

Au participat invitaţi din ţările UE, SUA, Africa de Sud şi India, în total 276 de vorbitori care au încercat să răspundă la întrebarea dacă cititul şi cartea pot contribui la dezvoltarea individului în societatea modernă. Participanţii, în marea lor majoritate au apreciat eforturile Sloveniei în această direcţie, concretizate, între altele şi de derularea programului „Ljubljana, Capitala Mondială a Cărţii, 2010", susţinut deopotrivă prin politici guvernamentale, ca şi prin efortul unor organisme private. La încheierea lucrărilor Summitului, dl. Zoran Jankovic, primarul oraşului Ljubliana a adresat un mesaj participanţilor la Summit, din care spicuim: „Anul trecut (2010 – n.r.) oraşul Ljubliana a fost mândru să primească titlul de Capitală Mondială a Cărţii, desemnat de UNESCO. Ca urmare, am reuşit, împreună, să iniţiem o serie de programe culturale, între care, de un deosebit succes se bucură şi acest summit al Cărţii [...] Sumitul a adoptat, în unanimitate, declaraţia de la Ljubljana, un răspuns şi o bază de dezvoltare pentru derularea programelor de promovare a lecturii [...]". Declaraţia domnului Jankovic se încheie astfel: „We are sending you the text of the Resolution and ask that you bring it to the attention of all those with a position of responsability in the area of books and reading, since i tis our sincere wish that the book continues to be a true and faithful companion of mankind through the 21st century".

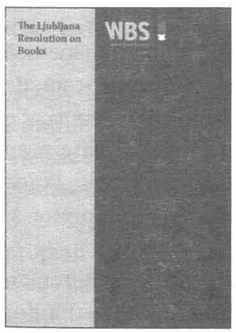

Prezentăm, în continuare, selecţiuni din textul Rezoluţiei ce reprezintă atât poziţia UNESCO faţă de domeniul cărţii şi al lecturii, cât şi al principalelor organisme şi organizaţii internaţionale ce îşi desfăşoară activitatea în acest domeniu.

Responsabilităţile şi funcţiile autorităţilor locale şi naţionale, cât şi asociaţiile profesionale şi organizaţiile societăţii civile care îşi desfăşoară activitatea în domeniul cărţii, acoperă diferite zone, în timp ce Rezoluţia de la Ljubljana privind Cărţile subliniază şi recomandă acele responsabilităţi şi funcţii ce se referă la cărţi ca bunuri publice:

1. În planificarea politicilor publice în domeniul cărţii, trebuie luată în considerare natura complexă a cărţilor iar politicile culturale, educaţionale, ştiinţifice, economice şi sociale trebuie armonizate. Dezvoltarea cărţilor depinde de funcţionarea optimă a lanţului de carte, de la autori, edituri, biblioteci şi librării la cititori. De aceea, politicile publice ar trebui să îşi pregătească măsurile privind cărţile în concordanţă cu funcţionarea acestor legături.

2. Datorită importanţei şi naturii sale speciale şi complexe, piaţa de carte necesită atenţie, indiferent dacă funcţionează pe principiul preţurilor fixe de carte şi independent de mărimea sa, deoarece cărţile reprezintă un mijloc care face parte din activitatea umană într-un fel sau altul şi astfel un subiect de interes public. Luând în considerare natura specifică a cărţilor ca bunuri culturale care transmit valori şi înţelesuri, autorităţile de stat şi asociaţiile profesionale ar trebui să încurajeze actorii pieţelor de carte să ofere cel mai bun model ce va conecta autori, edituri, librării şi biblioteci, obţinând astfel rezultate optime în funcţionarea pieţei de carte şi cel mai bun acces la cărţi. *(Redacţia B.B.)*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

EDIȚII CRITICE

Epistolae ad Atticum, într-o nouă traducere

În 1978 apărea în colecția „Ovidianum" (București, f.e., f.a., 2 volume) lucrarea **Epistolae ad Atticum** */Scrisori către Atticus de Marcus Tulius Cicero, sub îngrijirea profesorului Constantin Popescu Mehedinți. Lucrarea, în ediția originală, poate fi consultată la Sediul Central al BMB (Sala de lectură – cota III 17433). Considerat un adevărat „roman al celei mai tumultoase epoci din istoria Romei", lucrarea este, în același timp un model de perfecțiune al stilului oratoric practicat de marele Cicero. Redactate între anii 68-44 î.Ch., epistolele către Atticus (prieten, biograf și secretar personal al lui Cicero) redau, cu prioritate, raporturile de adversitate dintre orator și împăratul Cezar, considerat de acesta drept dictator, asasinat în Senat, la Idele lui Marte, în anul 44 î.Ch. De altfel, curând, respectiv la 7 decembrie 43 î.Ch. va sfârși inclusiv Cicero, asasinat, după ce fusese declarat drept proscris, ca urmare a cunoscutei serii de discursuri rămase în istorie sub numele de Filipicele, îndreptate, de această dată, împotriva lui Antonius.*

Dacă despre semnificația **Epistolelor** *s-a pronunțat deja, într-un amplu studiu ce precede volumul menționat, profesorul N.I. Barbu, invocând și cele mai frecvente surse bibliografice (***Geschichte Roms***, I (1989), II (1906), F. Ferreo,* **Grandeur et dècadence de Rome***, Paris, 1904-1908, Adcock,* **The Cambridge ancient history***, IX (1932), T. Rice,* **The Roman Republic***, Oxford, 1923, ș.a.) textul integral, în traducerea profesorului Popescu Mehedinți, vine să umple lacunele lăsate de ediția* **Cicero-opere alese** *(traducere de G. Guțu, D. Ganea, A. Pîrcălăbescu și Mihai Popa, București, Ed. Univers, 1973), ce abundă în infidelități de ordin filologic, față de originalul latin.*

Lăsând cititorilor plăcerea lecturii integrale a **Epistolelor***, vă prezentăm în premieră, textul al prefeței pregătită de profesorul C. Popescu-Mehedinți, pentru a însoți ediția I a lucrării. Din păcate, cu excepția colecției „Ovidianum" (deja semnalată), cartea nu a mai apărut.*

De aceea, ne facem o datorie de onoare în a publica acest text inedit, aflat în arhiva B.M.B., o veritabilă pledoarie pentru frumusețea și precizia limbii latine, principalul izvor filologic al limbii române actuale. (Redacția B.B.)

Importanța capodoperei *Epistolae ad Atticum* și elementul lingvistic - factor determinant al existenței poporului român

Prof. Constantin POPESCU-MEHEDINȚI

În luna mai 1978 a ieșit de sub tipar una dintre capodoperele universale ale celebrului orator și jurist Marcus Tullius Cicero: *Epistolae ad Atticum* (Scrisori către Atticus) – în versiune românească – direct din limba latină, care apare, pentru prima dată, integral, în țara noastră.

Această capodoperă cuprinde traducerea unui număr de 421 scrisori către Atticus și este un adevărat roman istoric, referindu-se nu numai la viața marelui orator – descrisă zi de zi chiar de el – dar constituie un inestimabil tezaur de informare și documentare asupra evenimentelor la care a luat parte Cicero: economice, sociale, juridice, politice, morale, militare, epoca în care a viețuit marele orator.

Marcus Tullius Cicero, care a rămas celebrul orator al antichității romane și, alături de Demosthenes, al lumii, a compus cu o uimitoare minuțiozitate această capodoperă, prin care se perindă oameni și fapte, idei și sentimente, cu acerbe frământări sociale, cu luptele poporului de jos contra claselor dominante – luptele dintre democrație și aristrocație – pentru a se ajunge la drepturi egale, la libertate, la o viață mai bună.

Epistolae ad Atticum au o valoare inestimabilă, mai ales pentru noi românii, nu numai pentru adevărurile istorice de o importanță extraordinară – scoase la lumină abia acum – dar, în special, prin elementul lingvistic al latinității limbii române, fiica legitimă a limbii latine literare culte clasice, tezaurul nostru național, pârghia de reazim al existenței națiunii române în frontierele actuale și mult chiar în afara lor.

Cicero a oferit posterității nu numai aceste adevăruri istorice prețioase pentru noi românii, dar și perfecțiunea stilului său – neegalat de-a lungul mileniilor – într-o limbă literară cultă, aleasă, elegantă, clasică.

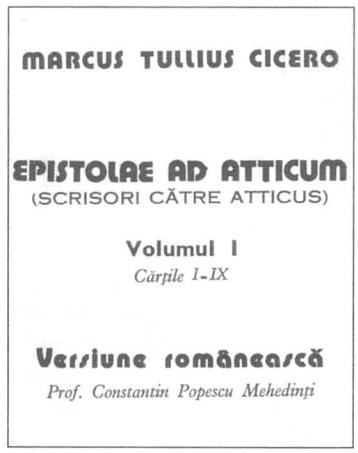

Am depus eforturi ca traducerea mea să fie la înălțimea perfecțiunii stilului ciceronian și caracterizată prin:

– fidelitate, exactitate față de textul original latin, adevărată juxtă, într-o distinsă formă cursivă

– claritate perfectă

– exprimare literară cultă și distinsă de limbă românească curată, aleasă, elegantă și esențial omogenă, purificată de arhaisme, de vulgarisme, de provincialisme, de argouri, de slavonisme și, în general, de neologisme inutile și care n-au nici o contingență cu limba română, fiica limbii latine literare culte clasice, al cărei fondator a fost marele orator și jurist Cicero

– respectarea și imitarea perfecțiunii stilului ciceronian cu ordinea ideilor în propoziție, cu ordinea propozițiunilor

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

în fraze, cu ordinea frazelor în perioade, iar această respectare şi imitare reuşită a perfecţiunii stilului marelui orator oferă cititorilor impresia evidentă că Cicero a scris epistolele sale – acum 2.050 ani – în limba română literară cultă, distinsă şi omogenă, actuală.

La data de 13 iunie 49 î.e.n., Cicero se afla în Tabăra Militară a lui Pompeius Magnus şi transmitea amicului său Atticus cele ce se petreceau:

"Lupta de la Dyrrachium, scrie oratorul, inspira atîta încredere grupării lui Pompeius, încît încă din acel moment războiul era considerat ca şi pierdut..." şi Cicero rămîne în aceeaşi incertitudine şi evită să adopte o atitudine politică categorică şi, pretextînd starea sănătăţii sale, rămîne la Dyrrachium, fără să mai urmeze pe Pompeius, care s-a retras din faţa genialului Caesar către Pharsalos.

"quippe cui nec, quae accidunt, nec, quae aguntur, ullo modo probentur..."

(căci nu agreez, sub nici o formă, nici ceea ce se întîmplă, nici cele ce sînt înfăptuite) la 15 iulie 49 î.e.n.

"Me discessisse ab armis nunquam poenituit: tanta erat in illis crudelitas, tanta cum barbaris gentibus conjunctio, ut non nominatim, sed generatim proscriptio esset informata".

(Niciodată n-am regretat că am abandonat lupta: era atîta cruzime la aceştia, atîta adunătură cu neamurile barbare, încît, dacă ar fi avut loc o proscripţie, era nu nominal, ci în masă.) (Att.XI.6.2., 28 noiembrie 48 î.e.n.)

Este necesar de menţionat că printre neamurile barbare care luptau alături de Pompeius Magnus contra lui Caius Iulius Caesar, Cicero îi numeşte, în primul rand, pe Geţii de dincoace de Dunăre.

"Hujus belli genus fugi, et eo magis, quod crudeliora etiam cogitari et parari videbam..."

"Me, quem nonnulli conservatorem istius urbis, quem parentem esse dixerunt, Getarum et Amiemorum et Colchorum copias ad eam adducere? ma meis civibus famem, vastitatem inferre Italiae? (Att. IX.10.3., 18 martie 49 î.e.n.)

(Am fugit de un asemenea război şi cu atît mai mult că vedeam că se plănuiesc şi se pregătesc fapte chiar mai grave...)

(Eu, pe care unii m-au numit că sînt "Salvatorul", părintele cetăţii noastre, eu să aduc contra ei trupele Geţilor şi Armenilor şi Colchizilor? eu să aduc foamea concetăţenilor mei şi devastarea Italiei ?)

Mai poate fi pus la îndoială acest adevăr istoric că legăturile conducătorilor Republicii Romane cu strămunii noştri existau cu mult mai înainte de cucerirea Daciei?

Pentru lumea romană din timpul marilor cuceriri, mirajul metalelor preţioase – aurul şi argintul – a generat acelaşi efect, similar cu nebunia ce-a dominat lumea, cu multe secole mai tîrziu, în era noastră, după descoperirea zăcămintelor aurifere din America.

Iată cîteva precizări ale marelui orator, adevăruri istorice de necontestat:

Expansiunea Romanilor ajunsese, sub conducerea lui Caesar, în Britania. Romanii au fost foarte impresionaţi de ţărmurile portului Dover, apărate cu metereze înalte şi puternice, în prima lor expediţie din annul 55 î.e.n.; debarcarea s-a făcut de fiecare dată mult mai la nord de Dover.

Quintus Cicero, fratele oratorului, unul dintre cei mai apropiaţi locotenenţi ai lui Caesar, l-a însoţit şi în Britania, ca şi în Gallia şi într-o epistolă trimisă oratorului îi comunică dezamăgirea profundă care a dominat întreaga armată romană cînd s-a descoperit că insula Britania este pauperă şi nu prezintă nici un interes pentru temerarii cuceritori.

"Ex fratris literis incredibilia quaedam de Caesaris in me amore cognovi: eaque sunt ipsius Caesaris uberrimis confirmata. Britannici belliexcitus exspectatur. Constat enim aditus insulae esse munitos mirificis molibus. Etiam illud jam cognitum est, neque argenti scrupulum esse ullum in illa insula, neque ullam spem praedae nisi ex municipiis: ax quibus nullos puto te literis aut musicis eruditos exspectare." (Att.IV.l7.6. – Roma, octombrie 54 î.e.n.)

(Dintr-o scrisoare a fratelui meu, am aflat ceva de necrezut referitor la sentimentele lui Caesar faţă de mine, care apoi sînt confirmate personal de Caesar, printr-o scrisoare foarte lungă. Se aşteaptă terminarea războiului cu britanicii. De altfel s-a stabilit că intrarea în insulă este fortificată cu metereze speciale. Se mai cunoaşte chiar faptul că acolo nu se descoperă nici un dram de argint în toată insula şi că nu există nici o altă speranţă de pradă, decît sclavi; cred că nu te aştepţi să existe printre ei iniţiaţi în literatură sau muzică.)

Şi, în continuare, marele orator face noi precizări referitoare la campania militară a lui Caesar pentru cucerirea Britaniei:

"Ab Quinto fratre et a Caesare accepi a.d. IX.Kalend.Novembr. literas, confecta Britannia, obsidibus acceptis, nulla praeda, imperata tamen pecunia, datas a littoribus Britanniae proximo a.d. VI.Octobr.Kalend. Exercitum Britannia reportabant." (Att.IV.18.5. – Roma, octombrie 54 î.e.n.)

(Cu nouă zile înainte de Kalendele lui Noiembrie, am primit de la fratele meu Quintus şi de la Caesar scrisorile trimise cu şase zile înainte de Kalendele lui Octombrie, de pe ţărmurile cele mai apropiate ale Britaniei; după ce Britania a fost supusă, după ce ostaticii au fost primiţi, fără nici o pradă de război, impunînd totuşi tribut, ei îşi retrăgeau armatele din Britania.)

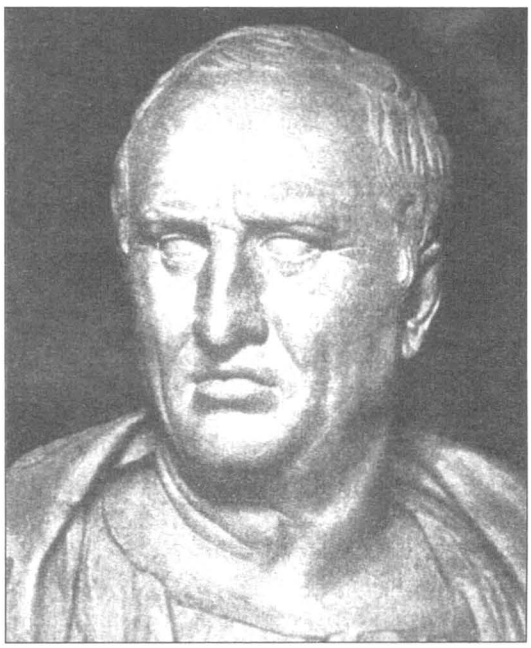

Cicero, o victimă a propriei intransigenţe

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Iată adevărul istoric: scopul urmărit de gloriosul popor roman era înavuțirea; Britania, așa cum precizează Cicero, insulă pauperă și cu o populatie primitivă, n-a prezentat nici un interes.

Romanii au supus-o, au primit ostatici, n-au luat nici o pradă de război, de altfel nici n-aveau ce lua, au impus totuși un tribut și și-au retras armatele.

Retragerea armatelor romane din Britania, ordonată de Caesar, s-a efectuat în două reprize: prima la data de 25 septemburie 54 î.e.n. (30 august după anul real) și a doua repriză cu vreo 15 zile mai tîrziu.

Ne-am referit numai la aceste două exemple, extrase din scrisorile lui Cicero către Atticus, și ale căror adevăruri isto¬rice nu pot fi contestate, pentru că oratorul a luat parte la evenimentele ce s-au petrecut și la care se referă.

S-a susținut, în mod unanim, de către istoricii noștri, că la Dyrrachium Caesar ar fi fost învins și că Caesar ar fi fost posibil să fie învins și la Pharsalos, dacă ajutorul solicitat de Cn. Pompeius Magnus și acordat de regele Thracilor, Geților, Dacilor și Celților – Burebista – ar fi ajuns în timp oportun.

Așa cum am arătat mai sus, Cicero îi scrie amicului său Atticus chiar din tabăra militară a lui Pompeius și deci adevărul istoric nu mai poate fi pus la îndoială, iar decizia adoptată de orator de a-l abandona, chiar la Dyrrachium, constituie o probă categorică în plus; ca atare, scrierile geografului și istoricului Strabon nu prezintă nici o garanție, mai ales că el se referă la cele auzite.

De altfel, în opera sa De bello civili, Caesar recunoaște că la un moment dat s-a aflat în inferioritate, ca forță militară, față de Pompeius, care a comis ultima și capitala sa eroare militară, anume: "...a ordonat ostașilor săi să stea pe loc, atunci cînd, din contră, era necesar să declanșeze atacul".

Așa cum îi confiază amicului său Atticus, Cicero și-a abandonat idolul la Dyrrachium, deoarece chiar acolo războiul era pierdut; Cn Pompeius Magnus era lipsit total de simțul strategiei, acuzație adusă cu mult mai înainte și permanent repetată de orator, iar "monstrul rapidității și al înțelepciunii", cum l-a numit marele orator pe genialul Caesar, a știut să profite de momentul favorabil pe care adversarul său nu l-a valorificat.

Din textul original latin citat de noi, Cicero precizează că Pompeius a concentrat o imensă armată formată din neamuri barbare, numind în primul rînd, desigur după importanța lor, pe Geți; mai tîrziu, după înfrîngerea definitivă a lui Pompeius, Cicero revine și menționează din nou adunătura de neamuri barbare din tabăra militară a lui Pompeius, care îl dezgustau; deci Geții s-au aflat și au luptat de la început alături de Pompeius, atît la Dyrrachium, cît și la Pharsalos, fără să menționeze numele regelui lor.

Cucerirea Britaniei de către Romani constituie cel de-al doilea exemplu, pentru a evidenția importanța și preocuparea aparte a Romei față de populația ținuturilor de dincoace de Dunăre.

Este un fapt necontestat de nimeni că originea limbii române este limba latină.

Un alt adevăr istoric, necontestat de nimeni, este că în secolele marilor cuceriri din timpul Republicii și a Imperiului Roman, gloriosul popor Roman și-a impus limba latină popoarelor învinse și în ținuturile cărora au înființat colonii romane înfloritoare.

Ne vom referi la Franța, Spania și Dacia.

Este necesar de menționat și unica excepție: Grecia, cînd Romanii, după cucerirea ei, s-au aflat în fața unei inestimabile avuții de noțiuni oferite de vocabularul culturii grecești, limba greacă contribuind, prin neologisme, la amplificarea vocabularului limbii latine, transformînd-o dintr-o limbă dură de războinici într-o limbă flexibilă și capabilă să devină limbă filosofică, fapt realizat chiar de marele orator Cicero, care a fost fondatorul limbii latine literare culte clasice.

Peninsula Iberică, separată de Gallia prin lanțul munților Pirinei, populată de Celtiberi, a avut colonii înființate de Fenicia și Grecia, pe țărmurile mediteraneene, încă din mileniul II î.e.n.; în secolul III î.e.n. Carthagina își stabilește preponderența sa pe partea orientală; începînd cu anul 201 î.e.n. Romanii devin posesorii întregii peninsule, pe care au împărțit-o în "Hispania Citerior" sau "Hispania Tarraconensis" (Colonia) și "Hispania Ulterior", cuprinzînd Baetica, azi Andalisia, și Lusitania, azi Portugalia.

Hispania a fost repartizată lui Pompeius Magnus, dar dominația ei devine însă efectivă în anul 19 î.e.n., sub împăratul Octavianus Augustus și n-a cunoscut altă dominație pînă în anul 406 e.n., cînd a avut loc invazia neamurilor barbare, alenilor, atît în Hispania cît și în Gallia; abia în anul 476 e.n. vizigoții, la ajutorul cărora au apelat Romanii, au reușit să alunge pe aleni, rămînînd la conducerea Hispaniei pînă în anul 711 e.n., cînd a avut loc invazia arabilor.

Cele două Hispanii, Citerior și Ulterior, au fost puse în situația de a învăța limba latină, impusă de Romani, și astfel iau naștere limbile portugheză și spaniolă, avînd la bază elementul lingvistic latin.

Caius Iulius Caesar cucerește Gallia și pune dominație permanentă, recunoscînd dreptul de cetățeni romani locuitorilor unei colonii romane „Novum Comum", înființată arbitrar de el, fără aprobarea senatului roman. De altfel Caesar avea în programul său politic includerea Galliei Cisalpine – Trans și Cispadană – la Italia.

Este necesar de menționat că cispadanii aveau drepturi de cetățeni romani încă din anul 89 î.e.n., în timp ce transpadanii nu erau decît cu drepturi de latini.

Sub dominația romană cele două Gallii au învățat limba latină, devenită cu timpul limba franceză, avînd la bază elementul lingvistic latin.

Cu populațiile de pe malurile Dunării și țărmurile Pontus Euxinus situația a fost și mai clară, datorită apropierilor teritoriale și a relațiilor permanente ce existau între Thraci, în special, și Geți, cu mai bine de un secol și jumătate înainte de cucerirea Daciei.

Tradiția atribuie instituirea faimoaselor „Mistere de la Eleusis" din Thracia: însuși Spartacus a fost un gladiator thrac.

Cicero precizează că Geții au luptat alături de Pompeius contra lui Caesar la Dyrrachium și Pharsalos în anul 48 î.e.n.

Cucerirea Daciei, în condițiile atît de bine cunoscute, a preocupat în mod cu totul special pe Romani, datorită avuțiilor ei legendare; pentru ocuparea Daciei au fost aduse din Spania două legiuni, care au rămas pe teritoriul Daciei, pentru administrarea teritoriilor ocupate au fost trimiși cetățeni romani instruiți, în general liberți și oameni de afaceri.

Dreptul roman prevedea și orice absolvent al facultăților de drept din țara noastră știe că numai cetățenii romani aveau dreptul de a deveni soldați ai legiunilor romane.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

S-a susținut că poporul român s-a născut din „scursorile Romei", iar limba română din limba latină vulgară, și aceasta s-a datorat unor răuvoitori, de rea-credință, în mod tendențios.

Avuțiile fabuloase ale Daciei nu puteau fi încredințate decît unor cetățeni romani și unor instruiți, cum erau liberții, care formau clasa intelectualilor romani, proveniți din sclavii instruiți și care deveneau profesorii copiilor foștilor patroni aristocrați.

Vestigiile ample romane, existente pe absolut întreg teritoriul românesc – de la Dunăre la Ceremuș și Tisa, de la Tisa la Nistru, de la Ecrene, Marea Neagră, la Cetatea Albă – dovedesc, categoric, existența strămunilor noștri între aceste frontiere, eternizate în versurile genialului Eminescu.

Legiunile romane n-au abandonat Dacia: centurionii și militarii s-au căsătorit cu femeile autohtone, cum de altfel au procedat toți ceilalți cetățeni romani civili însărcinați cu administrarea teritorială; în plus, pe lîngă aceștia mai este necesar să menționăm numărul mare de cetățeni romani veniți din interiorul Imperiului Roman pentru afaceri, profituri, fapt ce se petrecuse și în perioada cuceririlor lui Caesar în Gallia și în expediția militară în Britania. În scrisorile lui Cicero către Atticus sînt menționate recomandările oratorului făcute numeroșilor cetățeni romani decișI să se aventureze, să se pricopsească.

Referitor la Dacia, se cunoștea la Roma, ca și în restul imperiului, că albiile rîurilor conțin aur.

Rafinamentul femeilor romane, dornice de libertate și emancipare, luxul și petrecerile prelungite ale cetățenilor avuți impuneau irosiri de sume mereu crescînde, și în epistolele sale Cicero descrie patima generală ce cuprinsese nu numai înalta societate, ci întreaga lume romană, pentru înavuțire.

Marele orator ne oferă exemplul lui Marcus Antonius, care deseori fugea din Roma, și chiar din Italia, ca să scape de creditori, sau exemplul lui Dolabella, ginerele său, care a consumat în petreceri și orgii, în scurt timp, nu numai averea lui personală, dar și întreaga dotă a Tulliei, fiica oratorului. [...]

Respectul față de tradiție era fundamentul esteticii antice și elementul principal și cel mai fecund era imitația naturii. Anticii admiteau numai originalitatea formei, care aparținea artistului genial. [...]

În contextul ideilor enunțate mai sus, care este valoarea traducerii integrale a *Scrisorilor către Atticus?*

1. Primul motiv, care cere imperios ca această capodoperă să nu lipsească din nici o literatură națională, este însăși valoarea ei de document prețios istoric, literar, moral, uman. *Scrisorile* lui Cicero sînt, așa cum s-a mai arătat, un adevărat roman, care pune în fața cititorului inepuizabilele drame ale celei mai frămîntate epoci din istoria Romei, perioada războaielor civile și a destrămării Republicii. Nici un alt tratat de istorie, morală, filosofie, retorică nu ne ornamentează mai bine amintita epocă decît *Scrisorile către Atticus*, în care celebrul orator își descoperă sufletul cu o incredibilă sinceritate și face portrete, descrie situații și narează fapte cu o inimitabilă artă. [..]

2. O traducere corectă, conștiincios realizată, ajută pe cititorul român să se deprindă a construi fraze ordonate și a perfecționa și amplifica vocabularul limbii române cu termenii care să exprime cu mai mare precizie, mai nuanțat și mai distins noțiunile la care se referă.

Nu există cultură generală fără umanități, care au calitatea să învețe pe acei care le-au consultat că nimic nu este nou, că nimeni nu inventează nimic care să nu fie și o ereditate: "Nihil innovatur, nisi quod traditam est."

Un mare cărturar francez preciza: "Absența umanismului, la un scriitor, este un dezastru și un semn de inferioritate.

Nu este culpa scriitorilor, poeților, cărturarilor de astăzi că le lipsesc posibilitățile de formă, în care ar putea fi originali, căci al doilea element, "fondul", este un bun comun.

Și, în final, traducerea integrală a capodoperei universale *Epistolae ad Atticum* a celebrului orator și jurist Marcus Tullius Cicero, pe lîngă importanța fondului pe care l-am evocat mai sus, oferă cititorului și posibilitatea de a-și nuanța vocabularul, de a reda noțiuni prin termeni cît mai preciși și, în același timp, distinși, eleganți, aleși, fiindcă scriitorii latini, ca orice scriitori de pe toate meridianele globului, tind să facă din limba în care se exprimă și în care scriu un instrument de precizie, de claritate, de eleganță, de distincție.

Iată, în parte, aspecte din importanța traducerii integrale a unei capodopere universale, *Epistolae ad Atticum*, care constituia o lacună pentru cultura românească.

București, august 1978

Roma, Forul roman

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Despre nume, aproape totul, şi ceva în plus

Neîndoielnic, Librăria „Mihail Sadoveanu“ este un locaş de cultură ce priește Editurii Detectiv. Nu cu multe luni în urmă, autori, colaboratori şi prieteni ai editurii ne adunam în această incintă ca să consfinţim apariţia ediţiei a II-a a romanului *Dulce ca pelinul* de Ştefan Mitroi. Ulterior, Uniunea Scriitorilor şi Academia Română au dat, prin premiile acordate, girul pentru demersul nostru editorial.

Avem acum prilejul să consemnăm o nouă apariţie editorială, lucrarea *Aproape totul despre nume* a domnilor dr. Paraschiv Peţu şi drd. M. Bozgan, o carte ce are toate şansele să devină un best-seller al românilor. Dovadă sunt cele şapte ediţii anterioare ale cărţii, toate epuizate, cât şi rezerva de informaţie cuprinsă şi exersată pe parcursul acestei noi ediţii.

Păstrând proporţiile, cartea se situează, ca popularitate, între *Cartea de bucate* a Sandei Marin şi *Medicina în familie*, lucrări devenite comune în conştiinţa publicului şi, evident, fără termen de prescripţie.

În primul rând, trebuie să remarc persistenţa cu care autorul/autorii revin asupra unui subiect pe cât de comun, pe atât de incitant şi de util. Cumpărată şi răsfoită frecvent, cartea merge până dincolo de limitele informaţiei de natură juridică, ajungând până la rădăcinile cultural-folclorice privind numele şi cadrul legal al utilizării sale.

Ca orice carte de succes, lucrarea pe care o analizăm astăzi are şi un titlu/nume incitant care prezintă, desigur, unele particularităţi ce pun într-o lumină inedită pe autorii deopotrivă obişnuiţi cu rigoarea legislativă, dar şi cu practica antroponimică curentă. Astfel, pentru a-i parafraza pe domnii Peţu şi Bozgan, numele cărţii cuprinde o notă dominată de reacţii de natură mentală, subiectivă şi obiectivă. Unei relative informaţii cvasi-statistice („totul despre nume“) se opune o notă emoţional-intuitivă („aproape“ nu este similar cu „totul“). În acest fel, numele nou, rezultat din asocierea voită a celor doi termeni, individualizează un demers ce transformă un principiu de drept într-o obligaţie.

Revenind la nota subiectivă ce domină acest titlu, vom constata că noi, românii, suntem datori ca naţiune să avem o carte despre nume, astfel încât aspectele juridico-legale să fie susţinute de argumente ce ţin de tradiţie, practici sociale sau chiar interpretări ezoterice. Cartea la care ne referim astăzi cuprinde şi unele trimiteri necesare la legislaţia similară aplicată în unele ţări europene, dar şi în SUA. Lipsesc, din păcate, indicii privind numele chinezeşti, arabe sau africane, cu toate că practica socială a dovedit că România a devenit, din ţară de tranzit, punct de destinaţie al emigraţiei mondiale.

Dincolo de aceste neajunsuri, minore în raport cu amploarea şi rigoarea temei, reţinem calitatea de *ghid juridic* a cărţii. Totodată, ea oferă şi suficiente şi fundamentate argumente privind alegerea prenumelui, o activitate pe care, din păcate, părinţii, în special cuplurile tinere, o cam lasă la voia întâmplării. Într-o epocă de totală liberalizare şi chiar mondializare a numelui şi prenumelui, ghidul de faţă este un reper temeinic de bun simţ şi măsură.

Spuneam că această carte nu ar trebui să lipsească din căminele românilor. O simplă consultare a listei cu rădăcinile şi originea celor mai frecvente prenume, însoţită de unele curiozităţi de natură lingvistică şi zodiacală este de natură să ne pună pe gânduri. Adesea întâlnim nume a căror etimologie ne scapă, fenomen ce ar trebui să fie investigat.

Pentru amatorii de curiozităţi filologice şi coincidenţe ezoterice, cartea domnilor Peţu şi Bozgan rămâne un necesar şi mereu consultat ghid. În plus, găsim şi unele informaţii inedite, sau mai puţin circulate, despre denumirea şi etimologia unor cartiere bucureştene, sau o listă cu principalele nume şi rădăcini etimologice provenind din stratul pre-roman. Totul se bazează, evident, pe o bibliografie vastă, adusă la zi, din diverse domenii conexe. Este o dovadă că numele şi, în general, tot ce ţine de acest patrimoniu material merită o atenţie cel puţin sporită faţă de cea acordată în prezent.

Reunite, elementele enumerate, la care se adaugă stilul simplu, concis şi aproape pedant de precis fac din carte cel mai documentat ghid românesc de specialitate, cuprinzând atât principalele prevederi legale în materie de drept civil, în special cu trimitere la domeniul stării civile, cât şi suficiente motive de reflecţie. În fond, problema numelui este una de identitate, la care noi, românii, nu putem rămâne indiferenţi. Iar numele româneşti, cu care ne mândrim şi le perpetuăm, sunt un argument temeinic nu doar al latinităţii, cât mai ales al vechimii ca neam şi naţie. *(CRONICAR)*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Lucian Blaga în diplomaţia românească

Prof. dr. Gelcu MAKSUTOVICI

În cadrul unei manifestări cultural – ştiinţifice de excepţie, care a avut loc în ziua de 7 iulie a.c. la Fundaţia Nicolae Titulescu, a fost prezentat volumul de comunicări şi documente *Lucian Blaga în diplomaţia românească*, apărut la Sebeş – 2011, 208 pagini, sub egida Municipiului Sebeş, Fundaţia Europeană Titulescu, Centrul Cultural şi Fundaţia Culturală „Lucian Blaga" Sebeş. Îngrijitorul ediţiei este istoricul George G. Potra, redactor Victor Iulian Potra, tehnoredactor Danny Moldovan, coperta Călin Şuteu.

După remarcabilele lucrări *Lucian Blaga sau fascinaţia diplomaţiei*, apărută în anul 1995, la Editura Enciclopedică, sub semnătura regretatului istoric Constantin Turcu, precum şi *Lucian Blaga. Din activitatea diplomatică* (rapoarte, articole, scrisori, cereri, telegrame) Anii 1927 – 1938", îngrijită de Pavel Ţugui iar în anul 2008 valoroasele însemnări memorialistice, Cornelia Blaga-Brediceanu, *Jurnale 1919, 1936-1939, 1939-1940, 1959-1960*, ediţie îngrijită şi comentată de Dorli Blaga, în momentul actual avem o sinteză, riguros întocmită, privitoare la activitatea marelui scriitor sub semnătura mai multor exegeţi, diplomaţi de prestigiu, în care sunt redate multe aspecte inedite privitoare la diplomaţia românească şi activitatea în acest domeniu a lui Lucian Blaga. În acest sens citām capitolele: „Acasă în Lancrăn, despre diplomaţia lui Lucian Blaga" şi „O restituire de martor. Blaga despre Titulescu" semnate de George Potra, sau Ion Brad „Lucian Blaga în Elada", Nicolae Mareş „Lucian Blaga începuturi diplomatice sub o zodie norocoasă", Alexandru Popescu „În mijlocul ciclonului. Lucian Blaga – diplomat la Viena", Pavel Ţugui „Lucian Blaga, subsecretar de stat la Ministerul Afacerilor Străine", Ion Floroiu „Lisabona – ultimul post diplomatic al lui Lucian Blaga", George Corbu „Lucian Blaga şi Valentin Lipatti, reprezentanţi ai diplomaţiei culturale româneşti". Lansarea cărţii a avut loc cu ocazia împlinirii a 50 de ani de la moartea scriitorului diplomat Lucian Blaga, într-o atmosferă academică demnă de prestigiul celui comemorat, după cum sublinia pe drept cuvânt ambasadorul Dumitru Preda în concluziile sale.

AUTORII ACESTUI NUMĂR
AUTHORS IN THIS ISSUE

Gheorghe ISTRATE, Writer
Emil LUNGEANU, *Writer*
Gelcu MAKSUTOVICI, *Historian*
Victoria MILESCU, *Writer*
Gheorghe MOLDOVAN, *Librarian*
Adrian NĂSTASE, *Diplomat*
Marian NENCESCU, *Metropolitan Library of Bucharest*
Ion POPESCU-MEHEDINŢI, *Historian*
George G. POTRA, *Historian*
Corneliu RADEŞ, *Publicist*
Ion C. ROGOJANU, *Bibliophile*

NOTĂ CĂTRE AUTORI

Textele primite în vederea publicării, în variantă tipărită şi electronică, se redactează în Word, font Times New Roman, corp de literă 12, cu spaţiu de un rând şi jumătate, având maximum 8 pagini.

Articolele trebuie să fie însoţite de bibliografie, precum şi de un rezumat şi cuvinte-cheie în limba engleză.

Textele trebuie să respecte normele ortografice academice, conform *Dicţionarului Ortografic, Ortoepic şi Morfologic al Limbii Române*, ediţia a II-a, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2005.

Redacţia îşi rezervă dreptul de a interveni asupra inadvertenţelor de formă într-un mod care să nu afecteze fondul textului.

SURSELE UTILIZATE ÎN ACEST NUMĂR

Pentru ilustrarea acestui număr au fost folosite documente provenind din Fondul *Nicolae Iorga* al B.M.B., alte surse publice după cum urmează: www.ziarebotosani.ro, www.ebay.com, www.travel-wiz, www.continantanorte.com.ar, www.ipedia.ro, precum şi volumele: Nicolae Paulescu, *Fiziologie filosofică. Noţiunile de suflet şi Dumnezeu în fiziologie*, Bucureşti, Ed. Anastasia, 1999, Silviu N. Dragomir, *Un Bucureşti mai puţin cunoscut*, Bucureşti, Ed. Lucman, 2008, Nicolae Titulescu, *Mărturii/Temoignages*, Bucureşti, R.A. Monitorul Oficial, 2004.

După caz, sursele utilizate de autori au fost semnalate direct în textele publicate.

Mulţumim pe această cale colaboratorilor şi prietenilor revistei care ne-au pus la dispoziţie, cu titlu gratuit, documente iconografice în vederea ilustrării unor articole de specialitate.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

CATALOG

Cărţi noi, primite la redacţie

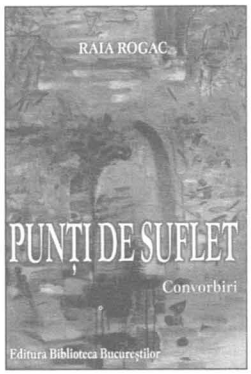

Raia ROGAC, *Punţi de suflet.* Convorbiri
Bucureşti, Editura Biblioteca Bucureştilor, 2011, 428 p.

Am intitulat simplu această carte, gândindu-mă la Podurile de Flori, când, într-o singură clipă a Universului s-au adunat sute de mii de oameni, care, prin fluide de energie pozitivă şi-au întins punţi spirituale de la suflet la suflet, cu feţele luminate, prin strigăte de bucurie, exprimând dragostea de neam, de simboluri, de idealuri comune.

Hilda HENCZ, *Bucureştiul maghiar. Scurtă istorie a maghiarilor din Bucureşti, de la începuturi până în prezent*
Editura Biblioteca Bucureştilor, 2011, 278 p.

Decenii de-a rândul, centrul vieţii spirituale a catolicilor maghiari din Bucureşti a rămas Bărăţia. La începutul secolului al XX-lea încă mai persista credinţa că această biserică le aparţinea şi că a fost clădită de secuii din Ciuc. Deşi catolicii maghiari au fost totdeauna mult mai numeroşi decât protestanţii calvini, evanghelici sau unitarieni, dar şi mult mai numeroşi decât alţi catolici străini (austrieci, germani, italieni sau francezi), ei nu au format o comunitate religioasă independentă, şi nici nu au avut şcoli proprii [...]

Rabindranath TAGORE, *Dragostea încurcă, dragostea descurcă*
Traducere din limba bengali şi cuvânt înainte de Amita Bhose
Bucureşti, Editura Cununi de stele, 2011, 128 p.

Data de 15 iunie 1981 a fost aleasă pentru a marca legătura viziunii poetice a lui Mihai Eminescu şi a lui Tagore – o temă pe care Amita Bhose a dezvoltat-o cu argumente faptice şi logice de-a lungul vieţii în articole şi studii. În acea zi, Casa Universitarilor din Bucureşti găzduia prima reprezentaţie de teatru indian din România, cu piesa „Dragostea încurcă, dragostea descurcă. Plină până la refuz avea să fie sala ce răsuna de aplauzele personalităţilor culturale ale vremii care-şi manifestau astfel preţuirea pentru prietena fidelă a literelor româneşti". (Carmen Muşat-Coman)

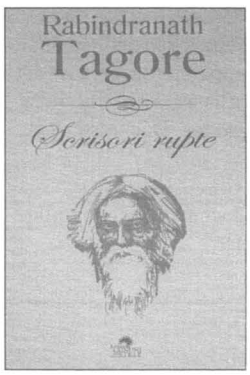

Rabindranath TAGORE, *Scrisori rupte. Antologie de scrisori adresate nepoatei autorului.*
Traducere din limba bengali, prefaţă şi note de Amita Bhose, Bucureşti, Editura Floare Albastră, 2011, 320 p.

Evoluţia sensibilităţii poetice a lui Tagore este mai bine oglindită în acest scrisori trimis de pe malul Padmei, decât în orice biografie. Însuşi poetul a mărturisit că eul său cel mai adevărat a evoluat în acel ungher obscur al Bengalului şi cel mai profund mesaj al gândirii sale s-a exprimat spontan, în scrisorile adresate Indirei Devi (Amita Bhose).

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

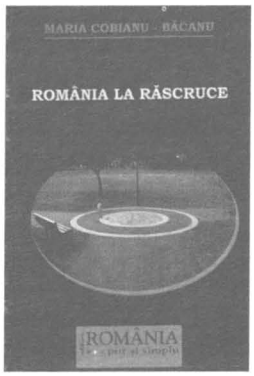

Maria COBIANU-BĂCANU, *România la răscruce*
Bucureşti, Editura România pur şi simplu, 2011, 454 p.

Conceptul de cultură a muncii semnifică, în concepţia noastră, fenomenul total, general, de formare a lucrătorului, începând cu perioada pre-şcolară, până la lucrul în firmă sau agenţie. Bazele culturii, sunt, genetic vorbind, în familie. Modelul de muncă oferit de familie, se imprimă în fragila structură a personalităţii copilului şi îl urmăreşte toată viaţa. De acea, e important să fie unul pozitiv.

Maria COBIANU-BĂCANU, *Românii la contactul dintre culturi. Relaţiile interetnice*
Bucureşti, Editura România Pur şi Simplu, 2007, 478 p.

Studiul contactului dintre cultură în raporturile dintre români şi maghiari este strâns legat de istoria lor comună, veche de peste o mie de ani. Descifrarea acestui contact, cu obiectivitate ştiinţifică, nu a fost posibil până acum, dar poate că viitorul european va întoarce fila istoriei, de aici înainte, dând speranţe tuturor celor ce aşteaptă [...]

Elena COBIANU, *Cultura şi eticul în opera lui Athanase Joja*
Bucureşti, Editura Arvin Press, 2005, 292 p.

După Joja, există câteva probleme fundamentale ale logicii, în funcţie de rezolvarea cărora se şi diferenţiază diferitele viziuni istorice ale logicii. Este vorba de bivalenţa logosului, de problema universalului şi de problema modalităţilor specifice de exprimare. Fiecare din acestea a fost soluţionată într-un mod determinant, care însă, absolutizat, implică fie combaterea celor două moduri, fie ignorarea lor. Din această cauză, istoriile obişnuite al logicii sunt lacunare [...] Pentru Joja, lucrurile stau altfel. Viziunile istorice ale logicii nu înseamnă neapărat consideraţiuni avant-la lettre faţă de cele contemporane, ci alte modalităţi de soluţionare a problemelor fundamentale, dar cu alte mijloace (Acad. Al. Surdu).

Elena COBIANU, *Mihai Ralea. Universul unei opere*
Bucureşti, Editura Arvin Press, 2006, 396 p.

Mihai Ralea a apărat valorile în chip strălucitor, a cerut artei să dea glas aspiraţiilor celor mai înalte ale epocii. S-a opus moralei supraomului şi a dezvoltat, în pagini de un cald umanism, ideea moralei ca răsturnare a raportului de forţe [...] L-a preocupat ideea misiunii unei generaţii, ca şi educaţia socială şi democraţia, cu avantajele şi dezavantajele ei.

Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Biblioteca Virtuală al Bibliotecii Metropolitane Bucureşti şi a colaboratorilor

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

OBICEIURI ZILNICE, SĂRBĂTORI PERENE

Europa şi tauromahia

Dr. Marian NENCESCU

Miercuri, 7 iulie a.c., de ziua Sfântului Fermin, primarul oraşului Pamplona (regiunea Navara, Spania) a aprins din balconul oficial faimoasa rachetă („chupinaza") ce anunță deschiderea celui mai cunoscut Festival al alergărilor şi luptelor de tauri din lume, desfăşurat direct pe stradă. „Bărbaţi şi femei din Pamplona, trăiască Sfânt Fermin, a rostit primarul Maya sacrosantele cuvinte, în vreme ce petrecăreţii s-au şi grăbit să destupe burdufele cu vin roşu, parfumat (faimosul sangria) şi să agite pistoalele (desigur, mai mult butaforie!). Oricum, timp de 7-8 zile, cât durează de obicei Festivalul, nu e răgaz nici pentru linişte, nici pentru odihnă. Zilnic, de la ora 8 dimineaţa, în câte trei reprize succesive, sunt eliberaţi pe străzi zeci de tauri furioşi, speriaţi de zgomotul infernal al publicului, care încearcă să fugă călcând în picioare mulţimea de gură cască, ce umple, la refuz, orice zonă liberă a oraşului.

Ambianţa este incredibilă, iar adrenalina creşte la maxim, mai ales că, simultan, au loc şi alte manifestări publice, cum ar fi procesiuni religioase sau parade ale dansatorilor şi animatorilor de stradă („Gigantes" şi „cabezudos"). În fruntea alaiului se situează, fără reţinere, autorităţile politice şi religioase locale. Nu puţine sunt cazurile când participanţii sunt răniţi sau chiar ucişi de taurii scăpaţi de sub control. Pentru siguranţă, în apropiere sunt dispuse maşini ale Salvării, iar spitalele lucrează în regim non-stop.

În zilele noastre Spania, dar şi unele ţări din America Latină unde predomină spiritul iberic (Mexic, Bolivia, Guatemala etc.) a rămas principalul continuator al străvechiului cult al taurului ce a cuprins Antichitatea, din Orientul Apropiat, până în bazinul mediteranean. Mărturii ale acestui cult, le aflăm atât din literatură, cât şi din urmele arheologice. Chiar şi vechile mituri fac trimitere la bătrânul Zeus, transformat în taur, care încearcă s-o seducă pe zâna Europa. Treptat, cultul taurului, ce a lăsat urme adânci din Mesopotamia până în Creta (unde se află celebrul labirint, păzit, spune legenda, de Minotaur, o altă înfăţişare a miticului taur). S-a redus la spaţiul iberic, unde luptele cu tauri („las corridas de toros") sunt adevărate spectacole publice, urmărite adesea în direct la posturile naţionale de televiziune. Cunoscătorii apreciază că azi adevăratele coride se desfăşoară mai ales în oraşele de provincie, acolo unde publicul gustă acest spectacol, poate prea sângeros pentru spiritul european.

Cea mai veche referire la Festivalul de la Pamplona datează din 1923, an când scriitorul american Ernest Hemingway a vizitat prima oară oraşul care i-a inspirat, ulterior, romanul ce-i va aduce faimă atât autorului, cât şi localităţii: „Soarele mai şi răsare" (1926). Astăzi, turiştii se înghesuie să viziteze hotelul „Perla" sau cafeneaua „Iruna", savurând specialităţile culinare ale Navariei, în speranţă că vor regăsi spi-ritul de odinioară, care a nemurit spectacolul alergărilor zilnice cu tauri şi petrecerile nocturne neîntrerupte.

Astăzi, tauromahia – bătrâna instituţie spaniolă de petrecere şi moarte – expresie profundă a tragediei şi a fatalismului orchestrat prin prisma neînţelesei *furia espanala* (mania legendară a spaniolilor, de la Conchistadori la luptării din Războiul Civil, de a înfrunta teatral şi inconştient moartea) constituie caracteristica de durată a psihicului colectiv spaniol. Sezonul coridelor, ce se întinde de la Paşti, până în octombrie, cuprinde cu feeria lui fiecare oraş spaniol. De la marile arene ale Madridului şi Seviliei, până la străzile Pamplonei întâlneşti împătimiţi ai luptelor cu tauri, spectacol ce nu este un sport, cât, în mentalul spaniol, o artă. Dincolo de senzaţional, de adrenalină şi chiar de interesul material, corida mai presupune un personaj, adesea anonim, ascuns în lojele luxoase, dar care inspiră şi chiar provoacă adesea spectacolul. Este femeia spaniolă, cel mai aprig şi mai înverşunat dintre spectatori, inspiratorul multor drame petrecute pe nisipul arenelor. Dincolo de religie şi practici sociale, femeia trăieşte la maxim spectacolul sângeros, participând afectiv la arta torturării animalelor şi oferind, ca premiu, înseşi fiinţa sa. Este poate, ultima expresie publică a barbariei iniţiale.

Iată, sintetic, spiritul coridei *„Corida s-a sfârşit teatral / Toreadorul zace în nisip / Vulturii dau târcoale / E cald, iar taurul a fost târât, însângerat, în afara arenei / Muştele au adulmecat deja sângele proaspăt / Bărbaţii discută politică / iar femeile îşi ascut unghiile / Căutând spinarea unui taur / sau a unui copac pe care să le toceasca."*

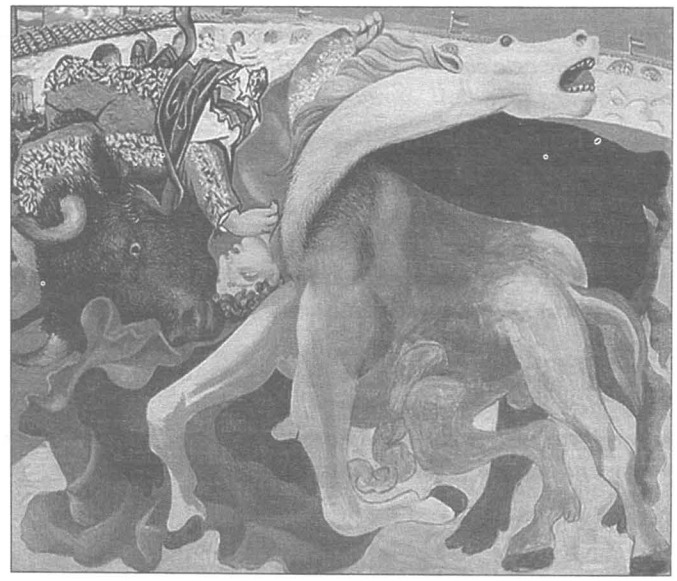

Pablo Picasso – Toreador

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

CALENDAR

iulie 2011

♦1/13 iulie 1881. 130 de ani de la apariția la Iași a revistei **„Contemporanul”**, sub conducerea lui Ioan Nădejde

♦2 iulie 1906. 105 de ani de la nașterea lui **Hans Albrecht Bethe**, fizician american, laureat al Premiului Nobel pentru Fizică, 1967 (2 iul. 1906 – 6 mart. 2005)

♦2 iulie 1926. 85 de ani de la nașterea scriitorului și publicistului **Octavian Paler**

♦2 iulie 1931. 80 de ani de la moartea lui **Harald Höffding**, filosof danez (11 mart. 1843 – 2 iul. 1931)

♦3 iulie 1941. 70 de ani de la nașterea lui **Mircia Dumitrescu**, pictor, grafician

♦3 iulie 1991. 20 ani de la moartea lui **Sigismund Toduță**, compozitor (1908 – 3 iul. 1991)

♦4 iulie 1826. 185 de ani de la moartea lui **Thomas Jefferson**, filosof iluminist, om politic american (13 apr. 1743 – 4 iul. 1826)

♦5 iulie 1906. 105 de ani de la moartea lui **Paul Drude**, fizician german (12 iul. 1863 – 5 iul. 1906)

♦7 iulie 1886. 125 ani de la nașterea lui **Ion Hartulary-Darclée**, compozitor, dirijor (7 iul. 1886 – 2 apr. 1969)

♦9 iulie 1856. 255 de ani de la nașterea lui **Amedeo Avogadro**, chimist italian (9 aug. 1776 – 9 iul. 1856)

♦9 iulie 1926. 85 de ani de la nașterea lui **Ben Roy Mottelson**, fizician danez, laureat al Premiului Nobel, 1975

♦10 iulie 1856. 155 de ani de la nașterea lui **Nikola Tesla**, fizician, inginer (10 iul. 1856 – 7 ian. 1943)

♦10 iulie 1891. 120 ani de la moartea lui **Pedro Antonio de Alarcon**, scriitor spaniol (10 mart. 1833 – 10 iul. 1891)

♦11 iulie. **Ziua Mondială a Populației**

♦11 iulie 1876. 135 de ani de la nașterea lui **Max Jacob**, scriitor, critic literar, pictor francez (11 iul. 1876 – 5 mart. 1944)

♦11 iulie 1926. 85 de ani de la nașterea lui **Pierre de Boisdeffre**, romancier, critic și istoric literar francez

♦12 iulie 1536. 475 de ani de la moartea lui **Erasmus din Rotterdam**, umanist renascentist olandez (28 oct. 1466 – 12 iul. 1536)

♦13 iulie 1886. 125 de ani de la nașterea **Mariei Ventura**, actriță (13 iul. 1886 – 3 dec. 1954)

♦13 iul 1916. 95 de ani de la moartea lui **Nicolae Teclu**, chimist român (18 oct. 1839 – 13/26 iul. 1916)

♦15 iulie 1606. 405 de ani de la nașterea lui **Rembrandt**, pictor și gravor olandez (15 iul. 1606 – 4 oct. 1669)

♦15 iulie 1896. 115 ani de la nașterea lui **Eugen Filotti**, publicist, traducător, diplomat (15 iul. 1896 – 1 iun. 1975)

♦15 iulie 1946. 65 de ani de la moartea lui **Dumitru I. Bagdasar**, medic neurochirurg, profesor (17 dec. 1893 – 15 iul. 1946)

♦16 iulie 1486. 525 ani de la nașterea lui **Andrea del Sarto**, pictor italian (16 iul. 1486 – 28 sept. 1530)

♦19 iulie 1931. 80 de ani de la moartea lui **Nicolae Paulescu**, om de știință, medic, fiziolog (8 nov. 1869 – 19 iul. 1931)

♦20 iulie 1926. 85 de ani de la moartea lui **Ioan I. Athanasiu**, medic veterinar (27 apr. 1868 – 20 iul. 1926)

♦21 iulie 1796. 215 ani de la moartea lui **Robert Burns**, poet scoțian (25 ian. 1759 – 21 iul. 1796)

♦21 iulie 1906. 105 de ani de la nașterea lui **Traian Chelariu**, poet, prozator, eseist și dramaturg (21 iul. 1906 – 4 nov. 1966)

♦21 iulie 1986. 25 ani de la moartea lui **Ion Caraion**, poet, eseist, traducător (24 mai 1923 – 21 iul. 1986)

♦22 iulie 1911. 100 ani de la nașterea lui **George Ivașcu**, istoric literar, publicist (22 iul. 1911 – 21 iun. 1988)

♦24 iulie 1886. 125 ani de la nașterea actorului **Mihai Fotino** (24 iul. 1886 – 4 ian. 1970)

♦24 iulie 1976. 35 de ani de la moartea lui **Paul Morand**, scriitor, diplomat francez (13 mart. 1888 – 24 iul. 1976)

♦25 iulie 1876. 135 de ani de la nașterea lui **Mihai Codreanu**, poet (25 iul. 1876 – 23 oct. 1957)

♦25 iulie 1926. 85 de ani de la nașterea lui **Theodor Grigoriu**, compozitor

♦26 iulie 1806. 205 de ani de la nașterea lui **Romano Dionisie**, cărturar, traducător (26 iul. 1806 – 18 ian. 1873)

♦26 iulie 1856. 155 de ani de la nașterea lui **George Bernard Shaw**, scriitor englez, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură, 1925 (26 iul. 1856 – 2 nov. 1950)

♦26 iulie 1931. 80 de ani de la nașterea artistei plastice **Eugenia Dumitrașcu Luca**

♦26 iulie 1976. 35 de ani de la moartea lui **Dominic Stanca**, poet, prozator, dramaturg (31 ian. 1926 – 26 iul. 1976)

♦27 iulie 1906. 105 de ani de la nașterea lui **Jerzy Giedroyć**, scriitor, ziarist polonez (27 iul. 1906 – 14 sept. 2000)

♦27 iulie 1966. 45 de ani de la moartea lui **Ion Mușlea**, bibliotecar, conducător al arhivei de folclor a Academiei Române (29 sept. 1899 – 27 iul. 1966)

♦28 iulie 1741. 270 de ani de la moartea lui **Antonio Vivaldi**, violonist, compozitor italian (4 mart. 1678 – 28 iul. 1741)

♦28 iulie 1931. 80 de ani de la nașterea sculptorului **Alexandru Gheorghiță**

♦29 iulie. **Ziua Imnului Național al României, „Deșteaptă-te române!“**

♦29 iulie 1856. 155 de ani de la moartea lui **Robert Schumann**, compozitor, pianist german (8 iun. 1810 – 29 iul. 1856)

♦29 iulie 1976. 35 de ani de la moartea lui **Octav Dessila**, prozator, dramaturg (4 dec. 1895 – 29 iul. 1976)

♦30 iul. 1936. 75 de ani de la moartea lui **Ion Borcea**, cercetător, naturalist (13 ian. 1879 – 30 iul. 1936)

♦31 iulie 1886. 125 de ani de la nașterea lui **Franz Liszt**, compozitor, pianist ungur (22 oct. 1811 – 31 iul. 1886)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR
Revistă lunară editată de Biblioteca Metropolitană Bucureşti
Monthly publication edited by the Metropolitan Library of Bucharest

sub auspiciile / *under the auspicies of*
Asociaţiei Bibliotecarilor şi Documentariştilor din România
Association of Librarians and Documentarists of Romania

Director de onoare / *Honorary Director*
Acad. Dinu C. GIURESCU, *Romanian Academy*

Consiliul ştiinţific / *Scientific Council*
Frédéric BARBIER
Directeur de recherche au CNRS (IHMC/ENS Ulm),
Directeur d'études à l'Ecole pratique des hautes études (conférence d'Histoire et Civilisation du livre)
Prof. univ. dr. Ilie BĂDESCU, *University of Bucharest*
Acad. Florin CONSTANTINIU, *Romanian Academy*
Dr. Georgeta FILITTI, *Historian*
Prof. univ. dr. Valeriu RÂPEANU, *University of Bucharest*
Dinu SĂRARU, *Writer*
Acad. Ştefan ŞTEFĂNESCU, *Romanian Academy*
Acad. Gheorghe VLĂDUŢESCU, *Romanian Academy*

Director / *Director*
Dr. Florin ROTARU
Director General al Bibliotecii Metropolitane Bucureşti
General Director of Metropolitan Library of Bucharest

Director artistic / *Art Director*
Mircia DUMITRESCU
Universitatea Naţională de Arte din Bucureşti / *Bucharest National University of Arts*

Redactor-şef onorific / *Honorary Editor-in-Chief*
Ion HOREA, *Writers Union of Romania*

Redactor-şef / *Editor-in-Chief*
Dr. Marian NENCESCU

Colectivul redacţional / *Editorial Board*
Secretar de redacţie / *Editorial Secretary*: Iulia MACARIE
Florin PREDA, Dr. Julieta ROTARU, Radu VLĂDUŢ

Redacţia şi Administraţia / *Office and Administration*
01354, Bucureşti, Str. Tache Ionescu Nr. 4, Sector 1, România
Tel./Fax: +40/021 539 65 00, 021 539 65 40
E-mail: rbb@bmms.ro
Website: www.bibliotecametropolitana.ro / www.dacoromanica.ro

©Biblioteca Metropolitană Bucureşti
Această publicaţie poate fi reprodusă, sub orice formă şi prin orice mijloace,
doar în scopul informării, documentării, cercetării sau al recenzării ei.
This publication may only be reproduced, in any form or by any means,
for the purposes of information, documentation, research or review.

Revista apare lunar, cu texte în limbile română, engleză şi franceză,
şi publică anual volumul colectiv *Lucrările Simpozionului Internaţional*
CARTEA. ROMÂNIA. EUROPA, cu texte în limbile engleză şi franceză.
This monthly review comprises articles in Romanian, English, and French,
and yearly publishes the collective volume Proceedings of the International Symposium
THE BOOK. ROMANIA. EUROPE *including contributions in English and French.*

ISSN 1454–0487

TIPAR: COPERTEX

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

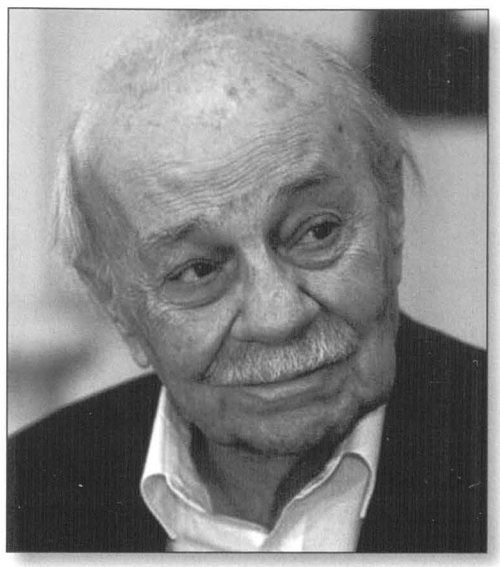

ERNESTO SÁBATO

1911–2011

100 de ani de la naştere

Pradă de pe acum deznădejdii, am mers încă şi mai departe şi mi-am închipuit că, probabil, soarta îmi fusese pecetluită de când cu aventura cu orbul cu balenele; şi că timp de trei ani crezusem că-i urmăresc eu pe orbi, când, de fapt, ei erau cei care mă urmăreau pe mine. Mi-am închipuit că cercetările pe care le dusesem la bun sfârşit, nu le făcusem de bună voie, nu erau produsul faimoasei mele libertăți, ci rolul fatalității, pentru că eu eram predestinat să merg pe urmele orbilor, păşind astfel spre propria mea moarte, sau spre ceva mai rău decât moartea. În fond, ce ştiam eu despre ceea ce mă mai aştepta? Oare coşmarul pe care tocmai l-am avut, nu era o premoniție? Oare o să-mi scoată ochii? Nu erau uriaşele păsări simboluri ale cumplitei şi efectivei operații ce mă aştepta?

Despre eroi şi morminte
Editura Humanitas, 2003

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

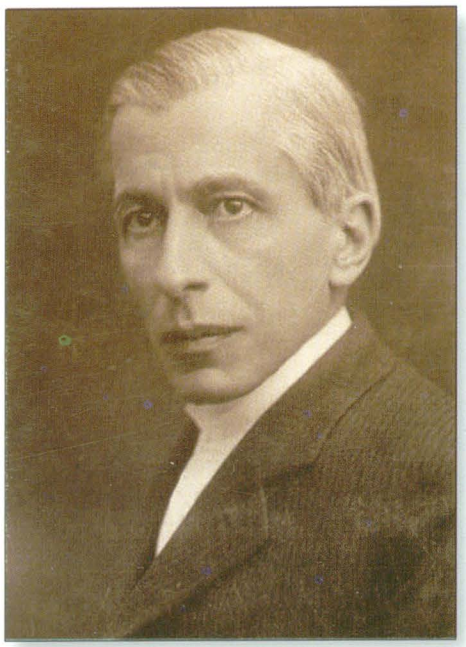

NICOLAE PAULESCU

1869–1931

80 de ani de la moarte

Instinctele sunt nişte adevărate minuni în faţa cărora omul, care ar vrea să reflecteze, se simte mişcat. Nu este oare o minune faptul că actele instinctive sunt realizate – cu o îndemânare şi o precizie inimaginabile – fără învăţătură prealabilă? Nu este oare o altă minune faptul că scopul util, căruia îi sunt perfect adaptate actele instinctuale, n-a fost conceput de fiinţa care le execută, aceasta ignorându-l în mod categoric.

În rezumat, instinctele sunt – ca şi reflexele – acte ce se îndeplinesc în vederea subzistenţei individului sau a perpetuării speciei, fiind remarcabile prin uniformitatea lor la acelaşi individ şi în cadrul aceleiaşi specii. Dar, contrar reflexelor, instinctele sunt conştiente: fiinţa are cunoştinţă de îndeplinirea lor, însă nu le ştie scopul, pe când ea ignoră atât existenţa cât şi scopul actelor reflexe.

Noţiunile de Suflet şi Dumnezeu în fiziologie
Editura Anastasia, 1999

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro